

VOL. I.

No. 306

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

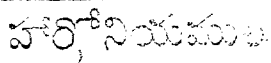
పండ్ల 30%

దేవుడు పాపములు.

శ్రీ. యో. ఆర్. బట్టెన్.

అచంట సుబ్బారాయుడుగారు

శంకరాక్షర్లు కల్పవృక్షము, కాశీవాడ.

శుక్రవారము మొదలైంది.

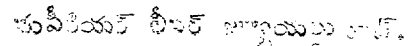
1900

4 వ పుట, రెండవ భాగం.

రాష్ట్రము మేళం ర 25-0-0

గంధర్వ పురుషి. ఈ గంధర్వకుడు, పృథ్వికి బాక
 లీలు, సౌమ్యపాటలు, గోమూత బాక పాటలు. సైద్ర ఆయుర్విద్య
 380 ప్రతులుగల ద్వైతాశాత్రుల సైన్యరహంకేములను బాగ్న
 బడియన్నది. విటిగిమ్మటిగి ఎకంకైతను గురువులేననే పురుష
 ముగా పోర్మొనియంకైక జాయింబసేర్పును ఆపేట సోగన్న
 తాపతిక బరిసెరి శిల గు 2.0.0 లు చూడవచ్చు.

మద్రాసు స్టేట్స్ పబ్లికేషన్ ఎజెంసీ
10 బ్రాడ్వే మద్రాసు

10. 2000. 10. 20. 10. 20. 10. 20.

[illegible][illegible]

১৯৪৫-৪৬ সালের মধ্যে প্রায় ১০,০০০ জন মৃত্যু হয়।

పత్ని రాదనంచిత!

సంవత్సరాదిసంచిక.

అంధ్రవల్లికి రెండున్నె - అనంతరము రాజునచే నెట్లనుసరింపబడి ఆనందమును
విజ్ఞానమును పొందెన యాంధ్రమహాజనులచే నాచరింపిన నిష్కంఠ వైభవం, ప్రాశస్త్యము, శా
సాత్ర, కవలలు, సంగీతము, సంస్కృతము, వీరకావ్యములు, యోగము, వీరాచార్యు
మహామూర్తు, శత్రువులమీఁదాస, రణాశ్రయములగు వివిధములైన వ్యూహములును, సంస్క
రములను చిత్రింపబడుచున్న పూర్వమునలె ప్రాచుర్యమునుబొందుచున్నది నిపుడు లోకము
నంతయును కలనరంభమునున్న భుజాసంగ్రామచక్రము నుండి నిష్క్రమించుచున్నది
ముదింపబడుచున్నది:-

[illegible]

అంధ్రదినపత్రిక	సంపత్కర చందాదారులు	మొల	0	8	0
"	అధ్యక్షులవద్ద	"	0	12	0
అంధ్రదినపత్రిక	సంపత్కర దినపత్రిక ప్రకాశకులు	"	1	0	0
ఇతరులకు	"	"	2	0	0

పశ్చిమగోత్రము వేరుగ వసుధాదేవి బహు.

యొక్క చరిత్రను బట్టి చూడగా విష్ణుశివములు (వివాదాస్పదులు కాదులు) దర్శనాన్ని బంధువులుగా యుచుంటుంటే ఆలస్యమున నూనాభాగమున కనుగొనబడ్డారు. దీనిని బట్టి చూడవలసివచ్చును. ఇది చూడవలసివచ్చును.

అంధుడు, తిక్కాకాగ్గలయమి, తి ముశ్చేటిప్పి, పు.వాసు.

ఉచితముగ.

శ్రీమత భవిష్య ద్య క్షమామహిమః ॥

కెలిసికొనుట కింపాహము.

ప్రపంచమునకు ప్రతియొక్కవారు తెలిసినదాని
అది మామూలు ప్రాంతము. అది తేలికముగా, భూవిజ్ఞానవ్యవస్థ
సూచకముల ఫలములేనది! మీరూ, అయిత్యాయము,
భూవిజ్ఞానము, సంతానము, విద్య, కళ, సుఖము, కాని
సాగించి మీ పరిశ్రమల ప్రాప్తి పొందండి. అయితల మీరు
ప్రపంచమున కేరముండేవారు—మీ జన్మమునకు మున్నెయ్యేడల,
కారితో పుట్టిన తేలికముగా, సెలయము, సంతోషములు, జన
కాల ఫలములును పొందును. అదిలేనియెడల సెలయము,
సంతోషములు కాలమును. అవి నాలుకే ముత్యంబు. సంత
సములే నాలుక. అదియును తేలికమోదమున ముందు ముందు
విజ్ఞానమును, తెలియము, సంతోషమును పుష్కలముగా గాని
తేలిక ప్రాంతమునా ప్రాంతమున ఒక యుద్ధము ప్రాప్తి సంతోష
మును. అప్పుడు నామమును బట్టియు, వారివారి ప్రాంతము,
బట్టియునుగాద పొందములు అందుచేసి ఫలములు ప్రాప్తి
పొందుదును.

అందుకు ముఖే జేదంబడి ప్రశ్నోత్తర మార్గమునను
బాధక ఫలమునకు అంతరించున 47వ ప్రశ్నోత్తరమునను, ఈ బా
ధాక ఫలమునకు జ్యోతిష ప్రాధమ్యమునకు ప్రధాన దృష్టి అగు
దృష్టులు రెండునూ, వాటిలో బాధకమున, అంతల ఫలములను
ప్రాప్తి పొందేవనచూచు 22.10 వ వీ. వీ. గా చెప్పుదుము. ఈ
రెంటిని ఒకనాటి కొనువారిమాత్రమే ఈ విధపునను వర్తిం
చును 47వ ప్రశ్నోత్తరమునను ప్రాధమ్యమునకు విలన
చెట్టికా:- 1. అనుమొక్కి - భూతి వివిధ్యద్వైయామయ
లుగా నాయు దృశ్యవిజ్ఞానక దేవసితానిలు కలు.

2. వ్యవస్థాపక ప్రయత్నం ముగించుకొనినందున, ముగియని, వ్యవస్థాపక ప్రయత్నం విలువైన ముగింపుగా పరిగణించబడుతుంది.

3. వారి అనుభవములు ఈ విషయము వారిమీద
కాడబడియున్నవి.

వి. యాకె. స్వీకృతముగా ఉన్నది.

స్వర సమయ !

కొద్ది వ్యయము !

మంచి సమయము !

బరొపాఖండ యుద్ధ చరిత్రము

(మొదటి భాగము సిద్ధమైనది.) ధర 8 అణాలు మాత్రమే. పోస్టేజి సహా 0-10-0

ఈ యుద్ధ చరిత్రము అందరికి జేరి చూడవలసిన ముఖ్యమైనది. మా ప్రకటనలలోనే భేదములేక ప్రకటింపబడినది. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రతినిధి రూపముగ ముద్రించిన పుస్తక మిది కాదు. ఇతరులు ప్రపంచ సంక్రమమున బోధకమునకు యాత్ర ముద్రచేసి విక్రయించు అంధకారముకాదు. నిజముగా "బరొపాఖండమున" జర్మనీ ముద్రలనుకాక గలగు యుద్ధమునకు వివరించి వ్రాసియున్నది. ఈ యుద్ధ కాలములను అందరు చక్కగా తెలుసుకుటకు బర్మన్ యుద్ధము మొదటిపుటివరకు జరిగినవిషయము లిందున్నవి. బరొపాఖండము జరుగుటకు సరియైన కారణము తెలుసుకొనవచ్చును ఈ మొదటిభాగమునందు దెలుపబడిన యాచార్యముల శ్రద్ధతో జనివీరినవలెను.

జర్మనీ, ఫ్రాన్స్, ఆస్ట్రీయా వంటివల నిర్మాణము. గతకాలమున బరొపాఖండమున మామూలు, జర్మనీ యే కాధిపత్యమును స్థాపించుట, ఇటలీయైకమత్యమునందలివిధి. ఆస్ట్రీయా ఏ కాధిపత్యమునూ మామూలు. జర్మనీయే కాధిపత్యము ఈ చుట్టవలెను, అధికారి విజృంభణము, రాజుపదము. క్రైస్తులకు జర్మనీయు చేసిన బోటాపోటీలు. బాల్కన్ టర్కీ యుద్ధముల ఫలితములు. బరొపా ఖాన్ యుద్ధముల యుద్ధప్రయత్నములు. ఆస్ట్రీయా యుద్ధముల చంపబడిన కారు ఖాన్ యుద్ధముల యుద్ధప్రయత్నములు. ఖాన్ యుద్ధములలోనివిషయముల వివరములు గలవు.

బరొపా చరిత్రము వింతవింతముగా నిజకారణములనుగా నెవరూ నిదివరకు వ్రాయలేదని నొక్కిచెప్పగలము. పుస్తకమును దీసి చదివినవారికి విషయముల సత్యసత్యములు తెలియును. ఇందులో 30 పేజీలతో చిత్రపటములును, 6 ఖాన్ యుద్ధములును, 12 పుటల విషయములున్నవి. ఈ పుస్తకమును గోరువారికి వి. పి. మూలకమున పంపబడును.

వెంట వెంటనే లిఖితభాగములు తెలుపబడును. ఇందులో అర్థవేదము ముద్రించిన చక్కని ప్రతిముఖ గలవు.

మంచి నాణ్యము. సుమీరియర్ వాచ్ కంపెనీ, బోస్టన్, నెం 167, మదరాస్. ఇ.

వనోపధి న ర్వాపరిల్లా.

ఇది దేహమునందున్న నెత్తురులను మరల సకల చర్మమున బాగుజేయును. కీళ్ళతోట, పాత వాయువుతోట, కడుపు, కత్తిరికములను సరిగ్గా అర్చి బోగములను దీరించును. ఇది చర్మమునకు కాంతినిగలిగించును. నాడికింతువులను పుష్కలముగా చేయును. నెత్తురును కుద్దిపడచి వృద్ధిచేయును. దీనివలన శరీరమునకు బలము, అరోగ్యముకలుగును.

ఇది సేవాముగను వాడిన బోడన శరీరములో సువిధమున మార్పు గనుపించును. రెండవీటిని వాడిన బోడన శరీరము బాగుజేయును. సీసా నెల రూ. 1-4-0.

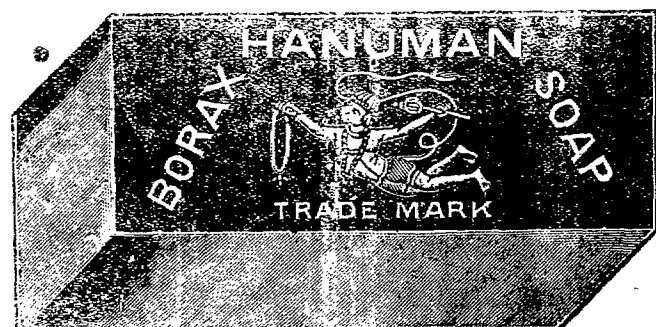
కృష్ణమందు:—ఇది చర్మమును పూర్తిగా బాగుచేసి బోగమును కలుపును. భారతమునకు వర్తిత్రాగుటకు మంచి. నాగవల్లి నెలము పై పూతకు మంచి. ఈ రెండుకలిసి నెలరోజుకు సరిపోవుమందు 5-0-0.

డాక్టరు డి. బి. సావంత్, ౧౪౪, ఫనాస్వాడి, నెం. 2, బొంబాయి.

Dr. D. B. SAVANT, No. 144 Fanaswadi, No. 2, Bombay.

హనుమాన్

చర్మమునకు నాణ్యమును మృదుత్వము నిచ్చును.

బోరక్సునబ్బ.

ముఖమును యీసబ్బుతో ప్రతిదినము శుభ్రము చేయుచుండిన సౌందర్యము తప్పక కలుగజేయును.

ఎస్. రంగనాథం సెట్టి ఆంధ్ర బ్రదర్స్, మదరాసు.

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు పరమామృతము.

ప్రతివారము వేలకువేలు విక్రయము. సీసా 1-కి 0-8-0 అణాలు మాత్రమే. శలనోష్ణల మాన్యును. వాయువుపోట్ల బాపును. పార్శ్వపునోష్ణల బారదోలును. పోట్లపోగొట్టును. నవమూలకలచే హిందూదేశమందు తయారుచేయబడు మంచిమందు. సువాసనగలిగియుండును. దీనిని విదేశములలోగూడ వాడుచున్నారు. పంచభావచీటి చూచికోనిన మోక్షము గలుగదు.

అమృతాంజనము టిపో, 109, ఫ్రేజిరోడ్డు, బొంబాయి లేక, 6, 7, తంబుసెట్టివీధి, చెన్నపట్నం.

కలరామాత్రము

డబ్బీ 12 మాత్రలు వెల రూ 0-6-0. కలరా ప్లేగులతోనే ఒకవిధమైన అంటువాడ్యము. ఇది కాలియందు నీటియందు పరమామృతమైన విషపుగులు చేరుటవలన గలుగును. తగిలినవెంటనే చికిత్స చేయవలసివచ్చును. కలరా యుద్ధములో నీటిని యచిత్రాగుట యుక్తము.

తామర తైలము

డబ్బీ 1-కి నెల రూ. 0-0-0, 12-కి 9-8-0. ఒక్క మాతామరతైలము డబ్బాను ఆరు అణాలకు కొని వాడుగయుదునాదులు కాచియెడల మితామరదర్శియగును. నయముకానియెడల మీ ఆరు అణాలు తిరిగితినికొనవచ్చును. అనేక సంవత్సరములు, మామూలు కాధుడైన వారు తక్షణమే సుఖముపొందిరి.

అమృతాంజనం టిపో, 6 & 7, తంబుసెట్టివీధి, జార్జిటౌన్, మదరాసు.

గుంటూరు డిస్ట్రిక్టుబోర్డు.

నోటీసు.

1915-1916 సంవత్సరమునకుగాను గుంటూరు డిస్ట్రిక్టుబోర్డువారికి స్టేషనరీ సప్లయిచేయుటకు గాను టెండర్లు పెట్టుకొనవచ్చును. 1915 వ సంవత్సరం నూర్బీనల 20 తేదికిగాని, అంతకుపూర్వము కాని ఈ ఆఫీసుకు చేరవలెను.

కావలసియున్న వస్తువులవివరములను మొత్తములను తెలుసుకొనగోరువారు డిస్ట్రిక్టుబోర్డు ప్రెజిడెంటువారిపేర వ్రాసుకొనినా డిస్ట్రిక్టు పరచబడును.

డిస్ట్రిక్టుబోర్డు ఆఫీసు } పి. వి. శ్రీనివాసరావు
గుంటూరు. 22-2-1915. } (For) ప్రెసిడెంటు.

కస్తూరి.

విషజ్వరములకు, కలరాకు, సందికి, బాలింత రోగములకు, వాతములకు, చిన్నబిడ్డల జబ్బులకు, పుష్టికి కస్తూరి యుపయోగమైన మందని సర్వత్ర తెలిసియున్నది. కాని, కస్తూరి బంగారమున కన్న ప్రీయమగుటచేతన, నవరస సమయములందు దొరకుట దుష్టరము. మా డిపోయెందలి కస్తూరియందలితర పదార్థము లేనియును తేర్చబడవు. ఇంతవరకు మా తావునుండి కొనివారల కివిషయము తెలిసియున్నది. కొననివా రొకసారి పరీక్షించిన నిజము తెలియగలదు. అట్లు చేయుటవలన కలితి కస్తూరిని గొని మోసపోరు. తులం 1-కి రూ. 30-0-0.

కఫహరి

సీసా 1 కి రూ 1-0-0. వి. పి. సహా 1-4-0. దగ్గు శ్వాసకోశములందు బలహీనత వలన ఏర్పడును, ఇది అనేక విధములు శైత్యమువలన ఏర్పడిన దగ్గు. శీతకాలమున ప్రబలించు దగ్గు, శ్వాసకోశముల సూక్ష్మనాళములందు ఏర్పడుదగ్గు ఊబ్బసము, క్షయదగ్గు. దగ్గుకు సేవించవలసిన మందు దగ్గు విధమును బట్టి యుండును. అమృతాంజనము టిపో, 109, ఫ్రేజిరోడ్డు, బొంబాయి లేక, 6, 7, తంబుసెట్టివీధి, చెన్నపట్నం.

ప్రపంచ చరిత్ర.

ఇదివరకు రెండు గుండులు తెలుపడినవి. ఇందున్న దేశముల చరిత్రయు సులభముగా భాషలో తెగినవలయులతో కథలవలె వర్ణితముగను చందావద్ధతి సంవత్సరమునకు (రమారమి 60 పుటలు) 3 సంపుటలు, చందా రూ. 2-0-0 (పోస్టేజితో సహా). ప్రవేశ రుసుములేదు. సంపురము చందా ముందుగ స్వీకరించబడును. కలయువారు— మారిస్కోవ్స్కీ త్రమరావు, ఎం.పి. చిత్రాద్రిపేట, మదరాసు. అన్ని ప్రాయము.

తత్వార్థ ప్రదర్శిని.

ఈ గ్రంథము అర్థమున శీర్షరూపమున, తెనుగున కథావద్ధరూపమున, ఫోటోతోడ వీరిచరిత్రము రూపరూపమున, ముద్రింపబడియున్నది. ఈ పుస్తకములకు వ్రాయువారికి యోగనిష్ఠయందును పటమున్న ఉపన్యసియగును యువుపటమున్న అమృత రెండుపటములను ఈ నాముగా ప్రచురించుటకు చట్టమున సమర్థమునకునుటకు తగుముఖాది పంపబడును. వెల రూ 0-5-0

పోస్టేజి తమిది యగును. S. P. P. B. Sri Swami Tiruvannamalai. శ్రీమత్పరమహంస పరబ్రహ్మసంద యోగీంద్ర స్వాములవారు, తిరువన్నామలై.

రామగిరి యాత్ర.

[రామప్రసాదు సుబ్బారావు]

నూర్యోదయ పునరుద్దేగా మేము యమునా నేరుపు దాటితిమి. ఈ తర హిందూస్థానమును ప్రాప్తపూర్వపు యెండ లిమనోహరములగు నుండును. ఇందుకు గారణము లేమో? రాత్రిమందు మంచుచేసితిమిని నీ ప్రాంతపు ప్రజలకు లేతయెం డలహాయి చక్కగఁ దెలియును. ఉదయ కిరణముల వేడిమి. విటిసివిటియి తుహిఁపిచికల తేలవము. ప్రభాతమంతయు నీరెండుగురుమలతోఁ బ్రజాపాదమొసర్చుచుండును. అందఱ మును ఆనూర్యకాంతిచికలలో మునిగిపోవుచుంటిమి. మార్గ ముఖమున మహాకవి రవీంద్రుడే యుండెను. ఆయనకృష్టి యపుడే మార్గములోఁబడినదో యిప్పుడు వ్రాయలేను వంశేన క్రింద నుండునులట్లుచు వీటి విపంచికతోఁ భూషించుచున్న యమున. వంశేననే నమోహనోయ్యుచున్న ఆకాశము. ఒక చోట ననుభూతిమాధుర్యము. ఇంకొకచోట ననురూపసౌంద ర్యము. ఒకటిరాగము- బుటియొకటి తాళము పాత్రఃకీర్తనార చన కింకనేమియోదయ? యమునాతరంగిణిఁ జొచ్చినవా రెవ్వ రును దానిసౌందర్యమును మఱచిపోయి. నల్లనినీరు. మెల్ల మెల్లన నుదయించు కెరటములు. నోక్కులు నోక్కులుగాఁ బోల్చుటకు కాంతాటలీలాలకము లడచింపన మొనర్చుచోవు. కావున నే కాశిదాస మహాకవి పురీమల్లికి వేసిన స్త్రీ గృహ వేడి యని యాపకమును జీతించి నాడు. అంతయునందమి. అందే శోభాస్వాదనమున మైమఱచితిమో మేమెఱుంగము. వంశేనదాటితిమి. ముందున్నయమునానేటిక తొమ్మిది కేసరి. కాని దృష్టిపంథము మూత్రము లన్నియును స్థాయీసౌందర్యమును విడిచివచ్చినవికావు. పుట్టింటింకఁ గొవరిగొవరి మొగముప్రిప్పు అంభకాలయాడుబిడ్డలను జూచి యుండును. మానవాచార్యము నవధము నవైవది. రవీంద్రుడు ముందువోయెనని యనుకొంటిమి. మేమందఱును బండ్లలో వెక్కిరితిమి. గునగునలాడు గంటలతో గిత్తలు పరువెత్త సాగెను. అటువిటునున్న వృక్షపంథులు పరామృఖములై నడిచుట గనుగొంటిమి. మాలోఁ గొందఱు కంతములైతి

“బాలతన ప్రభాక్రమకుశలాల గంధ బంధురే!
మాతీని తరంగభంగ మాలికాప్రభాజితే!
జయతు జయతు భరత జననీ! సకలభాగ్యకులభినీ!”

ఆమ గీతముఁబాడ వారంభించిరి. మార్గమధ్యమునందుఁ బల్లెలు గడచివది సగరములుపోయినవి, సజలములగు నీసుక వాగులు చూచినవి. ఇందుకు ఏటవాలుగా విస్తరింపఁ తిప్పలు వెనుబడినవి. నావ్రాపు రెండుబాములు ము ప్రాద్దే క్కి నది. కాని కుల పతి (ఇది రవీంద్రుని కి ఆశ్రమ వాసులు నామనేరు) బండి గానరాలేదు. అప్పుడు మాలోఁ గొందఱును సంజేహమంతురించినది. కులపతియుఁడేగనని కొం దఱు: లేదు, వెనుకనే యుండియుండునని మఱియొందఱు. ఒకరి మాట ఒకరికిఁగచ్చును. ఒక యూహకాదు. ఒకతలపుకాదు. మువిధములు పరిపరతెఱుగులు. తుదకు నేను అసితమనూర వానితో ప్రయాగనేరువువద్ద కుదిర్చిన బండ్రెన్ని యని ప్రశ్నిం చితిరి. ఆతఁడు నాలుగని తెంటునేపలికెను. అంత నందఱును ముక్కుంపై క్రేస్తునెట్టికొనిరి. ముఖముల మంద్రోక వైశ్యసాం దేమ దోఁచించిరి. నాటలాగినవి. సల్లాపములు స్పృగిలినవి. నవ్వులు నవసినవి. ఏల? కుదిర్చివేళకుములు నాలుగే! ఆనాలు గును సాగినవికదా! ఇక కులపతియిందేదో? నడచిపోయెనా? లేక వెనుకవచ్చుచుండెనా! దాదాపు 20 మైళ్లదూరము. ఎట్లని యెండ. గవానోసాంత సహజముగు కఠినభంగము. ఏమియుఁ దొప లేదు. ఒకభిరి, ఒకదైవ్యము, నక్షత్రములవై నేవోయొక భారముగఁగుచున్నట్లు స్ఫురించెను. అక్కడికి పదిపాతల దూరమున నొక చెట్టుగురుగు గానవచ్చుచుండెను అచట బండ్లునిరి, అందఱ మన్నికడల నెడవదనుని నిశ్చయించి కొంటిమి. ఆహా! ఏమిభాగ్యము! ఆగురుమహాపులలో నంద కాఠ సదృశముగు నొకచెట్టు నీడక్రిందఁ గులపతి గానము చేయుచు సాక్షాత్కార మయ్యెను.

“యూడిలి! యూడిలి! భ్రమణమననీ!” అను సుస్వరక్రమ మధురమధురముగా భావచాలనము గావించుచుండెను.

నూతనజాతీయ కళాశాల
భోజన వసతిగృహ సహితము.

చిత్తూరుజిల్లాలో మదనపల్లి పట్టణమున నొకస్థాన కళా శాలా నిర్మాణము జరుగుచున్నది. నిర్మాణకార్యములు కడ ముట్ట వచ్చుచున్నవి. నుప్రసిద్ధమగు వారణాసిలోని నెల్రలు

హిందూ కళాశాలలోని విద్యార్థిభన విధానము ననుసరించి ఈ కళాశాలలోగూడ జాతీయవిధానమున విద్యాప్రదాన మొన ర్చబడును. మదనపల్లి సుందరమగు చిన్న పట్టణము. వెక్కిరిం వత్తిరములనుండి నిర్మాణకార్యములు నిరాంతరముగ జరుప బడుచున్నవి. 25 యకరముల భూమికి యావరణమును ఆయా వరణ మధ్యమున కళాశాలా ప్రధానమహోన్నత మందిరమును విద్యార్థులకు నుపాధ్యాయులకు నివాసభోజనాదికములకొరకు ప్రత్యేక వికలమందిరములును గూడ నిప్పటికి పూ ర్తియైనవి. ఆకళాశాలా నిర్మాణకార్యముల పరిపూర్ణత నిచట వర్తింప దీరదు. ప్రారంభమల యూహా యెంతయు భ్రాసునీయును. సాధారణముగ నీదేశమందలి కళాశాలలో వికలవ్యాధులను రంగములు లేకుండ నున్నవి. సాంఘికవిషయములు బోధింప బడుటలేదు. మనదేశమనందు కళాశాలలు పట్టణములలోను నగరములలోనుగూడ జనసంక్రేష్ట ప్రదేశములలోనే ఏర్పరుపబడి యున్నవి. అటులగాక అవి జనసమృద్ధము లేని ప్రదేశములం దు నిర్మింపబడవలయును. చెన్నపురి తిరుచనాపల్లి మున్నగు పట్టణములలోని కళాశాలలకు విద్యార్థుల సంపుటనల వారి యోగ్యమునకు భంగము కలుగుచున్నది. వారు దుర్బలలగు చున్నారు. భౌగోళిక కలగుచున్నారు. మదనపల్లిలోని కళా శాల ఈ విషయమున చాల క్రేస్తుముగ నున్నది. చాలమంది విద్యార్థులు రాజధానియందన్న ప్రక్కల నుండియు దూరపు పట్టణములనుండిగూడ విద్యాభ్యాసముకొరకు మదనపల్లికి వెళ్లుచున్నారు.

మదనపల్లికి అరమైలుదూరమున నది కావలిదనని ఉన్న తిరుగు మెరకభూమిపై ఎత్తరాళ్లతో నీమహా వికలభన నములు కట్టబడినవి. రెండవ తరగతి కళాశాలకు సంబం ధించిన విద్యనేర్పబడుట వలయున దంతయును పూర్తి యైనది. ఇప్పుడు దేశముననున్న కళాశాలలన్నియునుగూడ నీ కళాశాలలో నొకయూనియమడగవు. బి. ఏ తరగతి 1917లో ప్రారంభింపబడును. అంతల కింకొక కట్టదమును ఎఫ్. ఏ. తర గతి బాలురందరు వచ్చినను సరిపడునట్లు మరికొన్ని కట్టదము లును కట్టబడుచున్నవి. జ్యూనియర్ నితరగతి లెవరవడును. విద్యనేర్చు తరగతులందఱును గదులు 18 అడుగులు ఎత్తును చాల వికలమును గలిగియున్నవి. రాళ్లతోను సిమెంటుతోను ఉక్కుదూలములతోను కట్టబడినవి. ఈగదులపై విద్యార్థులు నివసించుటకు వెద్దవెద్దగదులు కట్టబడినవి. కళాశాలాసభా మందిరము 100 అడుగులు పొడుగును 36 అడుగులు వెడల్పును 31 అడుగు ఎత్తునుగలిగి మహాగంభీరముగ నున్నది. పుస్తక భాండాగారమును పఠనమందిరమునుకలసి 90 అడుగులపొడుగు గలిగియున్నది. ఇదివరకు పెంటలు హిందూకళాశాలలో ప్రాధేనుగానున్న వారిక రీ కళాశాలకు (ప్రిన్సి పాలు) ప్రధానోపాధ్యాయులుగా నియమిం పబడిరి. వీరి సత్కీర్తన మదర్మ పాత్రమగుటచే సర్వవిధముల కళాశాలాభివృద్ధి నొనర్చుటకు ఏర్పరులని ప్రత్యేకము వారిని నియమిం చిరి. తివరము విశ్వవిద్యాలయమును పెంటు ఆంగ్రెజును విశ్వవిద్యాలయమునుగూడనుపాధ్యాయునిగానున్న ఇ. బి. నో బిలుకన్యాయును మరి యార్ధర్యులం. ఏ. లును మరీకొంతమంది బి. ఏ లును వీరికి సహాయోపాధ్యాయులుగ నుండురు. ఇట్టిసి తియింపున్న ఏక కళాశాలయందునుగూడ సమర్థులగు నెట్టి యు పాధ్యాయులింతమంది కనబడరు. ఈకళాశాల రాజధానికంత టికినిగూడ నుపయోగించుటకుగాను దీనియందు మైనార్డులు తరగతులలోను ఎఫ్. ఏ. రెండవ సంవత్సరము తరగతిలోను తెలుగు-అనకమ-మళయాళము-హిందూస్థానీ - సంస్కృతము గూడ నేర్పబడికొర్రాటుగా చేయబడినవి. 1916 వ సంవత్సరము తరగతును పరిభోగ్యములును తెరవబడవు. ఆమందిము లిదిగ రతే కట్టబడియున్నను తగినపరిభోగక సామగ్రియు ప్రస్తుతమున కొనుట యసాధ్య మగుటకులన నిలుపు చేయవలసినచ్చినది. మూడవ గుమి (గుంపు)లోని విషయములును చరిత్రకర్మము సంస్కృతము దేశభాషలు ఎఫ్. ఏ తరగతివారికి ఈసంవత్స రము జ్యూనియర్లోనే ప్రారంభింపబడును. ఈ కళాశాల తో విద్యానిషయమున గాజధానికళాశాల తీసిపోనిరీతిని విద్య నేర్పబడేయగాక సాంఘిక మతవిషయములనుగూడ నేర్పి విద్యార్థులను ఆరోగ్య వైతికసాంఘిక మతవిద్యావిషయముల పరిపూర్ణులనెట్టి దేశసేవచేయుట కన్నివిధముల తగినవారినిగ నొనర్చుట కుద్దేశించబడినది.

ఆరోగ్యవిషయమున మదనపల్లి చాల సుప్రసిద్ధమగు ప్రదేశము. కాన నిప్పటికి పాశ్చాత్యవైద్యులు తిరుమగ్గల రామజీయక దర్శి నాథిలామను, శీతలనాథానుభవవాంఛనల నను నచ్చుచుండురు. ఈ కారణమువలన నే ఇంటి తయ గోగుల కొక వెద్ద చికిత్సలయ మేర్పరుచుట కుద్దేశింపబడి నది. కళాశాలాభనన మత్తుత్తమజ్ఞాన మలంకరించియున్నది.

అనిలిసెంటుక్కుగ రధ్యక్షులుగను ఎర్నేస్తుఉడ్డుగారు గౌరవకార్యదర్శులుగను పనిచేయుచున్న దీక్ష్యజ్ఞానమూలము వారిచే పోషింపబడుచున్న 22 విద్యాలయములలో నిదియొకటి యైయున్నది ఎర్నేస్తు ఉడ్డు గారిప్పుడు మదనపల్లిలోనున్నార గాని ఈమదనపల్లి కళాశాలదక్షిణహిందూస్థానమునందలివారికి చేయగల మహోపకారము మరియేవిద్యాలయమునుగూడ చేయ బాలదని మేము తలంచుచున్నామని వెస్తుకోస్తు స్పెట్టెటరు పత్రిక వ్రాయుచున్నది.

వంగవోలు పశువుల ప్రదర్శనము.

ఫిబ్రవరి 28:— నిన్నటిసమాచారము తెలుపబడిన విధప పశువుల నేకముగ వచ్చినవి. ఈసంవత్సరమనకొనినటులే పశు పుటచాలకత్తులకు వచ్చినవి. అందులకు కార్తీయందు వర్షము సరిగతుండకపోవుట వంగవోలులో పశువులజబ్బు అన్నవల్ల తెలియుట ప్రదర్శనములు సరిగ కలియక పోవుట మున్నగు కారణములు చెప్పబడినవి. కడపటికే ముఖ్యకారణము. పశు వులను కొనుటకు విదేశీయులెవరును రాకుండుట మరియొక కారణము.

ఏకాగ్రముచేతనైనను పశువులసంఖ్య కొంతతగ్గినది. కాని చాలతగ్గియుండలేదు. ప్రదర్శనావరణలో నిరుడు 866 పశువులుండెను. ఈ సంవత్సరము 514 పశు వులున్నవి. ఆవరణమునకు వెలుపల ప్రత్యేకము విక్రయము కొరకు చేబడిన పశువులు చాలగలవు. ప్రదర్శనమునకు నెల్లూరు గుంటూరుజిల్లాలలోని పశువులమూత్రమే ప్రవేశము గలదు. గుంటూరుజిల్లాపశువులే హెచ్చుగనున్నవి. వానిలో వంగ వోలుతాలూకాపశువులే 100-కి 90 వంతుననున్నవి. సంఖ్య తగ్గినను నాణ్యము తగ్గలేదు. మంచిమంచి వంగడములపశువులు ప్రదర్శింపబడినది. కోడెమాడలు బహు నాణ్యమైనవి వచ్చి నవి. పాలపశువులచూడట నడిమిపశువులచూడటముకూడ నున్నవి. వానిలో మొదటితరగతిలో నందమైవపశువులు చాల గలవు. వానిరకమున వంగడ మేర్పరుపబడుట ప్రత్యేకమని చాలమంది యభిప్రాయపడిరి.

పశువులలో క్షీణదశ ప్రారంభమైనదనియు క్రమక్రమ ముగ నది ప్రబలునని యును కొందరనిరి. దానిని నివారణ చేయుటకు సహకార విధానమున నొకసంఘమేర్పడి పశువులనుత్పత్తి చేయునేరీ నేర్పునపద్ధతి నను విషయమును చర్చించుటకు నేడుసాయంకాల మొక ప్ర త్యేకసభ జరుగును. ఆసభలో దినానుబద్ధరు ఎల్.డి. స్వా మికన్నుపిళ్లెగారును వారి సహకార శాఖోద్యోగులును రైతు లును కలసి ఈవిషయమును చర్చింతురు.

6 గురు మధ్యకాంత్యపశువులను పరీక్షించిరి. వారంద రును గూడ ననుభవజ్ఞులగు భూస్వాములు వారిలో కొటయ్య నాయుడుగారు మదరాసు వ్యవసాయక కళాశాలలోను బొంబ యి పశువుచికిత్సా కళాశాలలోను కృత్కాంతయెంది యుండిరి. ఇప్పటికి 5 రకముల పశువుల పరీక్ష ముగిసినది. ఇంకను మరి కొన్ని రకములు పరీక్షింపబడవలసి యున్నవి.

ఆసభ్యేకసభ నేడు జరిగినది సహకారవిధానమునపట్టి నేరీనేర్పుచుటకున నదిగ్రధారణముగ లాభము లేలువ్యాపార ముకాదనియును ప్రభుత్వమువారి ప్రత్యేకమైన ఎడ్డుకొన్ని టిని తెప్పించి ఆయాప్రదేశములలోనుంచినవో రైతులను సహ కాకసంఘములలో సభ్యులగు వారికి సహకార సంఘముల వారు సహాయముచేసి మంచి వంగడముల పశువులను కలిగింప వచ్చుననియును తీర్మానింపబడినది. గౌ. కార్మ్యగారు చెన్న పురినుండి కేవువచ్చెదరు. ఉదయము 9-30కు పురపాలక సంఘ మవారి హోమాశ్రీకై ద్వ్యశాలకు శంఖుస్థాపనము చేసెదరు. సాయంకాలము ప్రదర్శనస్థలమున బహుమతుల నొసంగెదరు.

- క్రితేమ్యులైన గోత్రేగారు.
- సీ॥ స్వార్థత్యాగముజేసి వారున్న యాశాటి.
- దేశాలదిరుగాడు దీక్షయొకటి.
- సకలమానకోటి. సమముగా నుభయింప
- వలెనంచుమోనిన. పక్షమొకటి.
- మౌండునడకెంపు. పొన్నకేమిది
- గట్టెక్కునడకటి. కాంతయొకటి.
- విగ్నంధముగ విద్య. నేర్చుదలారున.
- జేయింపవలెనను. కిత్తుయొకటి.
- గీ॥ అచ్యుతంబుగ నలవడె నంచు మేము.
- రంజిలుచునుండెనయ్యయో రత్నమండ.
- ఎవరికిని చెప్పకుండంగ భువినవిడిచి.
- మాహాశయన బోయితే మోక్షమునడ.

జా.బు.లు.

విశేషముల ప్రకటన

ఎల్లనూరు బ్రాహ్మణులు:—చర్చ యాపించున ప్రకటించబడును.

తోట సీరయ్యగారు:—ప్రకటించబడును.

పురవాసి (చిలకలూరిపేట) రామ ప్రాసినదానియందు పట్టి విమర్శయేకాని విషయము లేదు. లోపము లిట్టివియని ప్రాసినదాని ఉపయోగము లేదు.

పున్నురరాజు జగన్నాథరావుగారు:—విషయమును మరీయొక్కరూ ప్రాసించునారు.

బోగమువిద్యానలకులకొక విన్నపము.

ఆయా:

1915 సం॥ ౧౦ ఫిబ్రవరి 22 తేది ఆంధ్రప్రతికయందు వ్రాయబడిన “బోగమువిద్యానలకులకొక విన్నపము” అను వ్యాఖ్యమును దిలకించుభాగ్యము లభించుటచే నాసోదరవిభావమును ఇవ్వించుటగా వేడుకొనుచున్నాను.

సోదరి సోదరులార! ప్రస్తుతమా భారతదేశ మందెల్లడల నావరించిన యజ్ఞానధ్వారంతయు జ్ఞానప్రభాకరుని యయ్యాఖంబులచే బహుపంచలై దూది పింజలంబుల మాడ్చి నెగరి పోవుచుండుట మనము విలోకించుట లేదా? ఎచ్చటజూచినను ప్రతిజాతీయుడు తమ సంఘదురాచారంబుల రూపుమాప సభల గావించుట మనము వీక్షించుటలేదా? దురాచారముల రాసియైన మన సంఘమును సంస్కరించు కొనుట మనకు విధిగాదా? సోదరులార! ఇంకెంతకాలము దురాచార దేవతా కంబున కయినించు చుండుదు? లేండు! మికమలను తుడుచుకొనుడు! నలలై పుల మికటాక్షముల బరపుడు! మిలోడి సోదరుల గాంచుడు! మిరాపథం బవలంబింపుడు! ప్రకృతము. కవుతవరంబున ము! చిత్రజల్లు వెంకటాచలపతిగారు బోగము విద్యానలకులకొక సభగావించుటకై యేర్పాటుచేసినట్లు పత్రిక వలన దెలియుచున్నది శ్రీ! వెంకటాచలపతిగారు నెల్లూరు మండల కార్యదర్శిగారి యభిప్రాయము ననుసరించి తత్సాంఘీకుల కెల్లరకు నోకేసభగావించుట కంగీకరింప వారికి వ్రాతురని నాయాశయము. మరియు, బోగముకులమునకు సంధించిన వారెల్లరు తత్సంఘ మభివృద్ధికివచ్చు పథంబాలించించు తమ యభిప్రాయంబుల పత్రికాముఖంబున చర్చించెదరుగాక. ఖమ్మం మెట్టు. వాణికర్ల రంగయ్య.

II

గోత్రనామములు.

ఆయా:

ఈ నెల 28 తేది పత్రికలో పి. పల్లయ్యరెడ్డి గారు తమనివాసము తెలుపకవ్రాసిరి. గోత్రమునగా సమాహము. బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యులు ఆయాముఖల వంశములందు పుట్టిన భావించబడుదు. మానవులందరు ఆదిమముఖల సంతతివారే. మొదట సాత్విక (తెల్లని), రాజస (యెర్రని), తామస (నల్లని) కలము (సంఘముల) వారందరి. ఆ మూడు కులములవారు పరస్పర సంబంధ బాంధవ్యములచే కొంతకాలమునకు బహురంగులవారయిరి. తరువాత జనబాహుళ్యములో జ్ఞానాజ్ఞానపుగుర్తులకు నాల్గుభాతులపేర సంజ్ఞ లిడుకొనిరి. దేశోపదేశముల వ్రాహ్మణులు, దేశపాలకులు క్షత్రియులు, దేశ సంరక్షకులు వైశ్యులు, దేశ సేవకులు శూద్రులుగా నెన్నుకొనబడిరి. అనగా యిది యొక యాద్యోగముల వంటిది. అప్పుడు పదేళ్లకాలలో నాల్గభాతుల వారందరి. వారియద్యోగమునుబట్టి వారినందరిని ఋషులనియే పిలిచిరి. ఎంతమందియో శూద్రులకులము (సంఘము) లయందు బుట్టి వేదమంత్రములను ప్రచారము గావించినవారు కలతే. ఉపనిషత్తులు చూచిన తెలియగలదు. కొంతకాలమునకు ఆయా సంఘములను వేర్వేరుగ కొందరు ఋషులు సంస్కారవంతులుగా జేయుటచే వారువారు వారివారిని తమ ఋషులుగా చేసుటకు నెట్టుకొనిరి. శూద్రజాతివారు అప్పటికిది యొక ముఖ్యావసరముగాక విడిచిపెట్టిరి. చూచితేగా సమస్తమైన వేదమతము విడిచిన తరువాతనే నానాభేదములగు వైశ్య, శూద్రులు, లింగాయతాదిమతములవచ్చి దేశమును భ్రష్టికరింప జేసినట్లు ఒకేబుద్ధితోనున్న యీ నాల్గుభాతులు వైమతములు వచ్చిన తరువాత ఈర్ష్యలువహించి దేశోపదేశములను లయనవి. కనుక గోత్రనామములు అన్ని జాతులవారికిని గలవు. విమర్శలేమిచే కానరాకున్నవి. మాడుగులు. కల్యాణం. వీగాస్వామినాయుడు.

III
మంగోలు పశువుల సంత

ఆయా:

నేటియుదయము సంతప్రాసంభవమైనది. సంత కమిటి చేర్చుకొను తమకుడోదిన నాలుగు మాక్కలు చదివివారు. మిటింగు ప్రసిద్ధులు సర్ శ్రీ! శంకర నాయుడుగారు యేవో రెండుమాక్కలు చెప్పివారు. వీరి ప్రసంగముల విని వినిసభ్యులు వెంటనేలేచి సంతదొడ్డిలో తిరిగి వచ్చివారు. సంతదొడ్డిలోని కేగినప్పటికి మూడు రెండువందల పశువులు మాత్రమే యున్నవి. పశువుల గట్టివేయు మేకులు మాత్రము మూడు వెయ్యి కానవచ్చినవి. జనులందరు “యీపాడు సంతేల జూడ వచ్చితిమిరా” యని యనుకొనుచు వెళ్లివారు. ఈ సంతేలిధముగా జరుగుట కనేక కారణములు కలవు. కమిటిలోని మొదలంతా చిన్నవారు క్రొత్తవారైన యున్నారు. వీరిలో ఇద్దరో ముగ్గురో వైతులు మెంబర్లుగానున్నను కమిటి మిటింగులకు రాలేదు. తక్కినవారికి వైతుయొక్కయు పశువులయొక్కయు యనుభవము బొత్తిగాదెలియదు. సభ్యులు మెరుగు కాలములో వర్షములకే గిటకపారి వైతులు తొందరగా గోతరువచ్చినవి. తరువాత వర్షములు కురిసినవి. జొన్న వైతులు కోయలకు బ్రాయము రాకముననే సంతేర్పరచివారు. ఇప్పుడు వెన్నెలలోజూల కనుక తుప్పలు చుమానులు చేసికొనుచు జనులకల్ల దీని కారణమునను జొన్నవైతు చక్కగా వైతుగనందలల్ల పశువులు బొత్తిగా రాలేదు. వచ్చిన పశువులకుగూడ శల్యములుకనుబడుచు చర్మానశ్యమై యున్నవి. ఆ పశువులను ఆందులో ముఖ్యముగా నావులను జూచినయెడల కంట నీరు వెట్టవలసియే యున్నది. ఈ సంత త్వరము సంత జరుగునని పరువైదు దినముల క్రిందట దాక బతుపోవకులకు బొత్తుగా దెలియదు. దీని కనుగుణముగా నితరదేశములనుండి కొనుటకు వెవ్వరు రాకపోవుట. సంత కమిటివారు స్థూలభూమి పాటించుచు వైతులతో కలసి మెలసి యుండకయు వారికన్యసఖముల నరయకయు సంతకు తగుకాలము చక్కగా యోచించుకుంటున్నదీని కవర్గకమై యున్నది. గతసంతత్వరమందు మంచి విలువకలిగిన కోడెల నీ కము తెగుమతిచేయబడినవి. పశువులకూడ తగ్గిపోయినవి. ఇట్టి స్థితులలో సంతను ప్రతి సంవత్సరము నిలిపి మూడు సంవత్సరముల కొనసారి యేర్పాటుచేసిన బాగుండునని యనేకమందభిప్రాయులై యున్నారు.

ఒకరైతు.

IV

కంచి హిందూబాలికా పాఠశాల

ఆయా:

హిందూబాలికాపాఠశాల కంచిలో రాజవీధిలో గొల్లవారిభవనమున నెలకొలుపబడి యుండుటయు, నయ్యది “యూనియన్” అను సాంకేతిక నామముగల కమిటివారిచే బాలింపబడుచుండుటయు లోకవిదితము. శారవనీయులును, న్యాయమూర్తులును, నగు యె. టి. వి. శేషగిరియయ్యులుగారి యాజమాన్యము క్రింద సీబాలికాపాఠశాలయొక్క తృతీయ వర్గ తృతీయము జలంపబడినది. ఈఉత్సవమును చూచుగుతూ పాలముగో మెసర్లు ఆవిశేషంబులమృగాదును, సి.పి. గాను స్వామి య్యోగారును, కలవలరామానుజంశ్రేష్ఠిగారును, నింకననేలలు మదరాసునుండి విచ్చేసియుండిరి. పాఠశాల భవనద్వారమున న్యాయమూర్తులు శేషగిరియయ్యగారిని మాలచే నలంకరించిరి. ఇరువురు బాలికలు హారతిపాటులు పాడిరి. భవనములోనికి బ్రవేశించినయనంతరమ వారు సభాభ్యుత్థులుగ నెనుకొనబడిరి. ఈ పాఠశాలయొక్క యుపాధ్యాయుని శ్రీ పార్వతియమ్మ గారు స్వాగతోపన్యాసముగావించిరి. ఆవల భానుండను కవి నరుచే రచియింపబడిన యుత్తర గోగవాణంబును సంస్కృత నాటకమునం దొకరంగమునందలి కథను, సావిత్రి నాటకము నందలి కథను తెలుగునను నజనునను బాలికలు ప్రదర్శించిరి. ఈ ప్రదర్శనములు ద్రక్షు కుల నా నంద సాగరము క మంచి నవి. మధ్యే మధ్యే పానీయ మను నట్లు అప్పుడప్పుడు ఆంగ్లేయ భాషలో గొన్నిపద్యములను కంకోక్షిక చెప్పిరి. బాలికలకు బంగారుపతకము, వెండిగిన్నెలు, పుస్తకములు, కంచు కూబాలు, బొమ్మలు మున్నగునవి బహుమతు లియబడినయనంతరమున శ్రీయుత రామానాథ శర్మగారు సాంకేతిక చరిని అనగా రిపోర్టును చదివిరి. ఆవల సగ్రాస నాధిపతిగారు శ్రీ విద్యను గుఱించియు, ఆవిశేషంబులమృగాదు హిందూశ్రీలకు మువనరీలు విద్యగలపుటలో జాల కీడువాటిల్లును గాన హైందవ జాతీయ పద్యకుల ననుసరించి హిందూ బాలికలకు విద్య నిష్పించవలయు ననుటను గుఱించి యు, శ్రీయుత సి. పి. రామస్వామియ్యులుగారు కీర్తిశేషులగు డి. బి. సోమసుందర శాస్త్రియారుగారి జ్ఞాపక చిహ్నముగా పాఠశాలకు భవనము నిర్మింపబడవలెననుటను గుఱించియు యుక్తియుక్తముగ సుపర్యసించిరి. శ్రీ పచ్చయప్ప

వారినిపాఠము.

[కప్రకొండల వేంకటరావుగారు]

మ॥ తుదకొక దర్శనభాగ్యమిచ్చితి కదే తోరంపుసంతోష. మీ మది సిద్ధింపగ వాదవాద భవంబులపాఠము! నీవు నా కదెచెంతక విలసిల్లుముక బ్రమరమానాకాశం గాంబునెక నొదతోమబ్బులుముద్దు వెట్టుకొన నాలోచింపజోద్యంబునై. ఉత్పలమాలిక.

వారినిపాఠము! యిటుల పర్యతవ్య రహస్యసీమలక వైర్వచివోవై రదనం క్రియనంగ గుహనంబు, మం జీరమనంగ పాదపవిశేష పదంబులు, వ్రేలుము త్రియాల్ చేరక శైలకంఠముల, పద్మమెఱుంగనరాలు టాకు న వ్యాగిగ గావించి తొలిపల్లె తెఱంగున మ్రోయుచుండుతే కోరిక నాట్యమాడెదె, యతుంతితేవుండలబ్రాలు నోలె శెల్పారెదె, చాటుచాటు వెలివత్తువె, చూడవంగ నారపల్ త్రిరులు నీదు పోడెడు, తెల్పిదియను నెఱుంగలేము, నా ఘోరన నగ మేమికలదో గ్రహింపగలేము, కాన లో ఘోరమృగాళిక దావక సుగోష్ఠిసతంబును బోధనేమ నీ నీరము తన్నదావక వినిర్మలదృష్టి మనోహరంబుగా దూరమునివ్వనాంతరపు దుర్గమపుంగనుకృష్టించెనో! భేరినాదముకొ వినుచు దిల్లలు బర్హిడివచ్చునట్లు నికొ జేరి వియచ్చుగాంగనపు శ్రీవిలసిల్లెడు నాడుబ్రాయపుం బూగుఘం బోలి మోహలయి పూర్ణతుల్య ముదునల్ల తెల్ నెఱుగ్

తీరున శేషమీను నినుతెల్లికి నిల్కడంచు జ్ఞానుల ప్లూరసి సన్నుతింతుగద యాతురతక నినుజేరు మానవుల్.

శాలువను బుజమునై వేసికొనుట న్యాయాధికార తిరస్కారము.

యవలగు సివిలియను యాద్యోగము.

కొంతకాలమునకు పూర్వ మొక బ్రాహ్మణపురోహితుడు శాలువ కొకదానిని బుజమునై వేసికొని పోయింటు సీ డ్రోల్లో పోలీసుకొర్టులో సాక్ష్యమిచ్చుటకు వెళ్లెను. ఆ రీతిగా కొర్టునకు వచ్చుట మర్యాదగాదని మేజిస్ట్రేటుగారు తలంచి ఆతనికి 750 రూపాయలు జాల్సావాసేసిరి. అందుమీద నా బ్రాహ్మణుడు అపీలుచేసెను. “నేను సాధారణముగ నిట్టివేష ముతోడనే వచ్చెదను. నేను రెండుకాలువలను తెచ్చెదను. వానిలో కొకదానిని బుజమునై వేసికొనును. రెండవదానిని చంకలెట్టుకొందునని బ్రాహ్మణుడు చెప్పిన సమాధానము మేజిస్ట్రేటుగారికి తృప్తికరముగ నుండలేదు. మేజిస్ట్రేటుగా రాజేషించగనే నేను శాలువను బుజమునై నుండి తీసివేసితిని నేను బ్రాహ్మణ పురోహితుడను. మా తెగవారం దరిటులే శాలువలక వేసికొందురు. బుజముమీదనుండి శాలువను తీయుట మాకు మర్యాదగాదని అపీలు వాడ్యాలమున నాబ్రాహ్మణుడు నడిచెను”.

“బుజముమీద శాలువను వేసికొని కొర్టునకు వెళ్లుట న్యాయాధికార తిరస్కారమగునా? అనునది ముఖ్యమగు ప్రశ్న గానున్నది. శరీరమున బట్టతో కప్పకొనకుండుట యాత్రే పణియముగాని కప్పకొనుట యాత్రేపణ్యాముగాదు. వెంక కొకసారి అప్పు బామియను నతడు శరీరార్థ భాగమంతయు కొక తెల్లని శాలువతో గప్పకొని చంకనొక పెద్ద తెల్లగుడ్డ గొడుగు పెట్టుకొని కొర్టునకు వెళ్లగా ఆ శాలువను తీసివేసి గొడుగు క్రిందబడ వేయుచు మేజిస్ట్రేటు గారాజ్ఞాపించిరి. అందుల కతడు పట్టిన పెద్దవత్సవ వత్సకు. అతడు న్యాయాధికార తిరస్కార మొనర్చినని యతనిపై నేరమును మోపిరి. లోరన్సుబుగారతని పక్షమున ప్రాక్టరులో వాదించు మేజిస్ట్రేటుగారట్టి యుత్తరపు చేసినప్పడ తడలుల నవ్వుట నింతగా దనినుడిచిరి. నాకిందులో న్యాయాధికార తిరస్కారమేమయి నుకనపడదు ఈపడుచువాండు (మేజిస్ట్రేటు) తమయధికార మర్యాదల విషయమున చూపుచున్న శ్రద్ధన్యాయ నిగ్రహంబును వినియోగించిన చాలాభము కలగగలదని ఆ యభి యోగమును విమర్శించిన మాయికోర్టు జడ్జిగారు నడిచిరి “నేను గూడనంతకన్ననిపుడు చెప్పన దేమియునులేదు నేను జర్మానాకొట్టివేసితి” నని ఈఅపీలును విచారించిన జడ్జిగారు పట్టకు మేరగాగారు తీర్పువాసిరిని నీలోనినుపత్రిక వ్రాయుచున్నది.

ధర్మములకు లక్షయాద్యముల నొసంగిన శ్రీ కృ. రామానుజ శ్రేష్ఠిగారు ఈ పాఠశాలాభవన నిర్మాణమున కని అయిదు వందల విరాళమిత్తురని తెలియజేసిరి. వీరి యదాగమానసము నెఱింగిన వారు లేరు కాఁబోలు. లేకున్న నత్తరి వీరిని పురికొల్పి స్వల్ప మొత్తమును అయిదు వేలుగ జేసి యుండురు. ఈ స్వల్పము నా న మీ శ్రేష్ఠి గారియదలచికొనిన సామ్యులొక బ్రథమభాగముగా నుండునని భావించు వాడె. ఆగ్రాసనాధిపతి గారును అజ్ఞితంబులమృగాదును మాలలతో నలంకరింపబడిరి. వందసోపన్యాసముతో నీమూడవ వర్గంతుత్సవము ముగింపునకుదేలుడెను. కొల్లవారి భవనమున అల్పాహారం దొనర్పబడెను. శ్రీ వేంకటాచలపతి యీ పాఠశాలకు సకలసంపత్తులనొసంగి చిరకాలము ప్రాయ చుండుగావుత. టి. శ్రీనవాస రామచార్యులు.

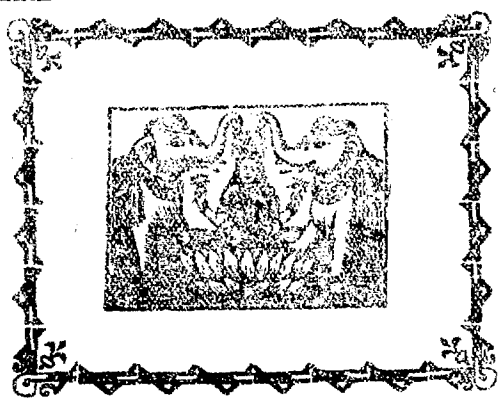
ఆంధ్ర పరిశోధక సభ.

ప్రెసిడెంటుగారి ప్రారంభోపన్యాసము బహిష్కరించు
కార్యదర్శి డాక్టర్ కారు. ఈ విషయము. తరువాత మహామహా
వాక్యాదుల తాతా సుబ్బారాయణుడు శాస్త్రీగారు ఈ క్రింది
భావములు గల భూమిపాఠము నొసర్చిరి.

ఆంధ్రమున సంస్కృతిమున రెంటిను గూర్చును భాషా
విమర్శ గ్రంథము వ్రాయలేదు. నాకు ఆంగ్లము కాని తారణ
మున నందలి గ్రంథములము నేనెరుంగుననితియందులేక. భాష
మొదట మనకు ఏరూపముగా వచ్చినది? ఆరూపమునది స్వభా
వము. ఆస్వభావమున తెలిసికొనిన మొదట మనము భాషను
స్వభావాను సారముగా నుపయోగించు చున్నామా? లేదా
యెనునది తెలుసు. రెండువిధముల భాష మనకు వచ్చినది చెప్ప
వచ్చును. మొదటి మతము. అది పదములముగా జరిగిన దనవ
చ్చును. మనవాక్యకరణకార లీరిలి నే కృతవహించినారు. పద
మునకు పదముచేర్చి వాక్యములను మనయిచ్చుసారము చేసి
కొనవచ్చునని దీనిభావము. నిజముగా వైయాకరణముల మతమును
నూత్నముగా బహుళించిన యెడల మొదట
వాక్య రూపముగా భాష యుండెనని చెప్పవల
సియున్నది. అదిసంబంధమున. ఎట్లన భాష మనమృతి యాభి
ప్రాయములను కల్పించుట ప్రవృత్తిని. కొన్ని పదములు చేరిన
గాని అభిప్రాయము వ్యక్తముకాదు. ఆయిన నొంటిపదముచేత
అభిప్రాయమును కల్పించవచ్చుననితలపవచ్చును. తలుపు అని
బయటివారరచిన తలుపు తీయుదని యర్థము కావచ్చునుకాన
ఇదికూడ వాక్యమే. వైయాకరణముల వాక్యసృష్టి అని
చెప్పిరి. కనుక భాష వాక్యరూపముగా నుత్పత్తియైనదని నిర్ణయించుకొనవచ్చును. ఆస్వరూపమునను ననుగుణముగా మనము
భాషను వ్యక్తవహించవలెను. వైయాకరణముల ఏమిచేసినగా
వాక్యములను సులభముగా బోధించునమిత్రము విడివిడిగా
పదములను చేరుచేయకదంగిరి. 100 వాక్యములు చేరుచేరుగా
చెప్పుటకంటె 10 నామవాచకములు 10 క్రియలను బోధపర
చుట సులభముగాన నీమార్గ మేర్పడినది. సిద్ధమైనవాక్యముల
స్వరూపము తెలిసికొనుటకు వైయాకరణములు కల్పించినచే
కాని పదములుగా భాషపుట్టినదని నమ్ముటకు వీలులేదు.
అసత్యమైనదానిని మొదటగమనించి సత్యమునుజూపెనగునని
మనశాస్త్రజ్ఞులు వ్రాసిరి. ఉదాహరణముగా అయంధత దర్శన
మున కిదిరక్షితమునుకాని దృష్టను నడిపించుట యాచారము
ఏసిద్ధాంతమును చెప్పవలసినప్పుడును ఆకీర్మాణ మెక్కటి
యనలంబించుట సహజమైనది. ఈభాషాస్వభావము గురించి
యాలించిని సుధిని పాటించవలెనా లేదా? యని విమర్శింప
కదంగితిమేరి మొదటిది వాక్యమునందు సుధి ఏర్పడినది.
దానిని మనము అదికముగా విధిజించితిమి దానిని చేర్చునప్పుడు
మన ఇష్ట మేమియునులేదు. స్వభావము ననుసరించి పోవలెను
మేనత్రోయను పదము మొదటిది. మేన అత్త తరువాతిది
మొదట ఒక పదము రెండవపదముల సమాసముమాత్రమేయండి
యందును. నేదమున తీసికొనినయెడల దీర్ఘ సమాసములలేవు.
పురాణములలోగూడ దీర్ఘ సమాసములలేవు. మొదట నీరెండు
పదములు ఒంటిపదపు సమాసముల స్వరూపము వైయాకరణి
విధించిచెప్పగా తమతమపాండిత్యమును తెలుపుటకు చేయుటకు
క్రమముగా దీర్ఘ సమాసములను కల్పితేర్పరిచిరి. కాకదానును
చాటువరకు దీర్ఘ సమాసములలేవు. సమాసములు స్పష్టి
శాస్త్రక రైలకు నిది కొంత యసమ్యతము. సమాసములయందు
సుధి కలిపితిరవలె నన్నారు. సుధియనగా సహజముగా
వచ్చుములవర్గ సంతృప్తవధికండ్ల దానిని లోపింపజేయుట
అందుచేత దీర్ఘ సమాసములు సహజములుగావు. అని స్వభావ
విమర్శము. సంస్కృతిములో సుధిలేకపోవుటకు వైయాకర
ణము స్వాతంత్ర్యమిచ్చినారు. తెలుగులో వాక్యమధ్యమున
సుధిలేకుండుట బహుళమునడలేదు. కొందరు సాంస్కృతిక
విషయములు అంధ్రమునకు వర్తింతుమగాన వాక్యమధ్యమున
సుధినిమన వచ్చుననిరి. కాని ఒక్క శాస్త్రమున విషయముగా
కేవలపదపదము మరెవరిక శాస్త్రమునుండి ఆధారము తీసి
కొనినారు. వాక్యానసానమున సుధి వికల్పము అను మాత్ర
ముండటచేత తెలుగులో వాక్యమధ్యమున సుధి దోషమనియే
చెప్పువలెను. సుధినిడిచికెట్లుట భాషా స్వభావమునకు విరు
ద్ధము. దీర్ఘ సమాసము లాస్వభావమునకు విరుద్ధములు. ఏభాషను
ఆధారముచేసికొని మనభూమియు మనభాషను ఆభివృద్ధిచేసి
కో ఆభాషాచరిత్రను అనగా సంస్కృతిభాషాచరిత్రమును విచా
రించినచో ఆభాషలో మూర్ఖముకలిగినవనుటసిద్ధము. నేదముల
నాండి వాక్యములకువచ్చుపక్షికి మూర్ఖముకావించుచున్నది.

నేదభాషలోనే కొన్ని భాగముల భాషకు మరొక కొన్ని భాగముల
భాషకును భేదము లున్నవి మనమండితు లాచేదములు సనా
తనములని ఆభాషకు మూర్ఖులేదని తీర్పులేదనిచెప్పచున్నా
రు. ఆ యిట్టి ప్రాయము నేను తీసికొనువాడకాను. నేదములను
బట్టియే నేదములు మొదటిసారికి నెట్టిమాదిరియు నిదర్శనము
అన్నవి. వైయాకరణముల వ్యాకరణములలోనే ఒకే ఉదా
హరణమును వెల్లడివిధముగాచెప్పచున్నారు. ఏమన-కానః
అనుపదముల సమాసములో ఆనూరూపములన్నట్లు వ్రాయు
చున్నాడు. భేదములేవచ్చును అట్లు వాయుటకునింపదు. సామా
న్య సందర్భములందుండి యిట్టి వాదనలు బునవచ్చును. కానిప్రత్యే
కము పదపదమునకు ఇట్టినిసంబంధించదు. యునులు చేరుచేరుకాల
ములవాటో దూరదూర భేదములవాటో కావలెను. ఒక్కచో
టనేయిట్టివి భేదముకలిగినదనిన, అయునులకమానముకలిగించిన
వారమగుదుము. కేవలము ముఖపాతముగాక శిలించుట వచ్చిన
విధప విధేదములెక్కువయగును. భాగవతముతీసికొనుడు. క్రిధ
రవాక్యభిగ. గాధరవాక్యభిగ. ముచివయవల పద్యములలో రెండు
వంతులు అత్యంతభేదపడినవి. కారణము మతభేదములు
అభిప్రాయభేదములు. రామాయణమునకు ద్రవిడపాతము అంధ్ర
పాతములు ఏర్పడినవి. భాగములే మూలవి. అద్వైతవిస్తాద్వైత
స్థానములలో వెక్కువార్కులు కానవచ్చుచున్నవి. మన భారత
ములో మొదలు అచ్చుపదినదానిని నేడు అచ్చుపదినదానిని
గూడ విభేదములన్నవి. గ్రంథకర్త మొదటి మూర్ఖును రెండవ
మూర్ఖులలో మూర్ఖులున్నాడు. ఈ అభిప్రాయభేదము మంత్రము
గాక ఉచ్చరించువారియశక్తి, పాలభ్యాశక్తి, భాషను మూర్ఖు
యన్నది. ఈ మూర్ఖులు కొంతకాల మసాగువులని అభిప్రాయ
ముండెడిది. మొదటికేదము వివచానికి భాషకు వచ్చినంతకాల
లము అసాగువులుగా నుండుచుండినది. వైయాకరణముల
మతమిది. వైయాకరణముల అసాగుత్వములు అభిభాషకములు
కావచ్చును. కాని రూఢియై అసాగుత్వము అంగీకృతమగువరకు
అభిభాషకము కాకపోవచ్చును. అనునదియుకలదు. అంతవరకు
అసాగుత్వ ప్రపంచము నిర్ణయమైనభాషకు చాలదు. ఆను
చున్నారు. మన వ్యవహారభాషలోని పదములను అర్థముచేసి
కొనుటకు గ్రాంథికభాషలోని పదములు అందరికి స్మరణకు
రావలసిన యవసరము లేదు. గ్రాంథికభాషకు తెలిసినవా
రనేకులు లేరు. ఈవిధముగా సౌలభ్యాశక్తిచే భాషమూర్ఖు
యన్నది. క్రొత్తప్రాంతలలో మొట్టమొదట గొప్పజెమితియిటు
కెప్పుడుగాన క్రొత్తప్రాంతమున స్వభావసిద్ధముగు మూర్ఖులందినది.
స్వభావసిద్ధము లగుటచేత వీని నంగీకరింపవచ్చును. గ్రంథకర్త
లు కందోనియములలోనే స్వాతంత్ర్యముగా వికారములు
కల్పించినారు. ఉ. వైకాలం, వైకలంయన్న గునవి. సంస్కృత
మున వ్యాకరణముకూడ ఇందుకైమార్పడినది. సు. ఏష-నయే
షకాలినినది, నైషః అనుచున్నదని చెప్పి పాదపూరణ
మాత్రమునకు లోపము ప్రకరింపవలెననిచెప్పినారు. వ్యాభ్యా
తలలో దీనివిషయమున ననేక భేదాభిప్రాయములు ప్రబలింప
ఇటువంటిమార్పులు తెలుగులో అనేకము అన్నవి. ఉదా
హరణములు. ఇవుడు, ఇవు. కనుక ఇట్టిమార్పుల భాషాస్వభావమునకు విరుద్ధములు.
స్వభావానుగుణమును సుధిపరీక్షించవచ్చును అని ఏర్పడినది.
నేటి మూర్ఖులలో అమృతసంధిమాత్రము భాషాస్వభావము.
నాల్గులపసంధిలేదు. మనకువచ్చిన మూలములు కవికృతములే.
వృత్తిశయ్యైత్యాదు లీభేదకర కారణములు. మృదువైన శబ్ద
ములతోగూడుట సహజములు సులభములేర్పరుట సుధినించిన
దనవచ్చును. పరుష, సుశనాములే తరువైయు నుద్భాసించు
చున్నవి. ఆశ్చర్యములలో సుధిలేమి గుణమగుచున్నదని మన
అలంకారికులు కొందరు అంగీకరించిరి. ఎచ్చటను సుధియుండ
నక్కనలేదని యంగీకరించినయెడల ఈసమాసమచ్చుకెట్లు?
సుధిలేకుల కోతులు గోతులు అనువిరసభాషము వచ్చునుగాన
నదలనచ్చును. కలంకారికులు వీనిని అట్టిల
ముగా నంగీకరించి యున్నారు. అనున్నలోనికల్ప
ణన్నది. గ్రంథమునాది యని స్పష్టించవలసి యున్నది.
అర్థానుసారము మూర్ఖ యుచ్చారణతెలుగులోను సంస్కృ
తములోను జరిగించిరి. సంస్కృతిములో లోపించుట వింత.
కాని లోపించెట్లు దీక్షాంతి కామునియందు వ్రాయబడి
యున్నది. గ్రంథకర్త సంస్కృతిముననేయునుటలీ లోపములంద
మాట్లాడుభాషలో కలుగుటమొక విశేషము కాదు. నీటుగానుం
డనిది భాష కాదు. ఉచ్చారణలో భేదము పుస్తకములో
నెట్లిన కారణముచేత అది భాషకాకాలదు.
భాషలో మూర్ఖులను అంగీకరించుటలో మనవారెంత
అంగీకరించిరి? సాగుత్వమేమియని ప్రశ్న చేసికొని వాయుడు
కాశికావాక్యభిగ. సూ.లోక విధిమైనది సాగుత్వమునని నిర్ణయించినాడు. అసాగుత్వములు సర్వలోక విధియులుగావు.

అసాగుత్వము దోషముక విధముగానుండ నంగీకరింప
రావలెను. మనము అసాగుత్వము సుస్పష్టమే కలదనియు
రక్షింపభాషలు సంస్కృతాపప్రంశములని యు నెన్ని. పాణిని
ప్రే. ముం, ౪ వ శతాబ్దము) తరువాత వాయునకరకు (10 వ
శతాబ్దమునకరకు)ను కొందరుకవులు నంగీకృతు లనిరి. కొందరు
భాష మూర్ఖులన్నదని యొక్కకొని క్రొత్తనూ తమము చెప్పచు
వచ్చు. కలంకారికులని పాణిని ననుసరించి అసాగుత్వము
మన నంగీకరించి ఇది సాగుత్వ. వాయుని మనవా రంగీకరించుట
లేదు. అతని సాగుత్వమును కాలిదాసాదులలోనున్నా వే. యన
నింగీకరింపకయః అనుచున్నారు. అంతదూరమెందుకు. 800
సంవత్సరములక్రిందట సుభ్య అసాగుత్వ రెండునందల సంవ
త్సరములక్రిందట సాగు నని వైయాకరణులు లంగీకరించిరి.
సంస్కృతిములోనే మూర్ఖ అంగీకరించినవాయుడే జీవనము
లోనున్న భాషలో మార్పంగీకరింపవలెనుట, అశ్చర్యమునకేత
మంతుట ప్రచురమైనది దేశ్యము. దీనికి వ్యతిరేకమే
వ్రాయుము. దేశమంతట ప్రచారములోయండు మూర్ఖుల నంగీక
రింపవచ్చును. సాధ్యమును భాషాస్వభావ విరుద్ధముకానిదియునై
యున్నది.
తరువాత రామాయణాచార్యులవారు అంత్యోపన్యాస
మొనరించిరి. “భాషావిషయకోపన్యాసములు సాధారణముగా
సభారంజకములుగావు భాషావిషయకభాషములకు సరియైన
మాటలు అంధ్రమునలేవు. సంస్కృతిమునలేవు నేను అందు
చేత అంధ్రపదముల నుపయోగించుట మన్నింతురగాక”
అనిచెప్పి
మహామహాపాధ్యాయ తాతాసుబ్బారాయణుడు శాస్త్రీ
గారి యుపన్యాససారము వినిపించి భాషాస్వరూప విషయ
మున పాశ్చాత్యభాషా శాస్త్రజ్ఞులకుగాని సంస్కృత పండితు
లకుగాని విభేదము లేదనిరి. సుధివిషయము వైయాకరణము
యనమృతము కష్టమెటుటకు చేసినదని కొందరు
మతము క్రొత్తగా పాడనూపినది. ఏది సహజము
ఏదికృత్రిమము అనుట కనికెట్లనలెను. పిల్లలమాటలు గమనింప
వలెను. అమ్మెక్కడ అందుచుగాని అమ్మయెక్కడ అనరు. ఈ
విధముగామాడగా ఇదివరకు ఏర్పడినవిధము ఎక్కువగా సహ
జములేయగును. ద్రావిడులకు విరువులు గిట్టలేదు. అందుచేత
యదాగమును. కాబట్టి సుధి యెల్లప్పుడు పదలవచ్చుననుట
అసహజము. ఉద్దిష్టార్థము రానిచోట అట్టిలాభము వచ్చుచోట
సుధివిధువచ్చును. దీనివిషయమున పండితేన్దియ మనసరమని
యభిప్రాయపడిరి.
తరువాత అచార్యులవారు నవ్యులొలుపుభాషలో దీర్ఘ
సమాసములను తీరస్కరించుచు నుపయోగించుచు భాష చెడి
దనిరి. దీర్ఘ సమాసములవలన ఫలములేదు. రోద్రసమునకూడ
పనికిరావు. అచ్చతెలుగుచేటికి యుచ్చరము మరీభాషలోన
లేదా? భాష మూర్ఖులను గురించియు విచ్చలముగా
సంస్కృతాంధ్రములనుగురించియు నుపయోగించిరి. వైయా
కరణము అంధ్రమున సంస్కృతమునందువలె పరిశ్రమచేయులేదు
చేసినవారు మూర్ఖులు అంగీకరించిరి. అహోబహు డిట్టి మతము
నకు చేరినవారు. నన్నయ భట్టాచార్యులయొక్క వ్యాకరణము
లిఖించెననియు దానికి నుదాహరణముగా భారతము వ్రాసె
ననియు ననట సారభాటు. అలంకారికులు వైయాకరణ
ఉన్నదాని కానించిరిగాని వారి కాననానుసారము
భాష నిర్మలము కాలేదు. వాడుకభాష తీసికొనవలెనని చెప్ప
గా వ్రాయుము తీసికొనవలెననుట కాదు. విచార్యవంతులలో
కలితలను గ్రహించి భాష నంగీకరింపవలసి యుండుద
సౌలభ్యాశక్తి మాపరిచాలి లేదు. దీనివలన నన్నిభాషలలోమా
ర్పులు కలిగినవి. “కలుః” “కలిగించు” మనభాషలో నుదా
హరణములు.
కలికికల్పి, చిలుక-చిల్ప- అనుకవి కవికృత్యములు
పద్యములలోని గణనియమ భేదములై యేర్పడినవి.
చెన్నప్రెగడ భాషామూర్తిగారు-మనకు వచనము
నిన్నటివరకులేదు. ఇంగ్లీషులోను మన కవులకుంటే భారత
యున్నది. శిలధర్మమే చిలుక చిల్ప-లకు, కారణము
భాష మూర్ఖులే యున్నవి. దానిని మనభాషను కానించిన
వారు అంగీకరించియే యున్నారు. మనమును దాని నంగీకరించి
పనిచేయవలసి యున్నాము. భాషల మంచి చెడ్డలు నిష్ఠాయం
చుట మొదటగాదు. కొండ ఎక్కనలెను. కాని ఎల్లెక్క
నలెనురాయ ప్రతిభాశాలి యాలోచింపడు. ప్రతిభాశాలులు
వ్రాయవలయును. ఉత్తమవాక్యమునకు వాతే కాననము
చేయలేదనవారు, విమర్శ కార్యకరముల పరస్పరముగా జరుగ
వలసియున్నది. అని చెప్పి యుపన్యాసకులకును ఆగ్రాసాధి
పడిన వందము లాచరించిరి.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్

1915 వ సం॥ మార్చి నెల 2 వ తేది.

మంగళవారము.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సభ

ఆంధ్రప్రదేశ్ సభకు భాగ్యవశమున దేశమునందంతటను భాషాసేవాభిలాష యనుదినమును నూతనవికాసముతో బాడచూపుచున్నది. ఆంధ్రదేశమునందు స్థాపితములై వ్యాప్తములగుచున్న పరిషత్తులు, పుస్తకభాండాగారములు, గ్రంథమండలులు, వార్తాపత్రికలు, పరిషత్తులు భాషాసేవాభిలాషకు నిదర్శనములు. పూర్వకాలమునందు భాషాసేవకులను పోషించుటకు మహారాజులు సమర్థులుగ నుండిరి. వరకాలమునందును భాషాసేవకులను, రాజసహాయ పోషణములపేక్షగోయములైనను, ప్రజాభిమానము మూలాధారముగ నుండిదగి యున్నది.

సామాన్యజనులు విద్యావంతులైనపుడే భాషపుష్టిపడెడిది. రసవంతమై దేశభృదయమునకు దోడ్పడును. భాషాసేవకులు గౌరవమునకు భాగ్యులగుదురను విషయము పాశ్చాత్యదేశ చరిత్రలవలన విస్పష్టమగుచున్నది. భరతఖండమునందెట్టివల దేశభృదయమునకు దేశభాషాభ్యుదయమే ప్రధానసాధనమని యోచనాపరులు గ్రహించగలిగిరి. కాని ఆభారమింకను నాంగ్లవిద్యాధురీణులందు పరిపాటికాలేదు. క్రమక్రమముగ పరిపాటియగుచున్నదనుటకు నిన్ను చెప్పుపురియందు నూడిన "ఆంధ్రపరిశోధకసభ" యొక్క ఆరంభ సభోపక్రమమే నిదర్శనము. అసభ్యత్వములు రావుబహద్దూరుకిలాంబి రామానుజాచ్యులుగారు. ఉపన్యాసకులు మహామహోపాధ్యాయ తాతా సుబ్బారాయుడు శాస్త్రిగారు. విషయము భాషావిమర్శనము. సభ్యులు ఆంగ్ల భాషసభ్యులైనవారు, అభ్యసించుచున్నవారు. సంఘోద్దేశములు ఆంధ్రసాహిత్య విమర్శనము, భాషావిమర్శనము, గ్రంథవిమర్శనము, శాసన విమర్శనము, చరిత్రవిమర్శనము మొదలగునవి. ఆయుద్దేశములు ఫలప్రదములగుట కనేక భాషాసేవకులు గావలసియుండును. యథాశక్తిని భాషాభిమాను లుండిరను భాషాసేవనుజేయవచ్చును. వాదయందు భేదాభేదముల సేర్పరచుట యసంగతముగాని సామర్థ్యము మాత్రమే త్యం తావసరము.

సుబ్బారాయుడు శాస్త్రిగారు భాష వాక్యములతో నారంభమైనదినియును, పదములు కాలక్రమమున నైయాకరులచే సేర్పరచబడినవినియును, భాషాకూపము లనవరతము మారుచుండుననియును, సంఘి కొన్నిచోట్ల యవసరమనియును, ప్రాచీన గ్రంథములందు దీర్ఘసమాసములు లేవనియును, కాలక్రమమున దీర్ఘసమాసముల వాడుకపొచ్చినదనియును, పాతాంతరము, అభిప్రాయ భేదము వలన గలుగుచుండుననియును, అసాధు శబ్దములు వాడుకవలన సాధుశబ్దములగుననియును, సర్వలోక విదితములైన శబ్దములు సంస్కృతములని

యును, ప్రత్యేక ప్రదేశములందు వాడుకదేశ శబ్దములు గ్రామ్యములనియును చెప్పిరి. సభాభ్యుత్థులు రామానుజాచ్యులుగారు రాంభోపన్యాసమునందు తెలుగు భాషాభివృద్ధికై తెలుగుమండలములందు జరుగుచున్న ప్రయత్నములను విశదీకరించిరి; అంత్యోపన్యాసమునందు ఉపన్యాసకుడు చెప్పిన సిద్ధాంతములను బహుళము సౌలభ్యమునకై భాష యనవరతము మారుచుండుననియును, అట్టిలమగునుండు చోట్లను తప్ప మిగిలినచోట్లను సంధియవసరమనియును, పిల్లలమాలలవలన సంధియొక్క యావశ్యకత ప్రభువ పడుచున్నదనియును, దీర్ఘసమాసముల నుపయోగించుటవలన భాష చెడినదనియును, వాడుకభాష నుపయోగించుట యనగా గ్రామ్యమును వాడుకమునుట కాదనియును భాషావేత్తలు నూతని భాషను సంస్కరించు సాధనముల సరయుట యుక్తమనియును చెప్పిరి. చెన్నాక్రగడ భాషమునై పుతులుగారు గ్రామనాధిపతికి వందనముల నర్పించుచు సౌలభ్యమే సంస్కరణములకు ముఖ్య కారణమనియును ఈయాచార మన్ని భాషలందును గలదనియును, ప్రతిభాషవంతులు భాషను నిర్మించుటకు దక్షులనియును, వ్యవహారములం చెట్టి భాష యుపయోగింపబడినను, కావ్యములందు మాత్రము కవిప్రయుక్తమైన భాషను మాత్రమే వాడవలయుననియును, కావ్యకర్తల యొక్కయు విమర్శకుల యొక్కయు పరస్పర సహాయమువలన భాషాసేవను జేయుట యుక్తమనియును చెప్పిరి.

భాషాసేవయే భాషాభిమానుల యదారాశయము. అనుపయోగములైన పదార్థములు లయమునొందుట ప్రకృతిసిద్ధము. గ్రంథస్థములైన భాషలు మారుటకు వీలులేదు. కాని వాడుకయందున్న భాష లనవరతము మారుచుండుట ప్రకృతిధర్మము. ఏభాషనుగాని యొకడు తానూహించినటులు మార్చజాలడు. జనుల శీలములవలె భాషలును వాణిజ్యులవలన సేర్పరచుచున్నవి. శీతోష్ణస్థితి, ఆహారభేదము, అదయవనిర్మాణభేదము మొదలగు భేదములవలన భిన్నజాతులకు భిన్నశబ్దోచ్ఛారణములు సహజముగ బట్టుచుండుచున్నవి. తెలుగునకు గల సహజకూర్మమిత్తరద్రవిడభాషల కేల గలుగలేదు? కారణమోద్రవ్యక్తికిగల భేదమని గ్రహించవలసి యుండును. ఆంధ్ర సారస్వతమును గ్రహించుటకు ప్రతిభావంతులు సమర్థులు. ఆహారపుష్కలప్రయోగములు సర్వజనాదరణీయములు గాగలవు. ఇప్పటి గ్రాంథిక భాషా నియమములే పాటింపబడగలవు మూతన వికాసముతో సభివృద్ధిపడెదనారంభించిన భాష కేల యిప్పుడే కొత్తబుధకమాలను గల్పించ వలయును. సృష్టియందలి మిగిలిన వ్యవస్థలందువలె భాషాస్థితియందును ప్రజాతత్వమున కనుగుణ్యముగ ననుపయోగములైన వ్యవస్థలు నిలుచుటయును సంభవించును. ఆ తత్త్వార్థమును గ్రహించి ఆంధ్ర విమర్శకసభ యును తమ విద్యాదివివేక సంపదలను భాషాసేవకై వినియోగించి చిరకాలము వర్ధిల్లుటకు దైవముతోడ్పడు గాత!

మైసూరు ప్రభుత్వమువారు పరిశోధిక ప్రవృద్ధికి సంపూర్ణముగా ప్రయత్నములు సలుప నారంభించినారు. యంత్రసహాయమే ప్రస్తుత పరిశ్రమల కాధారభూత మగుటచేత నెలకు 100 మొదలు రు 200 ల వరకును వేతనమిచ్చి తమ సంస్థానములో ఎంజనీరింగు పరీక్షలలో కృతార్థులైన మువ్వరు స్నాతకులను పరిశ్రామిక సంబంధ మగు ఎంజనీరింగు నేర్పుకొనుటకు నియోగించ సేర్పరచినారు. తరువాత వీరు పరిశ్రమల కుపయోగపడును రనుటకు సంఘోద మేమి?

ఇండియా కార్యదర్శిగారి కార్య నిర్వాహక సభలో హైదరాబాద్ సభ్యులలో నొకరుగా నుండు సర్ కృష్ణగుప్తగారు త్వరితగతినే అకడమియందీ చాలించు కొనవలసియున్నారు. వారిస్థానమునకు సర్దారు డబ్బీతుసింగుగారను వారిని మన ఇండియా కార్యదర్శిగారు నేమించుకొనినారు. సర్దారు డబ్బీతుసింగుగారు పంజాబుదేశస్థులు. జలంధరు జిల్లాకు చేసినవారు. వీరితండ్రి 1857 వ సంవత్సరపు సిపాయి తిరుగుబాటులో నాంగ్ల పక్షమున పోరాడినవారు. కవుర్లల మహారాజుగారు నిర్జాతులు. వీరికి హిందీ భాషయందు కవిత్వముచెప్పుకొకటి జ్ఞానగా కలదు. వాఘ్మయమునం భిరుచియు మెండు. తత్త్వ శాస్త్రము నిరీయభీమాన శాస్త్రము. వీరు జలంధరు జిల్లాలో గౌరవ మేజిస్ట్రేటుగా పనిచేసిరి. స్థానికప్రభుత్వము వారిచే స్థానికశాసన నిర్వాహసభకు నియమితులైరి. అచ్చట విశేషచర్యలలోని వేనిలోనిది జారక శాంతముగా కాలము గడపిరి. ఈచరిత్ర యంతయు వీరిని ఇండియా కార్యదర్శిగారు తమ సంఘమునకు నియమించుకొని నారనిన పిదప పత్రికలలో ప్రకటిత మయినది. అంతకుముందు వీరిప్రఖ్యాతి జలంధరు జిల్లాలో వ్యాపించి యుండెనేమో కాని ఇండియాలో నితర భాగములలో నెవ్వరును వీరిపేరు వినినవారులేరు. వేరితరులు వినకున్నను గొప్పసత్త్వ కారున్నను శాంతముగా పనిచేయువారు అనేకులు మహాసమర్థులుండు రనుటకు సంఘోదములేదు. కాని అట్టి సమర్థతను కనిపెట్టుటకు సాధనము లేర్పడియుండక పోవుటచేత ప్రజా సమూహమునకు సంబంధించిన కార్య నిర్వహణమునకు ప్రజలెరింగిన వానినే ప్రభుత్వమువారు నియమించుట యొక్కవత్సప్తికి కారణము. అందులోను నిష్పాదు ఈయధికాలమున హైదరాబాద్ భూమికిని ఆంగ్లభూమికిని పరస్పరస్నేహ భావమునెల్లి విలీయమందు సుదృఢమున ప్రభువులు ప్రజలనును కెక్కినవారి నే పెట్టుట యత్నివసరము. అట్టి వారెవరో దేశముననుండగా వారి నందరినివదలి ఏమూలకో యుండినవారిని నియమించుట ప్రజా వాక్యమునకు మన్నన యొసర్చుట కాజాలదు. అందుచేతనే ఏ నియామకము ఆంగ్ల పత్రికలలో నివృత్తికే శాంతబలమును చర్చను పురికొల్పినది.

విద్యాలయములకు పిల్లలెచ్చు పెట్టుటనుండియో వత్తురు. వారి తలిదండ్రులును నెల్లప్పుడు వారికి తగినంత భోజనసదుపాయము లొసర్చుగలవారుగా నుండరు. కావున విద్యనెర్చుకొని బుద్ధిమంతులైనను ననేకులు జవసత్త్వములు లేనివారగుచున్నారు. ఈవిషయములను కనిపెట్టి ఇంగ్లండు మున్నగు పాశ్చాత్య దేశములలో బడిపిల్లలకు కొంతభోజన వసతిని సమకూర్చుట ప్రభుత్వమువారి తమవిధిగా నంగీకరించి యున్నారు. అట్టి యంగీకారమును తలపెట్టువరకును మనప్రభుత్వమువారికిను పోయి యుండనందున మనకావిషయ మంతకాలము చెవిని బడుభాగ్యము కలుగలేదు. నేడు మనవిటిమప్రభుత్వమువారు గాకున్నను మనస్వదేశ సలస్థానాధీశ్వరులలో నొక్కరగు తిరువాన్కూరు మహారాజుగారు ఇట్టి యేర్పాటు తమ సంస్థానములో నొనర్చుటచేత సంతత విద్యాదానమును నిరతాన్నదానమును నెగడిన ఈభూమిలో మరల నట్టిస్థితి యొక్క ఛాయ ప్రారంభమయి ఎక్కువ యుపయోగకరమును నవీనపరిస్థితును కూలమును నగు పథమున బడినదని సంతసించుటకు కారణమేర్పడినది. తిరువాన్కూరు మహారాజుగారి పద్ధతిని ఇతరసంస్థానాధీశ్వరులును మన పరిపాలకులును అవలంబించి కృశించుచుండు మన వేదసంతతులకు పుష్టి నొసంగుదురుగాకయని నమ్ముచున్నాము.

విరోధా మహాసంగ్రహము.

ఇంగ్లండు

డాన్ బిల్లు ముట్టడి

గాయముల దినములు.

లండను ఫిబ్రవరి 28:— డాన్ బిల్లు మీద ఫిరంగులు మొదట గాఢ తీయబడుటకు లాన్ స్ట్రాటు నోటిజును 600 మందిరుద్ధులు గాయముల దినమున గొనిబెట్టిన నాఫి యా నుండి తొలగివచ్చుచున్నది.

గ్రీకులపైకిలు తెలుపు సంగతులు.

లండను మార్చి 1:— గ్రీకులదేశపురికలందలి వర్తనల మూలమున ఇంగ్లెండునుగోటగూడ ధ్వంసమైనట్లుగానించు చున్నది. బలవంతమున దైవమైశ్వర్యము ద్రిటిమవారిదేశము పోయియుండగా ముఖ్యధ్యక్షముననున్న కోటలమధ్యభృంబి వారి నాకలుదిగుచు శత్రువు లాకోటలను మరమ్మతు చేయ బొంద జేసెను.

ముట్టడి జరుగుచుండుట.

శనివారమునాడు రెండురూపులకు లాపలికోటలపై ఫిరంగులు గాఢ తీయబడెను. మెమోరేందమునను మం దుకొట్టు దగ్గముచేయబడెను. సాయంకాలము 5 గంటలకు వచ్చుటికి నాకాదేశము కిదిదాక, లెనకార్ కోటలవద్దనున్న కాగోనానియాకోటపైకిరృపామవద్దకు వచ్చెను. విరోధావైపు నున్న కోటలలోని ఫిరంగుల నాశనముచేయబడినది. విరోధా వైపున 50 జేబుల ఆసియావైపున 18 జేబులు నుకమ్మ పైబెట్టబడ్డాయి.

జర్మనీవారి ఆశురత.

లండను ఫిబ్రవరి 28:— ఇటీవల డాన్ బిల్లుమీద మిత్ర మండలివారి యుద్ధవాదము ఫిరంగులను విపరీతముగ కాల్పుట జర్మనీదేశీయులకు అపర్యాయము కలిగించినది. జర్మనీప్రముఖు లకు చాల ఆశురతగానున్నది.

జర్మనుల నానికా నిర్బంధము

లండను మార్చి 1:— పాన్ మెంటు (ప్రజాకాళి) సభ లో ఆస్క్రిప్టు మంత్రిగారు జర్మను నానికా నిర్బంధమును గూర్చి ఆంగ్లేయుల యభిప్రాయమును తెలుపు నొక ప్రతిమును చదివెరి. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రజాసభలను మానన ధర్మములగుడ జర్మనులు బుద్ధిభూత్యకముగ పరిత్యజించి మెలంగుచుండుట వలన ఎట్టి పద్ధాన్లులగుడ జర్మనీకి పోతుండుటకు జర్మ నినుండి నాకుండునని విశేషింపబడినది. ఇందులన తట స్తులకలకు ప్రాణములకును కష్టమేమియును గలుగదు. శత్రువులదేశమునుండి వచ్చునట్టియు వారిదేశముకు పంపబడు నట్టియు సరకులన్నీటిని పట్టుకొను స్వాతంత్ర్యము తమకు కలదని మిత్రమండలివారు తలంచుచున్నారు.

ఆస్క్రిప్టుగారి యువనాస్రము.

లండను మార్చి 1:— యుద్ధపు ఖర్చులకు గాను ఆంగ్లేయు లిదివరకు అప్పుతీసికొనినదిగాక రెండు మొత్తములుగ శిరోట్ల 70లక్షలపానును, 25కోట్లపానును అప్పుకాకలయునని ఆస్క్రిప్టుగారు కామన్సు క్లబ్ ప్రతిపాదించుచు నిట్లు నెలవిచ్చిరి:— 1914-15 సంవత్సరములో మొత్తముమీద నునము 88కోట్ల 20లక్షలు అప్పువుచ్చుకొనుచున్నాము. యుద్ధము లేనప్పుడును, యుద్ధము జరుగుచున్నప్పుడును మన ఖర్చుల క్యత్యాసము దీనివలన తేలియుచున్నది. ఈ ఖర్చు వివరము లన్నియు నివలబెనున ననవచ్చునాడు కాని సేవకున, నాకా దేశమునకును ఈ యప్పులలో 27కోట్ల 50లక్షలు ఖర్చుపడినవి. యుద్ధములేని సమయములో వీనికింద ఖర్చునెట్లు దలచిన సామ్య కలుపుకొనుండు నింతఖర్చు ఆయినది. ఆధినివేశము లకు, యుద్ధపుఖర్చులకు గాను ముందుగ 'కోట్ల 80 లక్షలయ్య బడినది, మరయు దెల్లియనునకు, కోటిపానులును, 8 లక్షల పానులు సర్వయోగమున అప్పుగ నియ్యబడినవి. ఇదిగాక మిత్ర మండలివారికి మరొక సామాన్యములకు కాల్పోయిన బడినది. 1914-15 సంవత్సరములో జరుగుచున్న యుద్ధములో దినమునకు 12 లక్షల వంతున ఖర్చుపడును. 25 కోట్ల 50 లక్షల పాను లు ఒకేసారి అప్పుకాకలయునని ఇదివరకప్పుడు పాన్ మెంటు వారిని ఆడిగియుండలేదు. ఈ సామ్య బాలయి రెండవవారము వరకు సరిపోవును. ఏమియ నెలనుండి దినమునకు 15లక్షలపానులు వ్యయముగనుని యుద్ధపు కాగ్యాలయమువారు ముగిపు జేసిరి. నాకాదేశముకు దినమునకు, 4 లక్షలపానులు ఖర్చుపడుచున్న వి. సేవకును, నాకాదేశమునకుకలిసి మొత్తముమీద దినమునకు,

20 లక్షలు వ్యయపడుచున్నది. ఇదివరకెన్నడు, కోరియుండ నంత సామ్యము, దొరతమునా భవ్యము పాన్ మెంటువారిని కోరుచున్నాడు. యుద్ధము ప్రారంభ మై యిప్పటికి 7 మాసము లయినది. ధర్మప్రతిపాదక ఇంగ్లండును ఇంగ్లండు సామ్రాజ్యములోని ఇతర దేశీయులును, మొదట ఎంతవట్టుకలతో యుద్ధమునకు దగినవో ఇప్పుడుకూడ యుద్ధమును జయద్రుముగ, ముగించుట కట్టి దీక్షను బూని యున్నవను కమ్మకముతో యంతసామ్యము మేము కోరితిమి. యుద్ధములో దెల్లియము, ప్రజలును సర్వయోగమున, అప్రతి హతిమగు ధైర్యమువలనను, ముందే పోవుటకు సమయమునొర కువకును మిత్రమండలివారి సేవ యుద్ధరంగము నందు పట్టు కలతో సింహగనిలిచి యుండుటలనను మనకంతయో ప్రో త్సాహము కలుగుచున్నది. మనసేలలో చాలమంది మైని కలుగ జేరుచున్నార ఈ పనియంతయు బాగుగా సాగుచున్నది. ఇదియంతయు మనకు తృప్తికరముగనున్నది.

యుద్ధము ప్రారంభమైన తరువాత దొరతమువారు సంపాదించి యనుభవమువలన వివరకు మిత్రమండలివారే జయమును పొందవలయునని నిశ్చయించుకొనియున్నామి నేని సభివారికి నివేదించుచున్నాను. ప్రాన్సు, ప్లాండన్లులోను, డార్జిల్లింగ్లవద్దను పోరాడుచున్న సేనలు యెక్కువ తగిపో లేదు. ఎక్కువ చెడిపోతే అయా ప్రదేశములలో పోరాడు చున్న మనము మనసేవ చేయకలిగినంత సహాయము చేయ వలెను. డార్జిల్లింగ్లవద్దకు కొన్ని మన యుద్ధవాదము వెల్లినందు వలన, మన నాకాదేశము బలపానము కా లేదు. డార్జి ల్లింగ్లముట్టడి రా జిక్లము గ ను, ఆర్థికము గ ను, సాంకామికముగను అనేకవిధముల ఆలోచించి చేయుచు న్నాము. అక్కడ జరుగుచున్నటువంటి పనినిబట్టిచూడగా, మిత్రమండలివారందరు కలిసి ఒకకొకరు సహాయముచేసి కొనుచున్నారని స్పష్టపడుచున్నది. పరాసువారు డార్జిల్లింగ్ల ముట్టడికి దిట్టముగు యుద్ధవాదమునుపి, కీర్తినిగడించినారు. డార్జిల్లింగ్లముట్టడివలన, మననాకాదేశమున కనేకవస్తువులు కల వనికూడ స్పష్టపడినది. క్లీనుఎలిజబెత్తుయుద్ధనాన క్రొత్తగ తయారుచేసిన కెర్లడెడ్ నాట ఈఎలిజబెత్తుతోని ఫిరంగులు పోవునంత దూరము ను రి యే యుద్ధ నా వ లో ని ఫి రంగులు ను పోవుదీని కి తోడు ఎ గా మె న ను నాకాదేశములకు ఈ యుద్ధనావలనుపంపి, డార్జిల్లింగ్ల ముట్టడి జేయించు చున్నందులకు నాకాదేశమువారికి మనవందములు జర్మనీవారు సముద్రమార్గముల సరికట్టికదా! దీనిని గురించి నేను కొన్నిమాటలు గట్టువిడిచి చెప్పవలసియున్నవి. యుద్ధమువలన యిబ్బందులు కలుగకుండు చేయుటకు అన్ని దేశములు కలిసి, యెప్పుడుమోనిన నిబంధనలను, జర్మనీవారు పాటించక పోవుటాశ్చర్యముకాదు. ఇదివరకుచేసిన ప్రారము లేగాక, యిప్పుడు ఓడదొంగతనములను, దోపిడిని మొదలు పెట్టినారు.

నాగరకకాలములో జరుగుచున్నట్లులకు సంబంధించిన ధర్మములు కలవుకదా! మీకురయమేమని మనము తటస్థదేశ ములకు యిప్పుడు సలహాయచ్చుటకు వీలున్నదా? లేదు. లేదని నా నమ్మకము. సముద్రమార్గములను అరికట్టుట హాస్యా స్పదము. జర్మనీవారి నాకాదేశము యేమైనది? యుద్ధము ప్రారంభమైనతరువాత రెండుసామయట్టుకు బయటకు వచ్చి నది నిజమునకు జర్మనునావికాదళము ఇంగ్లండు చట్టమున్న సముద్రమార్గములను ఇదివరకు అరికట్టలేదు. ముందు యెన్నటికి అరికట్టలేదు. దానికి అసామర్థ్యములేదు. రా నన్న ఆర్థిక యిబ్బందుల నన్నిటికి మిత్రమం డలి వారు సిద్ధ పడి యే యున్నారు. తట స్థదేశీయులకు యిబ్బందులు కలుగుచున్నందుకు మిత్రమండలి వారు చింతిల్లుచున్నారు. ఈయిబ్బందులనుమిత్రమండలి వారు కలిగించలేదని తటస్థులు జ్ఞాపకముంచుకొనవలెను. మనము తట స్థుల నావికులను సంపదలనెనిగిని వారి నావలను నాశనము చేయవలెనని ఆలోచించుటలేదు.

శత్రుదేశములకు సరుకులను తీసికొని వెళ్లుచున్నవనికాని, శత్రువులకు తేనియొచ్చునని కాని శత్రుదేశములనుండి వచ్చు చున్నవని గాని అనుమానము కలిగినప్పుడు ఆస్ట్రేయలను పట్టు కొని తమ రేవులలోనికి తీసికొని వెళ్లుటకు ప్రాన్సు ఇంగ్లీషు గగన్న మెంట్లు ఆధికారమును కలిగియున్నవి. ఈలాగునతీసికొని వెళ్లినవానలనుమానోమ్యగా భావించుటకు తగినకారణములుం డినవని అట్లుచేయుచు (అనగా శత్రుదేశములని ధ్వంసపడినగాని చేయచుని భావము) యుద్ధమునిలవిపోయి సంధిజరుగునని కొం దగునొనరుచున్నాడు. సంధిమాటయిప్పుడుకాదు. త్వరలోసం ధి జరుగుననుకొనునారు సదర్శిప్రాయముతో అనుకొనుచున్నను

జరుగుననుమాట కేలము దుప్పును. మిత్రమండలి వారు అనుకు న్న పనులన్ని జరుగుచున్నప్పుడుగాని సంధిమాట తలచుటకు వీలులేదు. సంధివిషయములో నవంబరులో గిల్టహౌస్లో ఉప న్యసించుచు నేనుచెప్పినమాటలే యిప్పటికిని వర్తించును.

జర్మనీవారు సలుమేరైనను కలన సముద్రములోని వర్తకపుటోడలను ముంచుటకు గురించి వీరిట్లుచెప్పిరి:— యుద్ధములో పట్టుకొనిన వర్తకపుటోడలను గురించి ముందుగ పయికోర్కవారు విచారించుట. ఆస్ట్రేయలను పట్టుకొనినవారి మొదటి ధర్మము ఈ విచారణవలన ఆస్ట్రేయలను పట్టుకొనుట న్యాయముగనునో కాదో తేలును. వీనిమీద తటస్థదేశములవారు చేసిన సరకులు వారివారికిప్పించి జేయబడును. సముద్రము మీద పట్టుకొని స్త్రీయలనుమించివేయచ్చునా కూడదాఅను విషయము విచారణయ్యును. ఏదో విశేష సందర్భములలో నొకప్పుడు ముంచివేయచ్చును.

అప్పుడైనను స్త్రీయలమీదనున్న కళాసులయొక్కయు ప్రయా సెటలయొక్కయు రక్షణములేనిన యేర్పాటులన్నియు చేసిన తరువాత ముందవలెను. టార్జిడ్లోచేయుటకు ముందుగ యేది తటస్థదేశములవారిలో, ఏది శత్రువులస్త్రీయలో తెలిసికొనవలసిన బాధ్యత స్త్రీయలనెడించువారి యంతుండును. మరయు స్త్రీయ దలమీద తటస్థదేశములవారి సరకున్నది. శత్రువులవరకు లున్నవి పశ్చిమియాదనలని యుండును. ముందలోవునన వర్తకపు టోడెనగా, లేక యుద్ధములోడయో మున్నగు వివక్షకును తెలి సికొనటయు వారిధర్మము పట్టుకొని తీసికొనిపోవుటకు గాని ముంచివేయుటకుగాని ముందుగా స్త్రీయకు సంబంధించిన కాగితములన్నిటిని గాగ త్రవ్వవలెను.

మరియు నావికులకు, వర్తక నావలకు, తటస్థులవిగాని, విరోధు లవిగాని రక్షించుట యుద్ధము చేయుచున్న దేశములన్నిటికి న్యాయము, యుద్ధము చేయుచున్న దేశములన్ని యాధర్మ మును పాటించవలెను, ఇదివరకు యుద్ధమునగూర్చి యెర్పర చిన నియములన్నిటికి యిది పునాది. జర్మను సహమేరైనను యీ ధర్మములలో ఒక్కదానినిగూడ పాటించుటలేదు. యుద్ధసమయములో వ్యాపారమున సాగుటకు ఏర్పరచిన ఆంతర్జాతీయధర్మములన్నిటికి, జర్మనుసహమేరైనను ప్రవర్తన వివధముననే యున్నది. జర్మనీవారునావలనుగుంచి ముందుగ కనుగొనకయే ముంచివేసినదని ప్రకటించిరి. యుద్ధముతో ఏవిధముగు సంబంధములేకవ్యాపారము చేసికొనువర్తకులను, యుద్ధముతో యేవిధముగు సంబంధములేని నావికులను భయముకలిగించి దానివలన ఓడలనుపోతుండచేసి ద్రిటిమ దీవు లలోని ప్రజలకును ఉత్తరప్రాన్సులోని ప్రజలకును యేవిధమైన సరకు పోతుండా, అదేశములనుండి యంతరదేశములకు రవానా కాకుండు చేయవలెనని జర్మనీ యాపన్నాగమును పన్నినది. జర్మనీవారు యీ పద్ధతుల అవలంబించుటవలన జర్మనీ ప్రత్య రులకు మనమునానికి వ్యతిరేకముగు పద్ధతులను అవలంబించి జర్మనీకి మేదిధముగు సరుకులు పోతుండా, అక్కడనుండి యంతరదేశములకు రాకుండు చేయుటకు ప్రయత్నించు చున్నాము.

ఈపద్ధతులను బ్రిటీషు, ఫ్రెంచిదొరతనములు తటస్థదేశముల నావలకు జనులకు యేవిధముగు యిబ్బంది కలుగకుండు మానన ధర్మములను పాటించి అనుబంధా పెట్టుదురు. కాబట్టి శత్రు దేశములతో యేవిధముగు సంబంధమున్నదని అనుమానముకలిగి నను, అదిడలను బ్రిటీషు, ఫ్రెంచిదొరతనములు తమ రేవుల లోనికి తీసికొని వెళ్లుటకు అధికారము ను

యున్నారు. రేవులలోనికి తీసికొని వెళ్లిన స్త్రీయలను కారణములు లేనిదే ఆనకసరముగ గవర్న మెంటులో కలుపు కొనరు. ఈగోజుకు భూర్యము సరుకులను వేసికొని పోయిన నావలకు యూనియములు వర్తింపవు. ఇది మన జవాబుబోటు నున, జర్మనీకి అమెరికావారు చెప్పిన సలహాలొకొన్నిటిలో మనము అంగీకరింపలేదని జర్మనీలో కొందరుఅనుకొనుచు న్నారు. అంగీకరించనిమాటకేలము అబద్ధము. మనము అమె రికావారికి తెలిపినది ఇది వారుయిచ్చిన సలహాలను గురించి మనస్తేహితులగు ప్రాన్సురషియాతో ఆలోచించుచున్నామని మాత్రము అమెరికాకుతెలిపితిమి నునకోకలన్నియును సిద్ధించు వరకును. మనప్రయత్నముల నినువంతయును తగింప రాను వానిని సిద్ధింపజేయుటకు ఆర్థికపారమార్థికాధారముల నన్నిటి నుపయోగింపవలెను. ఆరికవిషయముగు ప్రార్థనము ప్రార్థనమెం టువారికి సమర్పింపబడినది. పారమార్థికముగు ప్రార్థనముదేశీ యులకు సమర్పింపబడుచున్నది. ఇంగ్లండు నిర్జీవాణము స్వాధ్ధ ధ్యాగము, కాంతము, పట్టుదల. కార్యాధర్మకీకరిభారము నొకరు వహించుట కంగీకారము, సర్వజన సామాన్యముగు విధాయక తట ప్రాధాన్యము సంకుటనలన కలుగు వైకమత్యము. అనంత మగు గాఢ విశ్వాసము, అవిభిన్నముగు నిష్ఠితము మున్నగు సుగుణములు మన జాతికి సహజ లక్షణములు న్నవి. అనుగుణములు బహుప్రాచీనకాలమునుండియు మనకు సహజముగ పట్టుబడియున్నవి. అవసరకాలముల నానుగుణ ములు మనల నెన్నడు బానియుండలే దనునయే పారమార్థిక సంబంధముగు ప్రార్థనమని ఆస్క్రిప్టు మంత్రిగారు నుడిపిరి. (అధికోప్యాహము) ఋణాణాన కందరు నేకగ్రీవముగ నంగీక రించిరి

రుష్యా

రుష్యా జర్మనీల యుద్ధము.

ఒకయుద్ధాంగముని చర్చాక్రమము

లండను ఫిబ్రవరి 28:—

పొరాటమునందు ఆ సేనాద్యక్షకార్యములు చేయబడెను. రుష్యావారు శత్రువులపై బహుమంతులైన చేయుచుండిన జర్మనీవారి ఫిరంగుల కెదురుగ తనయధికారముననున్న సాయధమోటారుబండ్ల నొకకొత్తను నడపించెను. జర్మనీవారి కిరువది యుదుగుల దూరమున నుండగ బండ్లనుండి ఫిరంగులు పారుచేయు వారంభించి జర్మనీవారి సాశనముజేసెను. కొత్తను నడుపజేయును.

ప్రాన్సి కోకర్ల ఫిరంగులు దొరకుట.

ఒకకోకర్లయొక్క ప్రేక్షకునిపొర రుష్యావారు ప్రాన్సి జను డిరిగి వశపరచుకొనిరి. అమితముగ కొల్లగడము దొరకుట చే నింతయని దెలియజేసెను. రుష్యావారు సంతృప్తిపొందవలెంద తమయిబ్బందుల నోర్చుకొనుచున్నారు. కొన్ని ప్రజలముల వారు ంత్రింబరట్ల నడచుచునేయున్నారు. ఈ ప్రజలముల నాయకులు శత్రువులు వెనుకకు బోవుచున్నారని దెలుపుచున్నారు. యుద్ధాంధమునండి సనరలు బ్రుస్సిలాఫ్ గారి నైశ్యము 1900 యుద్ధాంగములను 180000 ఘంటలను పట్టుకొనెను.

రుష్యావారి ప్రకటనము.

లండను మార్చి 1:—వెట్రాగ్రాదు—గ్రోన్వోరుత్తరమున మనకు స్వాధీనమై ఫిరంగులను ఖటలును జర్మనీవారి శ్రేష్ఠతమను 31 ఆరవీకొరకు చెందినవి శాంతి కాలమున నీ నైశ్యము ప్రాంతించి పార్శ్వల నుండునది. ఇటీవల తూర్పుప్రవాహు బంపబడినది. గ్రోన్వోరుత్తరమున జరిగిన పొరాటమునందు రుష్యావారు ప్రారంభింపవలసినవైనను, ఎద్వానోబార్ ప్రాంతమున జర్మనీవారు మనపై బడుచునే యున్నారు. కాని యంతతీవ్రత లేదు. ప్రాన్సి జనకల హమునందు కొన్నిచోటులందు రుష్యావారు బాగుగ ముందునకు బోయిరి. ఒకదాని వెంట నొకటి గ్రామములు స్వాధీనము జేసికొనబడెను. ప్రతిగ్రామమునందు 500 మొదలు 800 వరకు జర్మనీవారు పట్టుకొనబడిరి. ఇకరంగులములకు జర్మనీవారు మనకు త్రివ్రతకారములు సల్పుచున్న ప్రామములనేక సార్లు శత్రువులయొద్దనుండి మనకు మనయొద్దనుండి శత్రువులకును బోవుచున్న మొత్తముమీద రుష్యావారి సేనాముఖము ప్రతి కోజును ముందుకు బోవుచున్నది. జర్మనీవారిపటాలములొక దానిలోనొకటి గలసి యుండెనియు ఎదుటివరుస వైరులకు ముందుగుండుసామానును ఆపారవద్యాములను నిచ్చుటలేదని యు జర్మనీభయింప జెప్పచున్నారు.

ఫిబ్రవరి 22 తేదీనుండి రుష్యావారు శత్రులను, ప్రతికారములు సల్పుచున్నను 12 మైళ్లు వెనుకకు గొట్టిరి. అన్నిస్థలముల కంటెను తిక్కుకొనవలెనని చెందు లేక మూడుమైళ్లు వెనుకకు గొట్టిరి.

తూర్పుప్రవాహు జర్మను సేనలు రుష్యావారిపై బడుట.

లాహారు మార్చి 1:—ఫిబ్రవరి 28 తేదీని నిదిత్ అందుమిలిటరీ డిట్టులంజుచిలెఖకు డిట్టులంజుచున్నాడు తూర్పుప్రవాహులోనుండి జర్మనీవారు రుష్యావారిమీద బడుటకు రాజ్యాంగ ఆర్థిక కారణములనుండి వైసికోవ్యోగుల యభిప్రాయముగనున్నది. జర్మనీవారి భూమియందు శత్రువులు లేరనిచెప్ప గల్గుటకున జర్మనీప్రజల కుత్సాహము గలిగించుటకు రానున్న పంటలకు కీలకునంత ప్రదేశమును హెచ్చించుటకును జర్మనీవారి సేనామిట్టు చేసెనని జెప్పచున్నాడు. కావున కొందరి నములలో తా మెక్కడనుండికచ్చికో యక్కడికివరలవెనుకకు జర్మనీవారుపోవుటయోశక్యకరముగాదు. అని దెయిత్తి తెలిపావువలెకొక వెట్రాగ్రాదు విలేఖకుడు దెలుపుచున్నాడు.

అమెరికా

అమెరికావారి జాబు.

లండను ఫిబ్రవరి 28:—అమెరికా కొరతము వారు యిటీవల యుద్ధముచేయుచున్న చేతులను ఈ ప్రాంతమునకు గల బాబును పంపిరి. 1. సేనలకు గాక యుద్ధముచేయుచున్న దేశములలోని ప్రజలకు తటస్థదేశముల నీవద్ద కొన్ని వరకులకు గాక పడి సుఖముల తీసికొని వెళ్లుకొని యిటీవల యేర్పరచిన గూర్పులను గూర్పులకు పంపిరి. (2) చేతులలోనికి శత్రు వా క లు చొర బడకుండు చుట్టుకొని మందుగనులు, తీరమునకు శత్రు వా క లు

రాకుండ నెట్టిన మందుగనులు తప్ప తక్కిన వోట్ల వెట్టి నవి తీసివేయవలెను. (3) మందుగనులు వెట్టినవోట్ల తటస్థదేశముల స్త్రీ మరలకు నష్టముకలుగకుండు చేయుటకుగాను, దోచుచున్న మనషిని ప్రతిస్థిమగును నష్టముచేయవలెను.

జర్మనీ

జర్మనీవారి సబుమేరైను

నష్టమైనట్లు ఊహించుచుండుట

లాహారు మార్చి 1:—సివిలుతందు మిలిటరీకెట్టు పత్రిక లండనువిలేఖకుడిట్లు తలచినా ర్తను పంపుచున్నాడు:—మాన్సింగుపోర్లు పత్రిక క్రెస్టి గూనియా విలేఖకుడిట్లు తెలియజేయుచున్నాడు:—సముద్రములో ధ్వంసమయిన యంత్రము యొక్క కర్రలు మున్నగునవి క్రెస్టియానియావద్ద తీరమునకు కొట్టుకొనివచ్చినవి. దీనివలన జర్మనీవారి యూ 9 సబుమేరైను తేడియో విపత్తు కలిగినట్లుఊహించవచ్చును.

ఈమెకో

ఈమెకోలోని తురుష్కులు.

సామ్యులేక ఇబ్బందిపడుచుండుట.

బొంబయి మార్చి 1:—ఫిబ్రవరి 14 తేదీని టయిమ్సు ఆఫ్ ఇండియా పత్రికా విడెనువిలేఖకుడిట్లు వ్రాయుచున్నాడు:—ఈమెకోలోనున్న తురుష్కులు సామ్యులేక చిక్కులు నడుచు న్నారు. 8 లక్షల దోలర్లు ప్రజలనుండి వసూలుచేయుటయే గాక అచ్చటనున్న తురుష్కువర్తకులు గూడ కొంతసామ్యు నియ్యవలసినదని విధించి ఇంపీయల్ ఒటమాక్ ప్యాంకిలోనున్న మూడు 17000 దోలర్లు స్వాధీనము జేసికొనిరి. గత ఆర్థసాలనం దొకమార్తైన జీతము ముట్టిని కొంతమంది వైరులకు వశము లిచ్చుటకుగాను ఈమెకో ఇమారిగారైన యాల్లాహామిద్దీక్ గారివద్ద 5 లక్షల దోలర్ల నప్పునీచు బ్రయత్నింపు చున్నారు. పూర్వము నందు మానమునకు పా 30000 లు కాకప్రాంతి నోపిలునుండి వీరికి వచ్చుచుండెడిది. రాజధానినుండి రాకపోకల మార్గము లన్నియు కట్టుబడుట చేతను హెడ్డాబి యినుపదారిమీద బ్రయాణము చేయుచున్నవగు నుండి సురక్షితముగ లేకపోవుటచే నిప్పుడు సామ్యు వచ్చుటలేదు

దక్షిణహిందూస్తానము

నీలగిరి గునుపదారి

కూనూరు మార్చి 1:—ఆనేకస్థలములందు గట్టు బారి పోవుటచేతను వంతెనలకు నష్టము కలిగియుండుటచేతను నీలగిరి యినుపదారిమీద కూనూరునుండి మెట్టుపాళయంవరకు మరల దెలియజేయువరకు రాకపోక లాపివేయబడినది. ఎంతకాలమిట్లుండునదియు బహుశాతరవాత తలచియులయున దెలుపబడును. తపాలామార్తము పోవుచున్నది. తపటిడినము పోవు తపాలాబండి వెళ్లునని యనుకొనుచున్నారు.

రైలువే ప్రతిబంధకములు.

కూనూరు మార్చి 1:—కూనూరు రైలుమార్గముమీద కొందరాళ్లు విరిగిపడి రైళ్లు సరాసరి వచ్చిపోవుటకు వీలులేక పోయినది. రేపు మార్గము సరిచేయబడునని అసిస్టెంటు ట్రాఫిక్ సూపరెంటుగారు తెలియజేసినారు.

కలకత్తా

20 వేలకు దొంగతనము.

కలకత్తా మార్చి 1:—తన కొట్లో దొంగలుపడి 20 వేల రూపాయల కలెన్సిన్ ట్టును తీసికొని వెళ్లివారని రాధాబల దాస్ ఆశపర్తకుడు కొరాబాగ్ పోలీసు స్టేషనులో రిపోర్టు చేసినాడు.

వాలంటరీగు వటాలము

కలకత్తా మార్చి 1:—డాక్టరు సర్వాధికారి, భూవేదకవాదవాదుగాను కలసి యేర్పరచిన బెంగాల్ వాలంటరీ ఫిల్డెంబ్యు వెన్న పటాలముగ గవర్న మెంటువారు బహుకున్నానని “ఇంగ్లీషుమ్యాన్” పత్రిక ప్రకటించింది.

ఇటీవల పోయిన ఆయుధనామగ్ని.

ఇండ్లకు పోకిరిబండ్లకు దొరకుట.

కలకత్తా మార్చి 1:—కలకత్తా ఆయుధలలో కలకత్తా యందలి ఇండ్లకు అడుగు కండు కొంతెనివారికి 23 వేల బాతుల మందు సామగ్రి పోయినది. ఇటీవల పోయినవని శోధించిన

సందర్భములో నీసామానులు దొరకినట్లు పోలీసువారు తెలియజేయుచున్నారు.

ఇనుపదారులు

కలకత్తా మార్చి 2:—సర్ విలియం మేయరుగారి ఆదాయవ్యయపట్టికలోనుండు సంతకమునం దినుపదారులకొరకు ప్రత్యేకింపబడిన 80 లక్షల పౌనలలోను 70 లక్షలు, బండ్ల కొరకును ఇదివరకు పనిచేయుచున్న యినుపదారులకునుపయోగపడదగును 7½ లక్షలు నిరుడు ప్రారంభింపబడినక్రొత్తదారుల కొరకు పయోగింపబడదగును. బరద్వాసురహదారిలోను బొంబాయిలోని జి.వి.పి దారిలోను కట్టబడవలసినవిగూడ నీ మొత్తములోనే చేరును 2½ లక్షలు క్రొత్తదారులకును విస్తృతము గంతగచ్చిదారిలో నడ్డోల్లాదందు కాదారిలోను దక్షిణ మారుదాన్యముల దారిలో పీటభూమికి ఇనేలు సరకు నకు నడుమదారిలోను కట్టబడువానికిని వినియోగింపబడదగును జిల్లా బోర్డుల వారు ఇతర సంస్థములవారు నేయించుదారులపని గూడ జరుపబడును.

లాహారు

ధాన్యపు దోపిడి

లాహారు మార్చి 1:—పంజాబు రాజధానియందలి ఝాండుజిల్లాలో అహమ్మద్ పూరులో ఆప్రాంతములలోను కొందరుగుంపులుగా జేరి ధాన్యమును దొంగిలించిపోవుచున్నట్లు సీ. అండు యం. గజెట్ పత్రికకు తెలిసినది.

సర్ దాద్ దల్ జిల్ సంగుగారు.

లాహారు మార్చి 1:—సర్ దాద్ దల్ జిల్ సంగు గారిని గోవింద గుప్తగారి బహులు ఇండియా కౌన్సిలు మెంబరుగ నియమించినందున జలంధర్ ప్రజలు తమసంతోషమును తెలుపుటకు 26 వ తారీఖున టౌనుహాలులో సభచేసిరి.

శత్రుచికిత్స.

లాహారు మార్చి 1:—లాహారు వైద్యకళాశాలలో మాతనముగ శత్రుచికిత్స పాధ్యాయుని నొకని నియమించిరి.

పంజాబులోని సహకారోద్యమము

కమ్మివనువారి విచారణ

లాహారు మార్చి 1:—అన్యోన్యములు సహాయపద్ధతుల నుగురించి ఊహించుచున్న సంఘమువారు, సంయుక్త రాష్ట్రములనుండి సోమనాము జలంధరు పట్టణమునకు వచ్చిరి. జలంధరునందు సహకారోద్యమముబాగావ్యాపించినది. కమ్మివనుకు సర్. ఇ. మెక్లగనుగా రధ్యక్షులుగ నున్నారు. ఇక్కడి సహకారసంఘములు తనిఖీ చేయబడినవి. కొంతసాత్వముకూడ పుచ్చుకొనబడినది. కమ్మివనువారు శనివారము మధ్యాహ్నము జలంధరులో బహులుదేరి సాయంకాలము లాహారుకు వచ్చిరి. కమిషనరు ఆఫీసులోవీరు సోమమంగళవారములు, సాత్వము పుచ్చుకొని బుధవారమునాడు కొందరుసభ్యులు, కార్మికినిము కొందరు అహమదునగరుకువదలు జేసెదరు. కార్మికివెల్లిన సభ్యులు శుక్రవారమునాడు లాయల్పూరు, గోబ్రాలకు వెళ్లుదురు. తక్కినవారు తిన్నగా, బాయల్పూరుకు వచ్చెదరు 5 వ తేదీని గోబ్రాలలో సభ్యులందరు, కలిసికొని, యిక్కడనున్న పరపతిసంఘములను తనిఖీ చేసి మరునాడు లాహారుమీయగిస్ట్రాట్లో పోదురు. సభ్యులిక్కడ తామువిచారించివ్యసంగతలను గురించి రిపోర్టును తయారు చేయుదురు.

బొంబాయి

గోధునుల యెగుమతి.

కరాచి మార్చి 2:—ఇండియానుండి యితరదేశములకు రవాణా అగు గోధునులు ఎక్కువ భాగము కరాచి చేరునండి పోవును. ఇండియా దొరకమువారు యిటీవల మార్చి 31 వ తారీఖుకుండి దిశంబరు 31 వరకు గోధునులకు యెగుమతి చేయగాదు చేసిన ఉత్తరపు కరాచి వర్తకులకు ఆశ్చర్యమును కలిగించలేదు. చెడునెలల క్రింద కరాచి యూరోపియను వర్తక సంఘమువారు ఇండియా గవర్న మెంటుకు యాసంవత్సరం కోతలతనవారే, కొత్తగోధునులను యెగుమతిచేయ నియ్యవలసినదని సలహాయుచ్చుచు, హిందూదేశములో కావలసినంత ధాన్యమునుఉంచి తక్కినవారిని యెగుమతి చేయవచ్చునని తెలిపెను. రేపు శనివారమునాడు

గోధుమల యెగుమతిగూర్చి ఆలోచించుటకు ఒకసభ జరుగును. ఈసభకు కరాచీ వర్తకసంఘమువారు తమ ప్రతినిధులను యేడు మందిని పంపుచున్నారు. గోధుమలను పండించువారు కూడ ప్రతినిధులను పంపుదురు. గోధుమలను కొనుపత్తలకూడ పంపుదురు. కాదైతే అందు మిగిలేవందలివారు స్వాధీనము చేసికొనుపత్తుమున చిక్కులతో కూడుకొనియున్న గోధుమలను వ్యవసారము తీరును. ఈలోపు గా ఒకపరిశీలనానామకమున "సింధుగజెటి" పత్రిక ఇట్లు వ్రాయుచున్నది:—ఈచేతమునండి యితర చేతములకు యెగుమతిచేయుచున్న గోధుమల మీద దారుణము నుండును. వేయవలెను దారుణమునకును విధించుటవలన రవానా తగ్గును. రవానాతేకపోవుటవలన ధరలు తగ్గును ఒకచేత కొద్దిగ రవానాచేసినను, గవర్నమెంటుకు చాలదబ్బుకచ్చును. సామాన్యముగ ఇండియాలో ఫండింగోసు చులలో రీ వవతు యితరచేతములకు యెగుమతి యగుచున్నది. ఇంతకు మించు పంపుటకు వీలులేదు. పంపుటయులేదు దొరతనమువారు రవానాచేయగూడదని యిటీవల చేసిన ఉత్తరువువలన అప్పుడే సక్రమ ఇండియాలో ధరలు తగ్గినవి.

బర్మా

యుద్ధనిధులు.

రంగూన్ మార్చి 1:— బైస్పాయిగారి యుద్ధనిధికి ఫిబ్రవరి 25-వ తారీఖునకు రాజధానిలో 629698 రూపాయలు వచ్చినవి. ఇంగ్లాండ్ 180464 రూపాయలు బర్మాలో యుద్ధమువలన యిబ్బులపడుచున్న వారికి సాహాయ్యముచేయుటకు యిచ్చినారు.

రంగూన్ పోలీసుఉద్యోగులు.

లంచముపుచ్చుకొనిన కేసు.

రంగూన్ మార్చి 1:—జోబిటు' అను క్యూకునీ డిస్ట్రిక్టు పోలీసునూపరింటెండెంటును, ఎస్.ఎస్.వెల్డాసెను, అనుసర్గిలు ఇరవైవై రుసు, మాగీ, అనుసరినవైవై రుసు, లంచము పుచ్చుకొనినకేసు, శేడు చీఫ్ కోర్టులోని ప్రత్యేకపు సెషనువిచారణకు వచ్చినది. న్యాయమూర్తి సర్. చాన్లను ఫాక్స్ గారి కేసును విచారించు చున్నాడు. బ్యారీయింకును యేర్పాటు చేయబడలేదు. తేపు నిర్ణయించబడుదురు. ముద్దాయిల నందరని కలిపి యొకముగ విచారించ వచ్చునా లేదాయను విషయము విచారణకువచ్చి. నేయూపాయలను పోలీస్ షిక్ కము పుచ్చుకొనిన సేరముతోపాటు, 1500 రూపాయలను లంచము పుచ్చుకొని నండులను, దొంగరికార్డును తయారు చేసినందునకును, పోవుటకుతోకూడ, రెండుమాడు, నాలుగు ముద్దాయిలు విచారింప బడకూడదని జడ్జిగారు తెలిపిరి. ముగ్గురు ముద్దాయిల మీదను పోలీస్ షిక్ కము పుచ్చుకొనినట్లు తీసికొని రచ్చిన సేరము సెషన్లు కోర్టువారివన, విచారింపబడును. పోవుటకుచేసిన సేరములనుగురించి న్యాయవాదిరచ్చించెను. పోవుటకు మెగ్ నీటను వారివద్దనుండి, నేయూపాయలను చెచ్చు పుచ్చుకొనినట్లు విచారింప బడతనని కోర్టువారి తీర్మానము. తేపు విచారణ ప్రారంభమగును.

కలకత్తాలో దారుణపు హత్య

ఇరవైవై రుసు తుపాకిచేసి చంపుట.

పోలీసు కానిస్టేబులకు దెబ్బలు తగులుట.

దివారము ఉదయమున కలకత్తాలోయందలి కాల్వ వారినువాలో సి. వి. డి. ఇరవైవై రుసు తుపాకిచేసి చంపుట వలన చంపబడినదిగిరినది. హంతకునకు సహాయము 18 సంవత్సరాలుండునట. ఇతనికి పరిశిలుగుగు సహాయము చేసెనట. 18జాడలెలియుటలేదు. నిరుదేశములలో నరిగిన ఇరవైవై రుసుచేంద్రినాథ గోసుగారి హత్యసందర్భము లును, ప్రస్తుత హత్యసందర్భములు సేకరితగ నున్నవి. హత్యచేయవలె ఇరవైవై రుసు సురేంద్రునియభిప్రాయముకాక 40 సంవత్సరముగారు. వీరుమించు చాల వృద్ధికివచ్చెదలని అధికారులు తలచుండెడివారు. పోలీసు బాధించుకొంటున్న పదవిని, చామగొనిన, ప్రత్యేకనాధికారిగాక పీఠ బాధమరిది. వీరినియందుండి పట్టువలయు, తెలివితేటలును, పోలీసు ఉన్నతస్థాయిలవద్ద నాన్దరించినది. అంతట అధికారులు వీరిని పరాభవ పరిచి కోర్టుకాపులలో ఇరవైవై రుసుని విశేషించిరి. వీరిని పరిశిలుండు ప్రత్యేకచేసింది దొంగముఠలను కనిపెట్టి కొంతకాలమునుండి పోలీసువారికి చాలసహాయము చేయుచుండిరి.

ఆదివారము 6-80 నిమిషములకు సురేంద్ర ముఖర్జీ గారు కానిస్టేబులతోను, సరిసన్నెక్టరు వనవిహార ముఖర్జీ గారి తోను కాల్వ వారిను వీధిలోనికి న్యూటీలడ వెళ్లిరి. వీరు కాల్వ వారిను జాతకు వాయువ్యములను బ్రాంమ్మేను దిగి చుట్టుపట్ల సిగ్నిఫికంతును పోలీసు బాంధించి. ఇక్కడ బండ్లు యున్నవి. మామూలువలెనే వచ్చిపోవుచుండెను. ఈసంతము లందు కొన్ని దుకాణములున్నవి. ఇక్కడ ప్రత్యేకము కాంతముగను స్పటిమగును కనుటచు చుండెను.

ఎక్కడనుండినో అయిదుగురు యువకులు వచ్చియేరినా తులావారు చుట్టుకొనిన వారంభించిరి. వీరిని చూచిన వారికి అనుమానము కలుగు చుండెను. ఈ యంత్రుని వనవిహారము ఖర్జీ గారు సురేంద్ర ముఖర్జీ గారికి తెలియజేసిరి. సురేంద్రులు ఉత్తరపు ప్రకారము కానిస్టేబుల దగ్గరకు వెళ్లి వీరి నాయకుని పట్టుకొనెను. ఇతడు మాదరిపురము హత్యసేరము లో వరానెయి పోయిన హంతకుడై యుండవచ్చును. కాకస్తే విలితనిపట్టుకొనెనోలేదో అతడు వెంటనే తనపిస్తోలునుదూసి ఒక బారువదలెను అక్కడకప్పుడేను సురేంద్రులు కూడవచ్చియుండెను వీరికూడ పిస్తోలుదెబ్బతగినవి. తక్కినహంతకులును వెంటనే తమవద్దనున్న పిస్తోళ్లను ప్రయోగించిరి. సురేంద్రులు దెబ్బలు తగిలి క్రిందపడి ప్రాణములను విడచెను. కానిస్టేబులకు కూడ బలమగు గాయములు తగినవి. సాధనా దుకర్షకవంతుడు సృష్టితపై క్రిందపడిపోయెను. సరిసన్నెక్టరువనవిహార ముఖర్జీ గారు కొంచెము దూరమునందుండుటవలన దెబ్బలుతగులకుండ తప్పించుకొన గలిగిరి.

ఇక్కడి దుకాణదారులకును, మార్గస్థులకును, ఈ దారుణ హత్య వలన చాలసంతోషము కలిగినది. హంతకులను సమీపించక పోయిరి. దానిమీదహంతకులు మరింత నష్టములై పీరి దెదరించుటకు తమపిస్తోళ్లను గాలిలోనికి వేసిరి. అక్కడనుండి హంతకులు నిర్భయముగ నవ్వుతలై పోయిరి. వీరక్కడకు పోయినది యాస్రాంతముచెవరికిని తెలియదు. కొన్ని నిమిషములలోనే యాదారుణమునకు సంబంధించిన సమాచారము, సర్ వెడ్డెడువచ్చిదేగారికి తెలియవచ్చినది.

అనంతరము పోలీసుకమిషనరు హల్లి జేగారును, డిప్యూటీ కమిషనరులు ఛేగర్లు, లోపురుగాడును, నూపరింటెండెంటు ఆర్.డిడ్డు గారును, చాలమంది పోలీసు ఉద్యోగులతోను, భటులతోను, హత్యజరిగినస్థలమునకు వెళ్లి సురేంద్రులు శవమును చూచిరి. ఇరవైవై రుసు చుట్టును రక్తము తో తడిసియుండెను. వీరికి పిల్లమీదకు, కడుపుమీద చాల దెబ్బలు తగినవి. దెబ్బదగిలిన కానిస్టేబులను మరణావస్థలో మెడికలు కలెజ్ లైద్యకాలకు తీసికొని వెళ్లిరి. ఇతడు జీవించు ఆశలేనిని వైద్యులు చెప్పచున్నారు.

తరువాత హత్యజరిగిన స్థలమునకు కొందరు యాకోపియును రిజర్వుసాంస్టంట్లును పిస్తోళ్లతో పంపబడిరి. హంతకులు కోతులు కట్టుకొని యున్నట్లు చెప్పచున్నాడు వీరిచుట్టుపట్ల ప్రదేశములలో వెక్కడైన దాగియుండులేమో యని ఈపోలీసు సార్జంట్లు వీరులు మున్నగు జననం చూర ప్రత్యేకములను పరిశోధింప వారంభించిరి. హంతకులు పారిపోకుండ కలకత్తా పట్టణమునుండి బయటకు పోవువార్డుల యందన్ని చోట్లను పోలీసు సార్జంట్లు నియోగింపబడిరి. హంతకులు ధరించిన బట్టలు మున్నగువానిని గురించిన ఆనవాళ్లు వీరికి తెలియజేయబడినవి. ఇరవైవై రుసు శవమునకు పరిశోధక కార్యాలయము నకు తీసికొని పోబడినది. పోలీసువారు సంగతిసందర్భములను విచారింపుచున్నారు.

హంతకులను గుర్తించుట.

కలకత్తా మార్చి 1:—నిన్న జరిగిన రాజకీయ హత్య గురించి మరికొన్ని వివరము తెలియుచున్నవి. హత్య నరుగు నవ్వెను, సరిసన్నెక్టరు, వనవిహారము ఖర్జీ గారు సురేంద్ర ముఖర్జీ గారితో నుండిరి. వీరు హంతకులలో నొకనిని గుర్తించిరి. ఇరవైవై రుసు తుపాకి చేసిన నలుగురిలోను మొదటివారికి 18 సంవత్సరము లుండునట. ఇది వరకెంతడు రాజకీయ సేరములో అనుమానింపబడెను. ఇటీవల జరిగిన రాజకీయ సేరములలో కూడ సంబంధముండిట్లునుమానింపబడెనట. ఇతనికి నూర్సుబంగాశము విచారము ఇటీవల మోటారువాడమీద వెళ్లి దొంగిలించి తనలోని నితనిని పోలీసువారు పట్టుకొన దలచిరి. బట్టల వస్త్రములను సోదించి అతనిని విడిద్రవాధ బట్టి హత్యచేసినట్లు చెప్పచున్నాడు. విడిద్రవాధని కిత్తు నూచునట. ఒక గుంట్లలోని వారె యాయుధము లన్నిటిని చేసినట్లు చెప్పచున్నారు.

అయిదుగురిని పట్టుకొనుట.

కలకత్తా మార్చి 1:—నిన్న జరిగిన ఇరవైవై రుసు హత్య సంబంధములో పోలీసువారు అనుమానియిన యిద్దరికి 5 గురిని పట్టుకొనిరి. పట్టుకొనినవారిలో న్యూ ఇండియా ప్యాసులో మెట్రిక్యులేషన్ చదువుచున్న హేమచంద్ర ముఖర్జీ అనునతడు కలడు. ఇతనికాపురము ధరిద్రుడుజిల్లా ఇతడు ఏకలాడ్డిలో నివసించుచున్నాడు. ఇతరులపేర్లు యిం, కా, తెలుపలేదు. ఇదివరకుపోయిన కోడాకం వెనీవా తుపాకి నోటలలో 28200 కోర్కెట్లు మొన్నకుక్రవారమునాటి పోలీసుజాప్రులో ప్రకటించిరి. 1914 సం॥ ఆగస్టు 26 వ తేదీని 2400 కోలాలు, 50 మాసర్ పిస్తోలు దొంగిలించబడినవి. పిస్తోళ్లచేతనుండి కంపెనీకి చేర్చుచుండగా పోయినవి. మొన్నటి హత్యలో ఉపయోగించినవి అప్పుడుపోయినపిస్తోళ్లతోమును.

స్థానికవార్తలు.

వీరుముల వేళ. — నేడు తేపు ఎల్లుడి సాయం కాలము 6-47 గంటలకు దీపములు వెలిగింపవలయును.

అఫిషియల్ రిఫర్:—ఈనడును మైకోర్టు అఫిషియల్ రిఫర్ గా నియోగింపబడిన వి. మాసిలానుజిప్టిగారు నిన్న చులో ప్రవేశించి.

సరసమోహనసభ:—కడవిన శనివారము రాత్రి యాసభవారాధ్రమున సునందనీనాటకమును చక్కెర ప్రదర్శించిరి. ఆరంభదశయుండున్న వీరింకను నభివృద్ధిచెందుట కవకాశము కలదు.

గవర్నమెంటు అండర్ సెక్రటరీ. — ఏ. ఎన్. ఏ. టాడ్, వి. సి. ఎన్. గారు, సెలవుతీరినప్పుడు ప్రవేశించు నట్లు, గవర్నమెంటుఅండర్ సెక్రటరీ గా నియోగింపబడినారు.

పోకలు:—మొన్న సాయంకాలము నుదరాను రిజిస్ట్రేషను ఇరవైవై రుసు దెనరలుగారు హతారాకును, ఆరణిబాగ్ గారుగారు వాలాబాకోర్టునకును, చల్ల పల్లి కుమారరాజుగారు దెనరాదకును వైలుదేటి వెళ్లిరి.

అంగ్లేయవిజయార్థము. — అంగ్లేయు విజయమునకై ప్రార్థించు నిమిత్తము వై నాటకాలులో తొమ్మిది సాపులు ప్రతినెల కడపటియాదివారమునాడు స్థిరమునీచేయుటకుని మొకయంపరిశ్రమకు వ్రాయుచున్నాడు.

రాజధాని ద్రవిడ మారవసంఘ కళాశాల. — రాజధానిక కళాలయందలి అంగ్లేయోపన్యాస భవనమున ఎల్లుండి బుధవారముసాయంకాల మొకసభ జరుగును. ఎస్. వచ్చివాండ్రము పిల్లెగారు ప్రారాభిక వ్రావిడ వాక్యాయనదలి ప్రాంతాంశములను గూర్చి యుపన్యాసించెదరు. సాహేయ టి. రామకృష్ణశిల్పిగా ప్రగాసనాధిపత్యము వహించెదరు.

సుగుణవిలాస సభ. — మొన్న సాయంకాలము తెలుగున ప్రదర్శించిన రామరాజునాటకములో పటాన్తుముజేషును ధరించిన మైకోర్టునకీలు టి. భాగువాచారిగారును, కథాయక ఆమెనీచేషునుధరించిన ఏ. కృష్ణస్వామయ్యగారును భాగముల నత్యంత సహజముగ సమర్థించిరి. బుడబుడకలచేషును ధరించిన ఎస్. దొరసామయ్యగారును మిక్కిలి చక్కెర ప్రదర్శించిరి. వాయుజు జేషును ధరించిన, శేషనరిరావుగారును, తిరుమలంబజేషును ధరించిన, నేంకటరాజయ్యగారును ప్రశంసాస్త్రముగ ప్రకరించిరి.

క్రికెట్ సభ. — వాల్ నో కేలుగారు:—వీరిని స్మరణ భాగ్యురముగా నోవించు నిమిత్తము ఈభాగ్యురము యుక్త క్రీకెట్ క్లబ్బువా హామీయ్యముక్రింద నేడు సాయంకాలము 6-15 గంటలకు వే. ఎస్. సి. ఎ. సభాధవనమున నొకసభ జమాచేషును. నా న్యాయమూర్తి, టి.పి. శేషనరిరావుగారు, ఏ.వి. వి. ఎల్. గా ప్రగాసనాధిపత్యము వహించెదరు. సి. రామస్వామయ్యగారు, జి. ఏ. నరేశ్వర, టి. వంగాచారి, వి. సి. శేషచారి, ఏ. సుబ్రహ్మణ్యముగారు ప్రసంగించెదరు.

కీర్తి శేషులైన లోకమాన్య గోకలేగారు

జీవితమునందలి విషయములు

“విద్యార్థి సోదృశ్యుడను” వారి సభకు అధ్యక్షులుగ నుండి వాచాగారు ఈక్రిందివిషయములు చెప్పిరి.—గోకలేగారికి నాకు 1899 సం॥ నందుజరిగిన గొప్పకాంగ్రెసులో పరిచయము కలిగినది. ఈ కాంగ్రెసుకు 15 వేలమంది సభ్యులవచ్చిరి. బ్రాహ్మణులు సభ్యులకు తమ వాగ్వివాహముచేరి అధ్యక్షమును కలిగించిరి. ఈసభలో గోకలేగారు మాట్లాడలేదు. ఇతరుల ప్రసంగములను విని యూరకొనిరి. అప్పటికే ఆయనను చూచి “విన్నరాజునీతి కోవిదుడు” అనెడి వారు. గోకలేగారి గొప్పతనము అప్పటికే యింకను లోపల అణగియుండెను. ప్రపంచమునకు ప్రదర్శించబడలేదు. మరుసటి సంవత్సరము సర్ ఫిరోజీషా మెహతాగారి ఆధ్యక్షతక్రింద జరిగిన కాంగ్రెసులో గోకలేగారి గొప్పతనము బయలుపడినది. ఇన్ కంటాక్టునుగూర్చి గోకలేగారుచేసిన ఉపన్యాసమునాకు యింకను జ్ఞాపకమున్నది. అప్పుడే దొరతనమువారు మనదేశీయులవై ఇన్ కంటాక్టునుచేసిరి. దీనిదేశమువై ఇన్ కంటాక్టు చేయుట తగినది కాంగ్రెసు వాదించినది. దీనినిగూర్చి గోకలేగారు కొన్ని నిమగ్నములు మాట్లాడిరి. చెప్పవలసినమాటల నన్నిటిని కొద్దిలో యిమిడ్చి సభ్యులకు అందము కలిగించిరి. “ఈయన ముందుగొప్పవారు కాకలను” అని అంతటను వివరమైన కొన్ని సంవత్సరములు జరిగినవి.

పూనాకాంగ్రెసు.

1895 సం॥ లో కాంగ్రెసుపూనాకు వచ్చినది. ఈకాంగ్రెసుకు గోకలేగారు కూడ ఒక సెక్రటరీగ నుండిరి. నేను జనరల్ సెక్రటరీగనుటచే అప్పడప్పుడు పూనాకువై కాంగ్రెసు కొరకు జరుగుచున్న ప్రయత్నములను చూచుచుంటిని. ఈజోజులలో మాపరిచయమున్నే హమైనది. గోకలేగారు “ప్రజాభిమతము” అని దేశ సేవయందు “అమితోత్సాహి”యనియు నేను కనిపెట్టితిని.

నాగోకలేగారు పూనావచ్చుట.

1895-96 లో లాహోరుకాంగ్రెసుకు దాదాభాయి నాగోకలేగారు అధ్యక్షులు. అప్పటికి కొద్దికాలముక్రిందనే నాగోకలేగారు పాన్థి మెంటు సభ్యులైరి. లండనునుండి కాంగ్రెసుకు కొరకు ఇండియావచ్చిరి. మీ లాహోరువెళ్లక పూర్వము పూనాగరవాసులు స్వాగత మొసగవలెనని పూనా తీసికొని వచ్చిరి. అప్పుడు పూనాలో జరిగిన సంగతులన్ని నాకుయిప్పటికే కనుటకు కట్టెట్లున్నవి. దాదాభాయిగారు పూనాలో దిగివచ్చుచు గోకలేగారికి కలిగిన ఉత్సాహము చెప్పలేముకాదు. దాదాభాయి యంతటివానిని యెదుర్కొని తీసికొని వెళ్లుదున్నాను ఉత్సాహములను గోకలేగారు దాదాభాయిగారు కూర్చున్న గుట్టపైనుండి వెల్లెమీద నుట్టపైవానితో కలిసికూర్చుని, ఉత్సాహ పూరితులై దాదాభాయిగారికి జయమగుతాక, జయమగు తాక యని కేళిలుచేసి జనలందరిచేత కేళిలు చేయించిరి. ఈ ఉత్సాహము గోకలేగారి యెప్పుడునుండలేదు. 67 సం॥ ల ము సలి వాడ య్య దాదాభాయిగారు లండనునుండి కాంగ్రెసు కొరకు ఇండియాకు వచ్చినాడే! అనుమాటను జ్ఞాపకమందుకొని దాదాభాయిగారుతల తాముకూడ దేశ సేవ చేయవలెనని గోకలేగారు ఆలాగు ననే చేసిరి.

వెల్పకమీదను.

1897 సం॥ లో “సార్వజనిక” సభవారు గోకలేగారిని వెల్పకమీదను యెదుటనాత్మ్య మిచ్చుటకు యెన్నుకొనిరి. అప్పటికి గోకలేగారు చిన్నవాడు. విషయ అధికకాస్త్ర వెల్పకమును రాజదేగారివద్ద క్రూపచేసి, హిందూదేశము యొక్క ఆదాయవ్యయములకు సంబంధించిన విషయముల నన్నిటిని నేర్పకొని గోకలేగారు లండను వచ్చిరి.

ఒకవిషయము.

మేము లండను వెళ్లుచుండగా స్త్రీయకు కేలేరేపురగర్లకు వెళ్లునప్పటికి గోకలేగారికి దెబ్బతగిలెను. గోకలేగారు గది బయట నిలచియుండిరి. ఎవరో తదానన గదిలెలుపునెట్టిరి. లెలుపు గోకలేగారి గుండెలలోకిగిలిసినది. బాధపడుచుండియు, మాకు ఆకురతకులగునని చెందుకోజులవరకు గోకలేగారు తమవాదన నాకునాన, దాదాభాయి గారికిగాని చెప్పలేదు. మేము అప్పుడు దాదాభాయిగారు ఇంటనే బసచేసితిమి. మాడవనాడు పొద్దుభరించుటకు కేళ్యము గాక నాతో చెప్పెను. నేను వెంటనే దాక్షుడును తీసికొని

వచ్చితిని. ఇది చావలసినదెట్లు అప్పుడాయన తప్పినదని దాక్షుడు మాతోచెప్పెను మాకు చాల భయము కలిగినది. పరవాతేదు బలమైన ఆహారమువెట్లైన నయమగునని దాక్షురనెను. గోకలేగారు పక్కమీద అటునిటు పార్లలేకపోయిరి. ఇక్కడ ఒక చిత్రము జరిగినది. దాదాభాయిగారు ఉన్న యింటికి గాంగ్రేవ్ ఆను దొరపాసికలడు. గోకలేగారికి దెబ్బ తగిలినమాట దాక్షురుచెప్పినమాటలు ఆమెవి నెను. వెంటనే వచ్చి గోకలేగారికి ఉపచారము చేసెదననెను. నాటినుండి ఆమె గోకలేగారికి 15 రోజులవరకు సకల ఉపచారములు చేసెను. ఈ దయాస్వరూపిణిని నేను యెన్నుకొని మరచజాలను. గోకలేగారు కూడ ఆమెను యెన్నుదునుమనలేదు. కానీ 17 సంవత్సరముక్రింద తగిలిన యాదెట్లే యాయనను అప్పటినుండి తాదించుచున్నదని నానమ్మకము.

వాచాగారి దుఃఖము.

వాచాగారు దుఃఖించుచు ఈక్రిందిమాటలను చెప్పిరి:—నేను గోకలేగారు అన్నదమ్ములవలె నుంటిమి. మాటకుమాత్రమే అన్నదమ్ములముకాము. మామధ్యకి అంతప్రేమకలదు. కాబట్టి గోకలేగారి మరణమువలన కలిగినదుఃఖమును నేనుభరింపజాలను.

శాసనసభ.

శాసనసభలో గొప్పవారు అనేకులు ఉంటారు కాని, గొప్ప మెంటు ఆదాయవ్యయములనుగూర్చియు, ఇతర విషయములను గూర్చియు గోకలేగారికి తెలివినంత మరెవరికినీ తెలియదు. తాము చెప్పనివిషయములు అందరికీ తెలియునట్లు చెప్పటలోకూడ గోకలేగారికి ప్రజ్ఞకలదు. బాబూ నురేంద్ర నాథ దేవర్సినతెను, సర్ ఫిరోజీషా మెహతావలెను మహాకవిగాకపోయినను, శాసనసభలో గోకలేగారి ఉపన్యాసములు సభ్యులకు అద్భుతమును కలిగించెడివి. అన్ని విషయములకన్న గోకలేగారికి విద్యావిషయమునందు అభిమానము మెండు ప్రారంభవిద్యను దేశమంతట వ్యాపింపజేసినగాని దేశము బృహత్ కాజాలదని గోకలేగారి నమ్మకము. విద్య, పారిశుధ్యము, దేశభ్యుదయమునకు పునాదియని గోకలేగారి మతము.

పూర్వము గోకలేగారికన్న గొప్పవారేయుండిరి. ఇప్పుడు కూడ గోకలేగారివలె కష్టపడువారును, తెలివితేటలుగలవారును కలరు. మెథాళక్రికీ మనదేశములో కలవులేదు. కాని అనేక కారణములవలన వారి తెలివితేటలు బయలుపడుటకు అవకాశములు చిక్కలేదు. గోకలేగారి వలె అందరు సర్వకాల సర్వార్థస్థులయందును తమజీవితమును దేశారాధనకు వినియోగింపలేదు. దేశసేవ, దేశభ్యుదయము గోకలేగారిది. ఈదిక్షతో యితరవ్యాపకము లేనందున, ఆయనకేక్రి సామర్థ్యములను తెలివితేటల నన్నింటిని దేశక్షేమమునకు వినియోగించెను.

విద్యార్థులకు సలహా.

గోకలేగారుయందు గౌరవమును మాపుటకు విద్యార్థులగు మీరు ఒక్క-పని చేయవలెను. ఆయన జీవితమును యేలాగున గడపునో లాగుననే మీరు గడపవలెను. గోకలేగారివలె అందరికీ అవకాశములు చిక్కలే పోవచ్చును. కాని ధనవంతులగు విద్యార్థులకు దీక్షమహించి గోకలేగారివలెనే దేశసేవ చేయవలెను. దేశభ్యుదయమునకు యిది ఒక్క మార్గము. దేశభిమాన మనగా మాటుకావు. దీక్షమహించి. దేశభ్యుదయమునకు కైకొనవలసిన ఎవరిచేతనైనను వారు చేయుటదేశభిమానము. దాదాభాయి నాగోకలేగారు 50 సంవత్సరములక్రింద దీనినేచేసిరి. దేశసేవచేయుచు ప్రత్యర్థుల చేతిలో ఒడిపోయినను, ధైర్యము పోగొట్టుకొని “ఒడిపోతిని” నాగోకలేగారు యెప్పుడును అనలేదు. ఒడినను లెగిరినంతయు విముగులేక దేశభ్యుదయమునకు పాటుబడిరి. మనదేశభిమానము మనదేశసేవ గొప్పపాఠము. ఇది గోకలేగారు మాడవలసినదే. విరిమరణము హిందూదేశమునకంతకు దుఃఖమును కలిగించినది.

గొప్ప జ్యోతి.

గోకలేగారు హిందూదేశ గగనమునై ప్రకాశించిన గొప్ప జ్యోతి. ఈయన ప్రజాహితైక కార్యములకు పట్టుకొమ్మ. గోకలేగారి మీరు యెన్నుకొని మరచరాదు.

—

[సంద్యాలపుర ప్రజాసంఘము]

మొరాజ్(గో), ఆలనకొండ వెంటకు సుబ్బయ్యగారి యాజమాన్యముక్రింద కడచినమాసము 25-వ తేదీన సంద్యాలపుర ప్రజాసంఘమువారి వత్తుమన నొకసభ జరిగెను అందీక్రిందితీర్మానము లానర్పబడెను.

1. సంద్యాలపుర ప్రజాసంఘమువారి యీ సమావేశము లోకమాన్య గోకలేగారి మరణముచే దేశమునకు సంభవించిన తీరువరాని నష్టమునకై మిక్కిలి దుఃఖపడుచున్నా

రు. తమ పరామర్శలను ఇండియాదేశ సేవక సంఘమువారికిని గోకలే కుటుంబమువారికిని అందించుచున్నారు.

2. గోకలేగారి పవిత్రసామును స్మరించి గౌరవించు నమిత్రము ఇటీవలనే వ్యాపించింపబడిన రాత్రిపాత శాలకు గోకలే పాతశాలయని నామకరణ మొనర్చుచున్నారు. అది పొగ్యదర్శి నెరవేరింగారావుగారు వ్రాయుచున్నారు.

మహమ్మదీయుల రాజభక్తి—గోకలేగారియభిప్రాయము.

బొంబయి మార్చి 1:—గోకలేగారిని గూర్చి వ్రాయుచో బొంబయిలో ఇస్లామిక్ మొయిలునుపత్రికాధిపతివారు మరణించుటకు గొడ్డిననులకు పూర్వము సంభాషింపుచు నీ యుద్ధమున ఇండియాలోని మహమ్మదీయుల భావమును గూర్చి యిట్లు చెప్పిరి వ్రాయుచున్నారు. మహమ్మదీయులకు బ్రతిష్ఠా దొరతనమువారెవరెవల యంతభక్తి యెన్నుకొనెను నేనెరుగుదును. ఇంతభక్తియున్నదని మేమెన్నడు ననుకొనలేదు. ఇంగ్లండులోనివా రెంతయు వింతకొందిరి. కాని వారు మెచ్చుకొనుచున్నారు. మనము గర్వమునొందుచున్నాము. ఇటుంటుంటే నీనాలివారి కభ్యుదయమగునని నామాట నమ్ముము. గ్రేటు బ్రిటనువారి చక్షులేనిదే మహమ్మదీయు మతము జీవమునో నుండనేరదు. ఇది యెప్పుడొకట మంచిది. మీయాత్రాస్థానములవై విమానములు దిగి వ్యవసాయ చేయవలెననినది జర్మనీకాదు, టర్కీకాదు, గ్రేటుబ్రిటను.

అలహాబాదు.

ఒక మరణము.

అలహాబాదు మార్చి 1:—సయినీరపత్రిక లండనుకులేఖను డిట్లు తంతివార్తను పంపుచున్నాడు:—తెప్పి నెండు కన్నులు మూల్యము అట్లర్థ కరు వి. ఎం. ఎస్. గారు మరణించిరి.

ధిల్లి

జునుసుహారాజుగారి పూదార్యము

ధిల్లి మార్చి 1:—యద్దమునకు జిండుసుహారాజు గారు మర 15 గుట్టములనిచ్చిరి. వీనితోగూడ నిదివరకు మహారాజుగారు 121 గుట్టములనిచ్చిరి.

వైస్రాయిగారి పర్యటనము.

ధిల్లి మార్చి 1:—మార్చి 2 వ తారీఖున ధిల్లిలో బయలుదేరి కలకత్తావై కొత్తగాకట్టిం సారావంతెను 4 తారీఖున తెరకుక. రిప్పను, మింబో ప్రభుత్వ విప్రములను గూడ నాడే ప్రకాశపరచెదరు. 5 వ తారీఖున ఛేనక్ పూనులో తోటవిందు. 6 వ తారీఖున కలకత్తా గవర్న మెంటు భవనములో పూహారము చేయుదురు. యూనివర్సిటీ కాన్వోకేషను సభకు వెళ్లుదురు. నాడేకలకత్తానుండి వెళ్లిపోదురు. హార్డింజ్ ప్రభుత్వ గారి కుమారులగు ఆనరబుల్ డేమండు హార్డింజిగారు; సర్ వెలంత్తెఫిరతోగారు, మేన్సువెల్ గారు, సర్ జే. రాబర్టుగారు, మేజరు మెకండ్ గారు, కెప్టెన్ ప్రానుగారు, కెప్టెన్ వాల్డే గారు, ఆనరబుల్ ఎ. హార్డింగారు, వైస్రాయిగారివెంట కత్తురు.

ఆగ్రాభాగ్ గారు, చికనీరు మహారాజుగారు.

ధిల్లి మార్చి 1:—ఆగ్రాభాగ్ గారును, చికనీరు మహారాజుగారును, ఈ నెలలో ధిల్లికి వచ్చి వైస్రాయిగారి దర్శింతురు.

ములబాదు కలెక్టరును

మొపలాబాదపడి కొట్టుట

ధిల్లి మార్చి 1:—ములబాదు జిల్లాకలెక్టరు నీ. ఇక్బు వి. సి. యన్ గారిపై 8 మంది మోపలాబాద్రు పట్టికట్టును, ఇన్నగురు వారిచేతులనుండి తప్పించుకొని పోగొట్టును ఆయనమీద ఏదోమనస్సు యుండియును తెలియ్యనది.

ఒక సర్దారుని బౌదార్యము

ధిల్లి మార్చి 1:—పంజాబు రాజధానిందలి గురు దాస్ పూరు జిల్లా భగోవాల్ ఎస్టేటు యజమానుగు సర్ చార్ గోపాల్ సింగు రాయ్ ఆననకు యిటు పట్టాలములో రగల్ గారు ఉద్యోగము చేసెను. ఈగరు యెస్టేటు వలన సంవత్సరమునకు 1400 రూపాయలు వస. యద్దము జరిగినంతకాలము నీయెస్టేటు ఆదాయమువర్ష మెంటు వారివశము చేయుచున్నాని వైస్రాయిగారు తెలిసెను. వైస్రాయిగారు యిందుకు అంగీకరించిరి. ఈ వందలలో 1 భాగము యవరాజుగారి యుద్ధనిధికిని, 2 భాగములు వైస్రాయిగారి యుద్ధనిధికిని వినియోగింపవలె తెలిసిరి.

FOREIGN TELEGRAMS.

(REUTERS AGENCY).

WAR NEWS.

THE GREAT EUROPEAN WAR.

GREAT BRITAIN.

German Blockade.
Retaliatory Measures.

LONDON, March 1.

In the House of Commons to-day Mr. Asquith read a note explaining the views of Great Britain. It emphasised that Germany's gross violation of International usages and humane duties compelled retaliatory measures to be taken to prevent commodities of all kinds from reaching or leaving Germany. These measures would not involve any risk to neutral vessels and lives; but the allies deemed themselves free to capture the goods of the enemy origin or proceeding to the enemy's destination.

Supplementary Credit.
Mr. Asquith's Views.

LONDON, March 1.

Moving for a supplementary credit of thirty seven millions and a fresh credit of 250 millions in the House of Commons, Mr. Asquith pointed out that the total of the credits for the financial year 1914-15 was 362 millions. That represented, broadly speaking, the difference between the expenditure on peace-footing and that on war-footing. It was undesirable to give precise details of the expenditure, but the army and the navy took, out of that total, 275 millions. That was additional to the sums voted on peace-footing. Thirty-eight millions represented the advances for war expenditure to the dominions and crown colonies. There had been an advance to Belgium of ten millions and of eight hundred thousand to Serbia. Further advances to these allies were contemplated. Actual cost of the war at the close of the financial year, when it would have lasted 230 days, would be, 12,000,000 pounds daily. The credit of 250 millions was the largest single vote ever put before the house. It would cover the period to the second week in July. War office estimated from April a daily expenditure of a million and half and the navy expenditure would be 400,000 pounds. Thus the aggregate would be roughly two millions daily. The government were making larger pecuniary demands on the house than ever before. They made it in full conviction that, after seven months of war, the country and the empire were every whit as determined as ever to bring their righteous cause to a triumphant issue. (Cheers.) There is much to encourage and stimulate us in what I see in the heroism of Belgium and Serbia and in the undaunted tenacity with which our allies hold their far-flung lines until the moment comes for an irresistible advance. (cheers). We have no reason to be otherwise than satisfied with the progress of recruiting.

Mr. Asquith continued that he would assure the house that with all the knowledge and experience gained by the Government we were never more confident than to-day of the power and will of the allies to achieve ultimate victory. (Cheers). Referring to Dardanelles, Mr. Asquith said that there had been no denudation or impairment of forces working in France and Flanders. We should continue to give fullest and most effective support there. Nor, for the purposes of Dardanelles operations, had there been any weakening of the grand fleet. The enterprise at Dardanelles was carefully conceived with distinct political, strategical and economic objects. Operations at once illustrated close co-operation between the allies in the new theatre. Mr. Asquith referred to the splendid contingent from the French Navy, which shared glory and hazard of the Dardanelles enterprise. The operation also showed copiousness and variety of our own naval resources. "Queen Elizabeth" was their newest super dreadnought with a range unknown before, and side by side was "Agamemnon" the predecessor of the dreadnought. Congratulations were due to the admiralty.

Mr. Asquith then passed to the subject of the so-called German blockade saying "I will have to use some very plain language. It did not come as a surprise that war has been carried on by Germany with a systematic violation of all conventions and regulations whereby International agreement thought to mitigate warfare. She has now taken further step by organising the under-sea campaign of piracy and pillage."

(SEE UNDER STOP PRESS TELEGRAMS.)

FRANCE.

Allies Secure Some Points.

LONDON, March 1.

PARIS. A Communique says:—There is nothing important to report except that different points have been successfully secured now from the continuous line 2 kilometres long northward and northward of Perthes. We also made slight progress at Chapelotte, three kilometres northward of Celles.

RUSSIA.

Heroic Feats of Arms.

Gallantry of Motor Detachment Officer.

LONDON, February 28.

PETROGRAD.—Many heroic feats of Arms were performed in the recent fighting. One Captain gallantly led his detachment of armoured motor cars in the face of a devastating fire against a German battery which was hindering the Russian offensive. The cars opened fire at twenty paces, annihilating the Germans. The Captain was killed.

TELEGRAMS.

The Booty at Prasnyysz.

The Russians recaptured Prasnyysz after a day's fierce fighting. The booty captured was so extensive that it has not yet been estimated.

The Russians are bearing the strain without complaining. Certain regiments are marching day and night. Their Commanders report laconically that the enemy is retiring.

An Army's Captures.

Since the beginning of the war, General Brussiloff's Army has captured 1,900 officers and 186,000 men.

A Russian Report.

LONDON, March 1.

PETROGRAD.—The guns and prisoners captured north of Grodno belong to the best German army corps. The twenty-first, which was stationed in peace time on the French frontier, but was recently transferred to East Prussia. The initiative in the fighting north of Grodno had passed to the Russians. The Germans continue their attacks in the Edvabnobobr region, but these lack sting. The Russian advance in some parts during the fighting at Prasnyysz was very marked. Villages were taken in quick succession and from five hundred to eight hundred Germans captured in each. The Germans in other sectors are delivering counter-attacks with fresh reinforcements but, though villages here are changing hands, the Russian front on the whole advances considerably daily. German prisoners state that their units in many cases are inextricably tangled, and that supplies and ammunition for the firing line have ceased. The Russians, since Feb. 22nd, have driven back the enemy twelve miles in certain sectors, the smallest advance being from two to three miles, this being at a point where counter-attacks are frequent.

German Aggressive in E. Prussia.
Actuated by Political and Economic Motives.

LAHORE, March 1.

The London correspondent of the Civil and Military Gazette cables on 28th Feb:—The "Daily Telegraph's" Petrograd correspondent says a conviction seems to have established itself in well-informed military circles that the German aggressive on East Prussia was actuated mainly by political and economic motives. It is believed that the German chief command hoped to raise the spirits of the German population by a dramatic success enabling them to say that German soil was clear of the Russians and at the same time to increase as much as possible the area available for sowing crops for the next harvest. Consequently it would not be surprising if the Germans, in the next few days, fell back in the direction whence they came.

PARIS.—General Pau has arrived in Petrograd.

TURKEY.

Dardanelles Bombardment.

The Turkish Wounded.

LONDON, February 28.

A telegram from Sofia says that six hundred wounded have been brought to Constantinople as the result of the first bombardment of the Dardanelles.

Some Further Particulars.

LONDON, March 1.

From accounts of the bombardment of the Dardanelles in Greek papers it appears that fort Itepe was destroyed. While the British squadron advanced five miles up the Straits the French squadron cruised between the two destroyed entrance forts and prevented the enemy's attempts to repair them.

Bombardment Resumed.

The bombardment of the interior forts was resumed at noon on Saturday. The powder magazine at Meshori was blown up. The fleet at five in the evening reached the Cairophonia light-house near the forts Kilidbahr and Tsanakale. The forts on the European side were silenced. There are fifty thousand Turks on the European and eleven thousand on the Asiatic side.

LONDON, February 28.

The latest phase of operations in the Dardanelles is a most depressing effect in Germany, where the leaders are fully alive to the immensity of the issues at stake.

GERMANY.

German Budget.

AMSTERDAM.—German budget provides for five hundred and two million pounds extraordinary expenditure. There is no provision for redemption of war loans.

ARABIA.

The Turks in Yemen.

Suffering from Lack of Funds.

BOMBAY, March 1.

The Aden correspondent of the "Times of India" writing on the 14th February, reports that the Turks in Yemen are suffering from lack of funds. In addition to over three lakhs of dollars levied by them they imposed a similar contribution on Turkish merchants and traders in that port and have seized all money found in the Imperial Ottoman Bank there, which is said to be about 17,000 dollars. The Turks are now treating for a loan of five lakhs of dollars from the Imam of Yemen Yahia Hameedaddin, to enable them to pay some of the troops, which have not been paid during the half year or so. In former years the Turkish authorities in the Yemen used to receive from Constantinople about £30,000 every month, but as all communications by sea with the Turkish capital are now interrupted no money can be sent to Yemen through Hedjaz owing to the long distance and insecurity of the routes.

TELEGRAMS.

NORWAY.

Disaster to a German Submarine.

LAHORE, March 1.

The "Civil and Military Gazette's" London correspondent cables on 28th February:—The "Morning Post's" correspondent at Christiania states that a piece of wreckage driven ashore near Christiania appears to indicate a disaster to the German submarine, U 9.

AMERICA.

Some American Proposals.

LONDON, February 28.

WASHINGTON.—It is stated on good authority here that the latest American notes propose, firstly that the previous rule respecting neutral shipments of conditional contraband destined for civilians shall remain unaltered; secondly, the removal of all floating mines except those protecting coast defences and harbours; thirdly, that pilots be provided to guide neutrals through such minefields.

INDIAN TELEGRAMS

(Associated Press Agency.)

WAR NEWS

DELHI.

A Sardar's Offer.

DELHI, March 1.

Sirdar Gopal Sing Rais of Bhagawal estate, Gurdaspur district, late Risaldar of the 11th K. E. O. Lancers, has generously offered to place his Jagir of the value of about Rs. 1400 a year, at the disposal of the Government, while the war lasts, to be used in the proportion of one third for His Royal Highness the Prince of Wales' Fund, and two thirds for the Imperial India Relief Fund. His Excellency the Viceroy has gratefully accepted the Sirdar's offer.

BOMBAY.

Mahomedan Loyalty.

The Late Mr. Gokhale's Views.

BOMBAY, March 1.

The Moslem paper of Bombay, the "Islamic Mail," in the course of its reference to the late Mr. Gokhale, states that, in conversation with the Editor a few days before his death, Mr. Gokhale, regarding the attitude of Mahomedans in India in this war, said:—"I am aware of the wonderful devotion of the Mahomedans to the British Government, and I frankly admit that it transcends all our expectations. It has come as an agreeable surprise for the people in England, but they all appreciate it and we are proud of it." Mr. Gokhale added:—"My dear friend, take my word as a sincere well-wisher of the community, that it is the right course. Islam cannot survive without the protection of Great Britain, and they are a wise people who recognise this fact. What protects your holy places from an air raid is not Germany, not Turkey too, but Great Britain."

GENERAL NEWS

DELHI.

Viceroy's Tour Programme.

DELHI, March 1.

The following is H. E. the Viceroy's Tour Programme:—March 2nd leaves Delhi; 4th. Opens Sara Brigde and unveils Ripon and Minto statues. 5th. Garden party at Barrackpore; 6th. Lunch at Government House, attends University Convocation and leaves Calcutta. Party accompanying His Excellency is Hon. Diamond Hardinge, Sir Valentine Chirol, Sir Du Boulay, Colonel Max well Sir, J. Roberts, Major Mackenzie, Captains Brown and Hasted and Hon. A. Hardinge.

CALCUTTA.

Sub-Inspector Mukherjee's Murder
Further Particulars.

CALCUTTA, March 1.

Further particulars regarding yesterday's political outrage go to show that one of the assassins of Inspector Suresh Chunder Mukherjee was recognised by Sub-Inspector Bun Behari Mukherjee, who was with the deceased Inspector at the time of outrage. It is said that of the four who fired at the deceased Inspector the first is a young man aged about 18 years. He is a political suspect and is suspected to have taken part in some of the recent political crimes. He comes from Eastern Bengal and was wanted in the recent motor bandit raid. He is believed to be an associate of Jatindra Nath Banerjee, the alleged murderer of the cloth-dealer Neroda at Jorabgaon. It is suggested that all these overt acts were committed by members of the same gang.

Arrests on Suspicion.

CALCUTTA, March 1.

The Criminal Investigation department is reported to have made four or five arrests on suspicion in connection with the murder of Sub-Inspector Mukherjee yesterday. The arrested men included a matriculate student, named Hem Chandra Mukherjee of the New India School. He comes from Faridpur district and was living in a mess. Names of other prisoners have not been disclosed so far. Police note dated Friday last states that 23,200 rounds of

TELEGRAMS.

ammunition, property of Messrs Rodda and Company have been recovered. It will be remembered that on 26th August eight cases each containing 6000 together with 50 "Mauser" pistols were stolen while being transferred from the Customs house. The stolen pistols and ammunition have figured in the recent outrages. (Censored.)

A Merchant's Report of Robbery.

A merchant named Radha Ballabh Das has reported to the Jorabagan police, Calcutta, the robbery from his guddy of Rs 20,000 in currency notes.

Bengal Volunteer Field Ambulance Scheme.

CALCUTTA, March 1.

The "Englishman" announces that the Bengal Volunteer Field Ambulance scheme organised by Dr. Sarbadhikari and Mr. B. N. Basu has received official sanction and that Sir Farley Lukis gives a motor ambulance waggon. (Censored.)

Stolen Ammunition.

Result of House Searches.

CALCUTTA, March 1.

A police note states that 23,000 rounds of the ammunition stolen from Messrs. Rodder and Co, last August, have been recovered as a result of the recent house searches.

BURMA.

The Case Against Rangoon Policemen.

RANGOON, March 1.

The Kyaukse Police case against (1) Deveton, D. S. P. Kyaukse, (2) S. S. Vertannes, circle Inspector of Police, (3) Mr. Po Me, Sub-Inspector of Police, and (4) Mg Pe, Sub-Inspector of Police, came up for hearing to-day before the special Sessions Chief Court, Sir Charles Fox presiding. A Jury was not empanelled but will be called to-morrow. A legal question was considered as to whether all the accused could be tried together in one trial. The Judge ruled in respect of the charge of making false records and of accepting a bribe of Rs. 1,500, that the second, third and fourth accused could not be tried with Deveton on the charge of accepting a remuneration of Rs. 1,000. That charge against the three accused will be tried by Sessions Court. The various charges against Deveton were discussed by Counsel, and the Court was of opinion that Deveton could be tried on only one charge of accepting an illegal gratification of Rs. 1,000 from Mg Ba. The trial will be to-morrow.

War Relief Funds.

RANGOON, March 1.

Accounts of the Imperial Indian Relief Fund up to 25th February showed that the contributions towards the provincial branches of the Prince of Wales and Imperial Indian Relief Funds amounted to Rs. 629,693, and the amount placed at the disposal of the local Distress Committee was Rs. 130,454.

PUNJAB.

Co-Operative Credit in the Punjab.

The Commission of Enquiry.

LAHORE, March 1.

The Commission which is investigating the working of the Co-operative Credit system arrive at Jullundur, from the United Provinces, on Monday last. Jullundur, as is well known, is a stronghold of the co-operative movement in the Punjab, and the Commission, of which Sir E. MacLagan is the Chairman, spent a busy week inspecting the local societies and examining witnesses. They left Jullundur on Saturday afternoon and reached Lahore the same evening. They hear witnesses on Monday and Tuesday at the Commissioner's Office, Lahore, and on Wednesday divide up into two sections, one visiting Kharki and Ahmednagar and going on Friday to Lyallpur and Gojra, and the other going direct to Lyallpur on Wednesday. The Commission joints up at Gojra on the 5th and after inspecting several local societies on the following day leaves for Lahore en route to Simla, where the report will be written.

Grain Robberies in the Jhand District.

LAHORE, March 1.

The "C. and M. Gazette" learns that there have been some grain robberies by a gang of men in and about Ahmadpur in the Jhand district. Extra Police has been drafted into the district.

Hon'ble Sirdar Daljit Singh Congratulated.

LAHORE, March 1.

A very well attended meeting of the citizens of Jullundur was held in the Town Hall on 26th February to express their delight at the appointment of Hon'ble. Sardar Daljit Singh to the Council of the Secretary of State for India.

Creation of a Chair of Operative Surgery.

LAHORE, March 1.

It is stated that sanction has been received to the creation of a chair of operative surgery at Lahore.

SOUTH INDIA.

Obstructions on Railway Lines Removed.

COONOR, March 1.

With reference to the slips on N. Ry. the A. T. S. wires:—Through running of all trains will resume to-morrow, the 2nd instant.

Telegraph Notice.

Private telegrams may now be accepted for Quernch, rates same as to Basrah Via Rs (1-5-0) one anna & five per word.

TELEGRAMS.

Short News.

The "Pioneer's" London correspondent cables:—The death is announced of Lieut. Col. Malcolm Albert Ker, I. M. S.

The death is announced of Major-General Brooke Chambers.

Information has just reached Delhi reporting an attack by 8 Moplahs on Mr. C. A. Innes, I.C.S., Officiating District Magistrate, Malabar. Mr. Innes narrowly escaped. So far as known, the cause is purely local.

H. H. Aga Khan and H.H. the Maharaja of Bikanir visit the Viceroy at Delhi this month.

STOP PRESS TELEGRAMS.

Allotments for Railways.

CALCUTTA, March 2.

Of the eight million Sterling allotted to the railways in Sir William Meyer's budget for the coming year, seven million sterling is to be spent on open lines, including rolling stock; three quarters of million is to be spent on lines under construction started in previous years, including the Burdwan Howrah chord and the G. I. P. overhead connection in Bombay; and quarter of a million sterling goes to the new projects including the Vishnupur-Santragachi chord, the Dholka-Dhanduka Railway and the Southern Shan States railway connection between the Plateau and the Inle lake. Railway construction by private enterprise and district boards is also to go on.

The Wheat Export Question.

KARACHI, March 2.

The announcement that the Government of India have decided to prohibit the export of wheat from India for the whole of the current year has been received in Karachi, the chief wheat exporting sea port in India, without surprise. In its recommendations to the Government about two months ago, the Karachi Chamber of Commerce, whilst suggesting that new crop of wheat be allowed to be freely exported from India, added the proviso, due regard being taken of the food requirements of this country. The Karachi Chamber of Commerce is sending seven representatives of the wheat exporting trade to the Conference to be held on Saturday, [and no doubt the wheat growers and the wheat consumers will also be strongly represented. The forcing of the passage of the Dardanelles may hasten the solution of what is a very knotty problem. In the meantime the "Sind Gazette" makes the suggestion that a staff export duty has much to recommend it in that such a duty would tend to lower prices in India and at the same time bring in revenue to the Government, should any small exports of wheat take place. It may be added that the surplus wheat ordinarily available in India for export rarely exceeds one eighth of the total crop. Prices in Western India have already ceased as a result of the recent export prohibition notice.

Mr. Asquith's Views.

can we, I address myself to the neutral, sit quiet as though we were still under the protection of the rules of Civilised warfare? I think we cannot.—Mr. Asquith ridiculed the theory of the German blockade and asked where was the German fleet. It had only been seen twice on the sea since the war began. Plain truth was that German fleet was not blockading, could not blockade and never would block the English shore (Cheers). There was no form of economic pressure to which the allies did not consider themselves entitled to resort and, if neutrals suffered inconvenience, allies regretted it, but the neutrals should remember that this phase of war was not initiated by us and we did not propose to assassinate their seamen or destroy their ships. British and French Governments hold themselves free to take into the port ships, carrying goods of the presumed enemy's destination, or ownership, or origin, but it is not intended to confiscate such vessels or their cargoes unless they are, for other reasons, liable to confiscation. Continuing the premier said that their were whispers of peace. It was not time to talk of peace (loud cheers) and those who did so, however excellent their intentions, were victims of grievous self delusion. It would be a time to talk of peace when great purposes of the allies were in sight of accomplishment (Cheers). What he had said on that subject in November at the Guildhall he now repeated in March (Renewed Cheers).

(UN-CORRECTED.)

Mr. Asquith read a statement regarding the German submarine piracy and said, laws and customs of nations regarding attacks on commerce have always presumed that the first duty of the capture of merchantman is to bring it before prizecourts, where it may be tried, where regularities of its capture may be challenged and where neutrals may recover their cargo. The sinking of prizes is in itself a questionable act, to be resorted to only in extraordinary circumstances and after provision has been made for the safety of all the crew and passengers. Responsibility for discriminating between neutral and enemy vessels and between neutral and enemy cargoes obviously rests on the attacking ship, whose duty it is to verify the status of the vessel and her cargo and to preserve all papers before sinking or capturing the ship, so also is the humane duty to provide for the safety of the crews and the merchantmen whether neutral or enemy, an obligation on every belligerent. It is upon this basis that all previous discussions of law regulating warfare have proceeded. German submarine fulfils none of these obligations; her methods of warfare are entirely outside the scope of any international instruments, regulating operations against commerce in war time. German declaration substitutes indiscriminate destruction for regulated captures. (Cheers) Germany adopted this method against peaceful traders and non-combatant crews with the avowed object of preventing commodities of all kinds including food for the civilian

TELEGRAMS.

propulation from reaching or leaving the British Isles or Northern France Her opponents, therefore, are driven to frame retaliatory measures (cheers in order to prevent commodities of any kind (loud cheers) from reaching or leaving Germany. (renewed cheers)

These measures, however, will be enforced by the British and French Governments without risk to neutral ships or non-combatant lives and in strict observation to the dictates of humanity. (Cheers). British and French Governments will, therefore, hold themselves free to detain and take into port ships carrying goods of the presumed enemy destination, ownership or origin. It is not intended to confiscate such vessels or cargoes unless they would otherwise be liable to confiscation. Vessels with cargoes which sailed before this date will not be affected. That is our reply. (Loud cheers). I may say that the suggestion which I see put forward from the German quarters that we rejected certain proposals or suggestions made to Great Britain and Germany by the United States is untrue. All we have stated to the United States so far is this that we have taken them into careful consideration in consultation with our allies. Mr. Asquith concluded thus. We shall not relax our efforts until we have achieved all our aims. To achieve them we must draw on our resources both material and spiritual. Appeal on the material side is before the house. Appeal on the spiritual side is to the ancient inbred qualities of our race which have never failed us in times of stress; namely, self-mastery, willingness to bear one another's burdens and unity which springs from the dominating sense of a common duty, never-failing faith and the inflexible resolve. (Loud and prolonged cheers).

Votes of credit were unanimously adopted.

పరాసు అధికారుల ప్రకటన.

పార్టీను మార్చి 1:—పరాసు అధికారు లిట్లు ప్రకటిం చిరి:—చెర్వుకు ఉత్తరభాగమునను వాయవ్యభాగమునను రెండు కిలోమీటరుల ప్రదేశము మేము జయప్రథముగ పట్టు కొంటిమి. ఇంతకుముంచి తెలుపదగిన విశేష మేమియులేదు. ఛిల్లోటివద్ద నెల్లినుకు ఉత్తరభాగము మేము 3కి లోమీటరుల దూరము ముందుకుపోతిమి.

జనరలు పాగారు

దేటరుగ్రాడుకు వచ్చుట.

పార్టీను మార్చి 1:—జనరలు పాగారు రుమ్మిచేతపు రాజధానియను పీటరుగ్రాడుకు వచ్చిరి.

జర్మనీవారి యుద్ధపు ఖర్చులు

అండ్లెమా మార్చి 1:—జర్మనీవారు తమకను ఆయ వ్యయములను గురించినపుత్రమును తయారుచేసిరి. ఇందులో 50 కోట్ల 20లక్షలపానులు, యుద్ధపుఖర్చులకు గాను వ్యయము చేయబడునని తెలుపబడినది. యుద్ధము నిమిత్తము తీసికొన బుణములను జర్మనీవారు తీర్చివేయవలసియున్నది. ఈ ఆదాయ వ్యయపత్రికలో దీనిగురించి యేమియు నడచబడినది లేదు.

సామ్రాజ్య శాసనసభ.

ఆర్థిక వ్యవస్థాంతరము.

డిల్లీ మార్చి 2:—నేను శాసనసభలో ఆర్థిక సభ్యుడు. ఆర్థిక వ్యవస్థాంతరమును సమర్పించెను. ఈ సంతకపు అంచనాలలో సామ్రాజ్యనిధిలో 27½ లక్షలు తక్కువబడి నది. రాష్ట్రములలో 33 లక్షలు తక్కువబడినది. క్రొత్త పన్నులువిధించుటకు నూచింపబడలేదు. ఇతరనియంత్రణనుండి సామ్య సర్దుబాటుచేయబడును. 45 లక్షలు బదులుచేయబడు ను. 30 లక్షలు హిందూచేతమునందును 65 లక్షలు ఇనుప దారులమీదుగను 50 లక్షల కరవుపత్తెముల మూలమునను సర్దు బాటుచేయబడును. ఇనుపదారులకు 80 లక్షలును నీటిపారు దలనిమిత్తము 11 లక్షలును డిల్లీపట్టణము నిమిత్తము 25 లక్షలును వ్యయపరుపబడును. యుద్ధమువనన రావలసినసామ్య రాక కలిగిన సప్తము 120 లక్షలు.

మార్చి 3 వ తారీఖున, గోక్ గారిమరణమువలన పూనా నగరవాసులకు కలిగిన దుఃఖమును, దేశమునకుకలిగిన నష్టమును తెలుపుటకు పూనానగరమున మహాజనసభ జరుగును. ఈ సభకు బాంబాయి నవరత్నగారు అధ్యక్షులుగ నుందురు. ఆగాఫాన్ గారు ముఖ్యోపన్యాసకులుగా నుండురు.

శ్రీమతి మైసూరుమహారాజు.

శ్రీమతి మైసూరుమహారాజు. ఈనడుమ చెన్నై పురికివచ్చి నెలదినములపాటు రాయపేటయందలిటాకరు లోటలో వసించుచుండిన శ్రీమతి మహారాజుగారు కడచిన శనివారము సాయంకాలము నపరివారముగ పెట్టుపాటియము నకు తైలుదేలివెళ్లిరి. అక్కడినుండి శ్రీమతి గారు నీటికి విచ్చేయుదురు. ఆమహిళను గౌరవించుచు కాల్వలపరిసరంగినుండు నిన్ను తెల్లవారి కాల్వబడిన.

మునగాల బహుమాన వ్యాసము*

1914

II

మెట్టవరిమాత్రమే సాధారణముగ పశ్చిమ సముద్రతీర మునగున్న కొండచరియలలోను ఇతరజిల్లాలలోను పండింపబడునగాని యొక్కొకపుడు కందులు పత్రిగింజలు వరిత్తనములు మాత్రమేకలిపిగాని నాటుట కూడగలదు. ఈ కలగలుపు పంట ప్రతినంశత్వము నొకభూమి గానే పండించుచుండును. కాని యొక్కొక సంవత్సరము మెరపతోటగాని బోట్లగాని చేయచుండును.

కృష్ణాజిల్లాలోని కొన్ని భూములయందు పండింపబడు కి తిరి మెట్టవరిమాత్రమే చేయబడినపుడు ఆపంట పండిన వెనుక నా భూమిలో మెరకమైదల క్రింద సెనగలు గాని మినుములుగాని వేసెదరు. నీటివసతియున్నచో వెల్లులిగాని నువ్వులుగాని చల్లెదరు. కృష్ణాజిల్లా తరహా తాలూకాలో ప్రతినంశత్వమును మెట్టమైదల కోసిన భూమిలో నీరుపెట్టి వెల్లులి నువ్వులు, పెసల, (తీగసెనగ) చేయుదురు. తీగసెనగ వారు పచ్చయెరువుక్రింద వాడెదరు.

మెరకమైదల వ్యవసాయము.

మెరకమైదల లన్నిటికంటేనే మెట్టవరికంటే భూమిని సిద్ధపరచెదరు. తొలకఁ ప్రవేశించునో భూమిని వైదొన దున్ని కంచెయొద్దీ గింజలు వెదజల్లెదరు. [సాధారణముగా 4 కుంఠములు (28 పానులు) వఱి; 1 శేరు (2½ పానులు) కందులు ½ వీసె (ఏలము పత్రిగింజలు చల్లబడును)] నెలదినములు గడచినపిమ్మట నొకసారి కలుపుతీసెదరు. మరియొక నెలకు మరల నొకసారి కలుపుతీసెదరు. నెవ్వెంబరులోగాని అక్టోబరు ప్రారంభమునగాని కొంతలు జరుగును. కందులు జనవరిలో కొయబడును. ప్రత్తినేరుట ఫిబ్రవరి మొదలు మే వరకును జరుగుచుండును. సగుటున పంట (1000 పానులు) 148 కుంఠములు వరియును (600-800 పానులు) 66.88 కుంఠముల కందులును (100-150 పానులు) 88-50 వీసెల ప్రత్తిగింజలును పండును. ఒక్కొక్కప్పుడెక్కడగ కూడ పండును. చామర్లతోట సేరిలో బాడుమధ్యామ్యమున కందులు 1905-09లో 158 మాపాయల విలువగల పంటపండినది.

పశ్చిమ సముద్రతీరమునందలి కొండపల్లములలో వెక్కు సంవత్సరముల కొక్కసారిమాత్రమే వరిపంట పండింపబడును. వేసవిలో నడవి నరికి తగులబెట్టుదురు. తొలకరించగనే త్రవ్వుట దున్నుట దున్నగు పనులుచేసి విత్తనములనుచల్లెదరు. ఆగట్టునెవ్వెంబరునెలలలో కొంతలు జరుగును.

కల్లపు మైదలు.

ఇదివరకు వ్రాయబడినదివలె పల్లపుమైదలు మొదట నాకునుములలో నానుపోయబడును. ఆయాకులను పొలములలో నూడ్చెదరు. కొన్ని ప్రదేశములలో (నెల్లూరు-తిరుచనాపల్లి మున్నగునవి) దమ్ముచేయబడి పొలములలోనే విత్తనములు చల్లబడును. మరికొన్ని ప్రదేశములలో (నెల్లూరు) మెరక భూములలోనే విత్తనములుచల్లబడి మొదట మెరకమైదల వలెనే పండింపబడును. పిమ్మట నీరుపెట్టబడును.

ఆకుమడులు.

ఊడ్పులకుముం దాకునుములను సిద్ధముచేయుట తోడనే వ్యవసాయపుపనులు ప్రారంభమగును. ఆకుమడులను నిమిత్తము వ్యవసాయదారులు తమకున్న భూములలో శ్రేష్ఠమైన వాని నేర్పరిచెదరు. ఈవారు కొన్నిచోట్ల నీరుపెట్టకుండగను కొన్నిచోట్ల దమ్ముచేసియు పెంచెదరు. మెట్టవారు కట్టుకట్టుబడువరకును నీరుతేవందనేమెరుగును. ఎండలుతీరమగుటవలన మొక్కమాడిపోవునని తోచినపుడు మాత్రమే నీరుపెట్టెదరు. పల్లపునుములలో నెరువుకేసి దమ్ముచేసిన పిమ్మట అదివరకు పెంచబడినమొక్కల నందు నాటి నీరుపెట్టిపెంచెదరు. మెరక మగులలోను పల్లపునుములలోనుగూడ యకరమునకు 80-100 కుంఠముల (560-700 పానులు) విత్తనములు నాటబడును. పితాశురము జమిందారీలోను ఇతర ప్రదేశములలోను ఇటుల నాటబడును. ఈ నాగు మెరకనానై నచో పదియకరములకును, పల్లపునానై నచో 15-20 యకరములకును సరిపోవును. కొన్ని కొన్ని దక్షిణ జిల్లాలలో నారు, ఆకుడులలో నెత్తుగా నాటబడును. ఆపద్ధితి నెనను గూడ ఊడ్పుబడిన భూములను బట్టి యకరమునకు 100 పానులవఱకును నగును. కృష్ణాజిల్లాలో కొన్ని భాగములలో మాత్రము రైతులు 20, 30 పానులతోడనే పనినగుప గలిగియున్నారు.

* మొదటి భాగము ఫిబ్రవరి నెల 17 వ తేదీ ప్రచురించి యున్నాము.

దమ్ముచేయుట.

ఆకుమడిలో నారు పెరుగుచుండగనే ఊడ్పు భూమిని సిద్ధముచేయుదురు. అదివరకు బండ్లతో తోలబడినా త్రమును పొలములలో చల్లివేసెదరు. పిమ్మట నీరు పెట్టి దమ్ముచేసెదరు. నీరునొకట భూమియైనచో వాడమున కొకసారిగా 2, 3 సార్లు వరుసగా నారు దమ్ముచేసెదరు. అట్లు కొంతపుడెల్ల నీరు దొరకనిచో కొక్కసారిచే దమ్ముచేసి యూడ్పుచేసెదరు. కొండకు దమ్ముచేయుటకు ముందు భూములను దున్నెదరు. భూమి నిటలుదారి పెద్దపెద్ద పగుళ్లుపడి నీరు పెట్టగనే యుబుకునట్లున్నచో దమ్ముచేయనే చేయును. పశువులచే తొక్కించి ఊడ్పుచేసెదరు.

ఎరువులు.

సక్రముగ వరిపొలములకు యెరువులు వేయుపద్ధతి ఈ రాష్ట్రములో వెక్కు భాగములలో వరుసగా వున్నది. కాని డెల్టా ప్రాంతములలో ప్రతినానునకు పండింపబడు భూములలో సారము తగ్గుచుండుటచే యెరువు వేయు నా పద్ధతినే నీటివల కనిపెట్టిరి. గ్రామములలోని చెత్తపొలములలోని పనువుల శ్రేష్ఠము మాత్రమే వరిపంటకు రైతులకు సాధారణముగ దొరకు శ్రేష్ఠము లగుచున్నవి. పొలములలో నపుడుపుడు గొడ్డెలను మేకలను మందగట్టించెదరు. కృష్ణ గోదావరి జిల్లాలలో పాటిమన్ను నధికముగ నుపయోగింతురు. బురద మన్ను ఆముదపుసిండి వేపనూ సెపిండి మున్నగువానిని గూడ వేసెదరు. కొయంబత్తూరు తిరునల్వేలి మున్నగుజిల్లాలలో అడవి నీలిమందు చెట్లతటలను శొడ్డప్రక్కలనుండి పోగుచేసి పచ్చయెరువుక్రింద వేసెదరు. కొన్నిచోట్ల మొదటిపంట వరికొయగనే ఆభూమిలో శ్రేష్ఠముకొనును నీలిమందు చెట్లను పండించెదరు. కృష్ణ గోదావరిజిల్లాలలో నిందుకొరకు జమమువేసెదరు ఊడ్పులు.

ఈరీతిగా పొలములు సిద్ధమగునరికి నారుకూడ సిద్ధమగును. పునాసలు 2-5 వారములవరకును పెద్దవరులు మరి 2-3 వారములవరకునుగూడ ఆకుమడులలో పెరుగును. ఆకు తీయుటకుముందు మడులలోనికి నీరుపెట్టి ఆకును జాగ్రత్తతో తీసి కట్టుకట్టెదరు. వానిని పొలమునకు తీసికొనిపోయెదరు. అచటశ్రీలు వానిని ఊడ్చెదరు. ఈకట్టలను తీసికొనిపోవుటకు పితాశురముప్రాంతమున “సరుగుడ”ను చక్రములువలెని బండివంటి దాని నుపయోగించెద రిది చాల యుపయుక్తమైనది. ఒక్కొక్కపొలములో నూడ్చబడెడు మొక్కలసంఖ్య వాని ఎడముమున్నగునవి వేరువేరుప్రదేశములలో వేరువేరుగా వున్నవి. సాధారణముగా 6 అంగుళములు ఎడముగ 2-6 మొక్కల వరకును నాటెదరు. 10-20 మొక్కలవరకును కట్టుబడిన గట్టి 9-12 అంగుళముల ఎడమున కొన్ని జిల్లాలలో నాటెదరు. ఇంకలలో మొక్కల దుర్వ్యయము చాలగలదు. కృష్ణ గోదావరిజిల్లాలలో ఏమొక్క కామొక్క నాటెదరు ఆకునారుపోయకుండ దమ్ముచూసిన భూమిలోనే విత్తనములు నాటుపద్ధతి నెల్లూరు కొయంబత్తూరుజిల్లాలలోను కొన్ని దక్షిణజిల్లాలలోను గూడ గలదు. పునాసలు మాత్రమే ఇటులు నాటబడును.

మెట్ట సాగుబడి.

తొలకరించుట యాలశ్యమైనందున చెరువులలో నీర్లుండని కారణమున నీరుపెట్టకుండనే విత్తనములను పొలములలో చూటల నెల్లూరుజిల్లాలో చాలవరకుగలదు. అట్లుచల్లి మైదలు కొంతకాలమువరకును మెట్టమైదల వలెనే పెంచెదరు. పశ్చిమ సముద్రతీరమునందు గూడ పొలములనుదున్ని నాగటిచాళ్లలో గింజలను చల్లుపద్ధతి కొన్నిచోట్ల చాడుకలోనున్నది. పెంచుమాట్లాడుచుచేయుట.

మధురజిల్లాలో నాటు నారును మొదట నొకయోడు మడిలో పెంచి దానిని మరల మరియొకమడిలోకిమార్చి యచట నుండి పొలముననూడ్చెదరు.

నీరు పెట్టుట.

ఊడ్పుబడిగిరిని మొదలు కొంతలు 2,3 వారములలో జరుగునను వరకునుగూడ నూడ్పుభూమిలో 2 మొదలు 6 అంగుళముల వరకును నీరెప్పుడు నిలువజేయబడును. సగ్రము నాసిగా కుండుటకును ఒండుమట్టి యధికముగ చేరుటకును గూడ నిటలు తరుచుగ నీరుపెట్టెదరు.

కలుపుతీయుట.

ఊడ్పుబడిన పొలములలో నూడ్పుబడిగిన 5-6 వారముల కొక్కసారి కలుపుతీసిన చాలును. సారము తక్కువగావున్న భూములలో మరల నింకొకసారి గూడ కలుపుతీయువలసి యుండును. మెట్టసాగుబడి యందు నీరుపెట్టువరకును తరుచు కలుపు తీయుచుండురు. తరువాత నొక్కసారిమాత్రము కలుపు దీయుదురు.

తలకొర.

వెన్న వేయువరకును నిటాకుగ నిలువజాలవంత ఏపుగ చేసువెరిగి నప్పుడు దానిని ఛేదించి పశువులకు తేయుదురు. ఒక్కొకసారి పశువులచేత చేనుచేపించెదరు. కొన్ని కొన్ని చోట్ల పెంచుసారులుకూడ తలకొర యనవలయును.

కోగముల చీడలు.

సాగుబడిచాల నాలశ్యముగ చేసినప్పుడుతప్పు కోగములు చీడలు మున్నగువాని వలన పంటకెన్నడు నధికవత్తము కలుగదు. పంటను పొడుచేయు పురుగులలో నాకును తిను జాతుల పురుగులు కంటలిపురుగు మిదత మున్నగు కొన్ని జాతులపురుగులు గలవు. క్రిష్ణ గోదావరి జిల్లాలలో నూడ్పులు ఆలశ్యమైనప్పుడును నీరు నిలచి నప్పుడును పురుగుపట్టి పంటకు చాలవత్తము గలుగును. దీనినే వారు ఎలివియందురు.

చేన్న భూములనుగొన్ని దాని సెనగలు గెట్టినుగారి యపిస్తాయము.

చెన్న పురిలోని హిందూదేశ విద్యార్థివిషయక సంఘ సంయోగ కార్యదర్శిగారికి ప్రాధేపరు పాట్రిక గెట్టినుగారు “భాషావిషయము తిప్ప తక్కినవిషయములను పాఠశాలలో దేశభాషలలో బోధించుట”ను గూర్చి తమయభిప్రాయ మిటుల తెలిపిరి.

“పట్టణ నిర్వాణవిషయమున ప్రతి పట్టణముననుగూడ ప్రాచీన లక్షణము చెడకుండ ప్రారంభ భాధారములవైననే దానిని నెలకొలుపవలయును. ఇతరదేశముల పద్ధతులలో ఉత్తమములైన వానిని స్వీకరింపవచ్చునను నదియే నాయుపన్యాసములకు మూలాధారముగనున్నది. దేశభాషలో సర్వవిషయములను బోధింపవలెనను మిషిన్ధాంతమునకును నాబోధనాభిప్రాయములకును సామర్యముకలదని మాత్రమే నేనీచట నుడువుచున్నాను. నాస్వాతంత్యమును గూడ తెలుపుచున్నాను. నాతోడి గెయిలికుభాషను మాటలాడు వారిలో నొకడుగాని అతనికాలము వారు దేశభాషను నేర్పుటను నిరసించిన కారణమున నాతఁడ్రీ నాకుగూడ స్వభాషను నేర్పించలేదు. మేము దాని నేర్చుకొనుటకు తగిన ప్రోత్సాహముగూడ నొసగలేదు. ఇప్పుడు నాబిడ్డలు గెయిలికుభాషను నేర్చుకొనుచున్నారు. దీనికి నా ప్రోత్సాహ మేమియునులేదు. అయిదండు వేలవేళ్లములలో నిక్కువ దేశభాషాభివృద్ధి ప్రబలమగుటయే దీనికి కారణము.

దేశభాషా భ్యాసమువలన గలుగు లాభము విశిష్టము. ద్వివిధములగు లాభములు గలవు. మొదటిదా భాషను మాటలాడు జన సంఘము యొక్క సానుభూతిని పడయగలగుట రెండవది బహుభాషా కొనిదత్వమును బడయుట. ఆకారణమున నిక్కువ మాదేశము నందలి యువజను లందరును గెయిలికుభాషను బాగుగా నేర్చియున్నారు. వారాభాషలోని గీతములను బాగుగా పాడుచున్నారు. నానుటలలో నొకడాభాషను వి.పి. పరీక్షలో నొకనివయముగ నభ్యసించెను. ఇటుల దేశభాష నేర్చుకొని నంతమాత్రమున నాంగ్లభాషా వ్యాపన మొత్తమాత్రమును కొరవడదు. అటుల తలంచుట పొరబాటు. ప్రతిభాషకును ప్రజల చాడుక మొదలు భాషా సౌష్ఠవమువరకును ప్రత్యేక ప్రాముఖ్యము కలిగియున్నది. ఇట్టిదేశభాషలను పరిత్యజించుట నాగరకతకు సమకరము. దీని నెవ్వరును కొరతగదు. భాషా ప్రాధిమ్య కొరకు భాషాభ్యాస మొనర్పక పరీక్షలో కృతార్థులగుట కొకటను వ్యాపార నిష్పవాణిముకొరకును మాత్ర మభాషా నభ్యసించునారు మాత్రమే తాత్కాలికముగ నిరసించిన నిరసించు తేమగాని తక్కినవారెవరును నిరసించరు.

చెన్న పురిలోని యపరిసర ప్రదేశములను బాగుచేయుట

మహానగరపరియోజనావ్యవస్థక్రింద కడవిన (26-2-15) సామంతులము సింగారజేయకెట్టిగారు వి. పి. వి. ఎల్. గారుపర్యవేందిరి. ఆకోగ్యాధికారియగు డాక్టరు మెక్డిసన్లుగా రధ్యక్షత వహించిరి. 12 మంది మాత్రమే సభకువచ్చిరి “సంఘ సంస్కరణమునకు సంబంధించిన విషయములలో నిది యొక ప్రధానవిషయముగ నున్నది. ఈ విషయమును ప్రపంచము లోని వారందరును శ్రద్ధతో గమనించుచున్నారు. అమెరికాలో కొన్ని సంవత్సరములనుండి వెక్కు సంఘము లేన్నది చాల ననుకూలముగ పనిచేయుచున్నది. సంఘ సంస్కరణోద్యమము గల సంఘములు వెక్కులు గలవుగాని వారుపదేశకమాత్రమే గాని యాచరణానుకూలముగు దాని నేమియును చేయుచుండుట లేదు ఇందులకు విశాళన ముపయోగకారికాదు. ప్రజలు సాలక సంఘమువారికి బోడ్డుపడలెను. అందులకు సంఘము లేర్పరప బడవలెను. వీరు వారమునకు కొకసారి ఆప్రదేశములకేగి లోపములను ఉద్యోగులకు తెలియపరచవలెను. ఉద్యోగులు తాము ప్రజానేడకులయ్యై ప్రబాధికారుల ముఖాని సానుభూతి కనుపరచుటకు చాలశోభనీయును అని ఆయన నుడిపిరి.

వృత్తాంత లేఖలు.

మైసూరు వార్తలు.

(ఒక విలేఖను యొద్దనుండి)

కాలమానము.

మైసూరు ఫిబ్రవరి 21:- ఎండబహుత్తీయముగా గాయమున్నది. పానీయములు చాలినన్నియున్నవి. వరికోతలు ముగిసి పని పీల్చివెరు దున్ని, చల్లుచున్నారు. మిరపతోటలకు చేసిన వ్యవసాయము వృధా అయినది. ఈసంవత్సరము, కారమాన కంతకరవా?

గోఖలేగారి మీటింగు.

గోఖలేగారి మరణమును గురించి, తమదూఁఖమును సానుభూతిని తెల్లచింపుటకు మాపునామలు, శ్రీయెడ్యర్థ మిమోయల్ ట్రాస్టులో, నల్లూరు డిస్ట్రిక్టు బోర్డుమెంబరు, రిడింగురూము వైస్ ప్రెసిడెంటు, డి.రా.రా.శ్రీ, కాటూరు లింగాయ్యగారి సభాధ్యక్షత్వక్రింద సభచూడిరి. ప్రెసిడెంటు గారు, శ్రీగోఖలేగారి మరణసంప్రదింపుచియు, వారి ఆకాల మరణమువల్ల భారతమాతకు కల్గినదూఁఖమును గురించియు, నుపన్యసించిరి. సభవారలు యానంద్ గుండి తమదూఁఖమును, వెలిబుచ్చుచు సభముగించిరి.

ట్రాస్టులో, రి.శేరు,

యూ. యెస్. ట్రాస్టులో, కొరవపని బాగుచేయుటకు మాగ్రామములు వందరూప్యములు, నొసంగిరి. నీపనిని వెరచేయుటకు, మ-రా-రా-శ్రీ, పట్నం. కోటారెడ్డిగారు పూనుకొనినందులకు, ఎంతయు కృతజ్ఞులము.

యూనియన్.

ఈగ్రామములో ఈసభ్యగ్రామములు, లెక్కింపబడినవి. "యూనియన్" చేయుటకు గాబోలునని, అనుకొనుచున్నారు.

రామయజ్ఞము.

నిచ్చట రాక్షస సంకల్పరే ప్రైవేటుగా మొదలు, ఇరువది దినములు బ్రహ్మశ్రీ, వేదమూర్తులైన యజ్ఞాచారిలు సుబ్బరామయ్యగారివలన రామయజ్ఞము జరుపబడును. రేయింబవళ్లు భూనురులకు, అన్నప్రదాన మొనర్పబడును.

భీమునిచెట్టుపై వార్తలు.

(మాదిలేఖను యొద్దనుండి)

మృతిని నివారణ.

భీమునిచెట్టుపై ఫిబ్రవరి 22:- 19 తేది మీటింగులో చిల్కానందరెడ్డిగారు నాయకుగారు ప్రైవేటుగా నెన్నుకొనబడిరి. మీటింగునకు వచ్చిన సభ్యులెల్లరు సమ్మతుల నొసంగిరి. గతించిన పదేళ్లనుండియు ప్రభుత్వోద్యోగుల యభ్యుత్తరకు జిక్కిన మాపురసంఘము నేటి కనధికార సభ్యులెన్నుకొనుట మిక్కిలి క్లాష్టము; మరియు గౌరవనీయము. సంఘాన్తిత్వమునకు వలయు తదితరప్రధాన పదవులయందెల్ల శ్రీనాయకుగారి యభ్యుత్తరముగ నుండుటచే నీమాత్రం పదవికి నాయకుగా రెంతయు దగియుండిరిని మానుభిప్రాయము. దెలిగింపునైన మానుగా ప్రస్తుతము పనిచేయుచుండుటచే వీరి కార్య నిర్వహణ పురవాసుల కెల్లరు విదితంబగు చున్నది. వీరిపైటి పూర్ణాభినివేశమునే స్థిరముగానిల్చి కార్యనిర్వహణ మొనర్చుచో దగుగౌరవ సన్మానముల పడయుదురని మానమ్మకము.

కొరమాండక భీమాకంపెనీ

వైకంపెనీవై గొంధరు ఆక్రమముగా దాఖలుచేసిన క్రిమినల్ సీటిషనును మాజిల్లాజడ్జిగారు కూడ రద్దుపరచిరి వినుట కంతయు సంతసించుచున్నాము. తనకులేదని యెక్కిన ఒక కన్నును ఒకరికున్నదని యెక్కిన రెండవకన్నును పోయినదను సామెతపిటివనకుల పట్టుద్రువమైనది. కంపెనీ పూర్వమునే జయప్రముగా పనిచేయుచున్నది.

రైల్వేసర్వే

విజయనగరము మొదలు మాయూరివీధిగా మధురవాడ వరకు సర్వేఅయినది. రైలుమార్గము చాలములుపుగాను నల్లమైన భవ్యయును గోడను, త్వరలో గావచ్చునని ప్రతితిమండలసభవారు విశ్వాసపట్టును హామీయగుగూర్చి శ్రీ గవర్న మెంటు వారి లోఎదరజేయు సందర్భమున నీరైలు మార్గమును గురించికూడ ప్రశంసించిరిని వినుట కంతయు సంతోషభరితులము.

ఆస్పత్రి.

ప్రభుత్వమువారు మెడికల్ బిల్డింగు తాలూకు గ్రాంటుల బ్యాంకులో మామూలినీసర్ ఆస్పత్రిని తిరిగి కట్టించుట కైర్లూ 25000 దయచేసిరి. ఇయ్యది గా. ఇసస్సాయ్య రుగారి రాకకు ప్రతి ఫలమని మే మా మనోనియని యెడ కృతజ్ఞతను జాపుచున్నాము. నాయకుగారి సాలనలో మే మిశుభవాస్త్ర వివగలిగినను బ్ర. విశ్వనాథము పంతులుగారే యందుకు ప్రధానులనియు, వారిపురాభిమాన కార్యనిర్వహణ మున కిది కార్యత సృరణ చిహ్నమనియు, అపవిత్రాత్ముని సాజన్యమే మాకేమే లాభమైనదియు, వ్రాయుచు వారికేక వందనలుల నాచరించుచున్నాము.

బెంగళూరు వార్తలు.

[స్వకీయవిలేఖనువద్దనుండి]

గోఖలేగారి మరణము.

బెంగళూరు ఫిబ్రవరి 21:- గోఖలేగారి మరణమును గురించి వారిటుంబుమనకు తమసానుభూతిని తెలుపుటకును, తన సృరణ చిహ్నమును వెలకొల్పుటకును బెంగళూరు పురజనులు గవర్న మెంటు ఉన్నతపాఠశాలలో సమావేశమైరి. సభ ప్రారంభము కాకమునుపే భవనమంతయు సభ్యులతో నిండిపోయెను. ఈసభకు మైసూరు ప్రధానయంజనీరగు కర్నూరు శ్రీనివాసరావుగారు అధ్యక్షులుగనుండిరి. మైసూరు నివాసుగారు ఈసభకువచ్చేసి యిట్లునుడిచిరి. తానుగోఖలేగారిని మారు పదియేట సంతర్పరములు స్వయముగా నెరుపదురని యె, ఆయన ఆకాలమరణమునకు మిక్కిలి దూఁఖించుచున్నారనియు, ఈ మరణములమున దేశమునకు కలిగినలోపము సరిచేయుట కష్టమనియు చెప్పిరి. పిమ్మట కొంతమంది సభ్యులు గోఖలేగారిజీవితములోని ముఖ్యాంశములను చెప్పి ఇట్లుతీర్మానించిరి. ఈసభలోచేరిన బెంగళూరుపురజనులు గోఖలేగారి ఆకాలమరణము వలన గలిగిన గొప్పనష్టమునకు చింతించుచు, వారిటుంబుమనకును, వారుసాపించిన దేశసేవక సంఘమువారికిని తమసానుభూతిని తెలియజేయుచున్నామి. తరువాత సభాధ్యక్షులు తానుగోఖలేగారిని విద్యార్థిగా నున్నప్పటినుండియు ఎరుగుదుననియు, గోఖలేగారు, తమతోపాటుకొనియెజనీరింగు కళాశాలలో ప్రవేశించి కొద్దికొంతలలోనే ఉన్నతపదవిని పొందుటకు నీలులేదని వదిలిపెట్టి ఢిల్లీనగరకళాశాలలో సామాన్యోపాధ్యాయులుగా మానుషానకు ముప్పదిరూపాయలవేతనము మీద ప్రవేశించిరినియుచెప్పిరి. మొదటవీరు నాలుగవతరగతి ఉపాధ్యాయులుగా ప్రవేశించి, తరువాత క్రమక్రమముగ 94 వసం॥ ములో కళాశాలలో సహస్యాసకులుగా నెర్పరుపబడిరి. వీరు చరిత్రలో ముప్పదివేలపుటలమును చదివితమని చెప్పిరి. వీరికి మొదట ఇంగ్లీషుభాషయందు పాండిత్యము తక్కువగా నుండెటకాని విద్యార్థులకు షేక్స్పియర్ నాటకములను బోధింపవలసివచ్చినపుడు తెల్లవారిజామున నాలుగుగంటలకులేచినిసంటువుల సహాయమున బాగుగ పాఠములను తయారుచేసికొని పాఠశాలకు వెళ్లుచుండిరి. వీరు ఇంగ్లీషుభాషయందు వక్రృత్త్యమును సంపాదించుటకు బర్సు, మొదలగు గొప్పనక్రల యొక్క ఉపన్యాసములను కంతపాఠముచేసిరి. వీరు ఏపని పూనినను తమ యావద్దక్షిని ధారపోసి, కష్టనిష్ఠురములతోపని కొనసాగించుచుండిరి. వీరి రాజ్యాంగపద్ధతులను గురించి అభిప్రాయభేదము లుండవచ్చును. కాని వీరియొక్క దేశాభిమానము, స్వాధీనత్వము కార్యదక్షత హిందూదేశ ప్రజల కందరికిని మార్గదర్శకులనుట నిస్సందేహమని చెప్పుచు సభను ముగించెను.

యద్ధిని.

వైస్రాయిగారి యద్ధినిధి రూ 105962-6-4 అయినది నెంటుజాన్ అంటులెన్నువారి యద్ధినిధి రూ 8321 అయినది. హిందూ యువజనసంఘముయొక్క కార్యదర్శిగారిచే తెల్లయం దేశ సహాయనిధిక అణా చందాలచొప్పున 28 రూ జనులు చేయబడినవి.

వేంకటగిరి వార్తలు.

(మాదిలేఖనువద్దనుండి)

సామాన్యజనశాస్త్ర విద్యాభివృద్ధి.

వేంకటగిరి ఫిబ్రవరి 21:- ఈజిల్లమున మాతనముగ ఈసమాజము స్థాపింపబడినది. దీనియొక్కముఖ్యోద్దేశమేమన "సామాన్యజనులకు అనగాకృత్య చేతిపనులు మొద

లగు వృత్తులయందును వారికి వాటివృత్తులను మంచిస్థితికి తేగలిగిన శాస్త్రనివయములను వారికి చక్కగా బోధపడునటుల ఆంధ్రభాషయందు ఆయాశాస్త్రములయందు బ్రహ్మలయు వారిచే ఉపన్యాసము లిచ్చుటలు చేయుటయు, అట్టి శాస్త్ర విషయములను బోధించు వార్తాపత్రికలకు మాససంచికలను సుతీయు ఇంగ్లీషు ఆంధ్రభాషలయందు ప్రచురింపబడుచుండు గ్రంథములను తెప్పించుటయు, ప్రతిసంవత్సరమును, దశరా కాలములో వ్యవసాయము ముడిలగువృత్తులకు సంబంధించిన వస్తువులయొక్క ప్రార్థనమును పశువులసంతయు జరిగించుటగా

ఈసమాజము స్థాపింపబడి రెండుమాసములయినను, ఈ జిల్లాకలెక్టరుగారు నివా ౩౭ బహదర్ ఆర్. రామచంద్రరావుగారి సహాయమువలన నూజిల్లాలో యేర్పాటుచేయబడియుండు వేటిసరి అసిస్టెంటుగారును ౨౫. రా. పి. శివినవాసరావుగారు యీసభయందు (1) గాలికుంట్లు (2) ముసర (రిండక్ పెట్టె) (3) గుర మొదలగుపశువుల సంబంధముగ వ్యాధులనుగుతించి ఉపన్యాసములిచ్చిరి. ఈసభలకు రైతులు మొదలగువారు వచ్చుటయొక్క యీజిల్లా మునకు చుట్టు 10 మైళ్లదూరములోనుండు గ్రామములయందలి ఎలి మెంటరీస్కూలు ఉపాధ్యాయులందరు, మాసభితువచ్చి యిచ్చట నియ్యబడి ఉపన్యాసవిషయములకు నోట్సుతీసికొని వారివారి గ్రామములయందలి రైతులకు బోధింపవలసినదిగా నూర్చి అసిస్టెంటు ఇన్స్ పెక్టరుగారు ఉత్తరవుతుచేసియు న్నారు. ఈప్రాంత్యమునందు పశువులయొక్క పెక్కురకు పని చేయుచుండినను, సామాన్యజనులు వాడొపధములయందు పశువులకు టీకాలువేయించుకొనుటయందు అదరణలేక యుండిరి. ఇప్పుడు రైతులను ఉపాధ్యాయులను ఈసభయందుచేర్చి ఉపన్యాసము లిచ్చుటవలన అనేక గ్రామముల వారు ము సరి వ్యాధి కి గాను తమ పశువులకు టీకాలువేయించుకొను చున్నారు. అందువలన ఈ సభవలన సామాన్యజనులకు లాభముగల దననమ్మకము మాకు గలిగినది

ఈసభను మదరాసు నందలి నెలట్రల్ అగ్రికల్చరల్ సొసైటీకి ఉపసభగా చేసి వారియొక్క సలహాను అప్పడప్పడు పొందికరసాయనసంబంధములగు విషయములందు పాటుపడవలయునని మాకు మిక్కిలి కోరికగా యుండి వారి పేరవ్రాయగా వారందరు కంగీకరించియున్నారు. త్వరలోనే అగ్రికల్చరల్ అసిస్టెంటుగారిని పిలిపించివారిచేత కొన్నిఉపన్యాసము లిప్పింపవలయునని యొచించుచున్నాము. ఈసమాజమునందు నేరు సభ్యులకు చందాలులేవు. భాగ్యరంజులును విస్తారభూభావందులుగ నుండువారివద్ద ద్రవ్యసహాయమును పొంది యీసభ జరుపవలయునని మాయుద్దేశము.

వస్తుప్రదర్శనము, పశువుల సంత దశారాసందర్శనమునందుగాని, లేక యీజిల్లాజున జరుగు తిరునాళయందుగాని జరుపవలయునని మాకోరిక అప్పుడు నానాగ్రామముల వారు ఇచ్చట జరుగువేడుకలు చూచుటకు వచ్చుచుండును. ఈవస్తు ప్రదర్శనము పశువులసంత జరిగించుటకు గాను, శ్రీరాజా వేంకటకుమార కృష్ణ యాచేంద్ర బహదర్ గారు తగిన సహాయము చేసెదనని వాగ్దత్తము చేసియున్నారు. ఈ సమాజమునకు శ్రీ వేంకటగిరి కుమార రాజాగారు, ప్రసిడెంటుగను, శ్రీరాజా వేంకటకుమార కృష్ణ యాచేంద్ర బహదర్ గారు వైసు ప్రసిడెంటుగను, ము||రా|| నెమలి. సుబ్బరామము||రా|| పురాణము-మబ్బయ్యగారు కార్యదర్శు||గ||ను ఏర్పాటు చేయబడియున్నారు.

ఈ గ్రామములోనుండు రాజబంధువులను, పెద్దమనుష్యులను పోషకులుగ యేర్పాటుచేసియున్నాడు. కాబట్టి యీ సమాజమువారు జన సామాన్యమునకు విశేషజ్ఞానాభివృద్ధి గలగజేసి వారి హేసగీతని బాగుపరచుటకు శక్తికలిగియుండు రని అందరును నమ్ముచున్నారు.

ఈనెల 20 తేది శనివారమున జరిగిన సభకు గౌరవనీయులగు ము||రా|| ఆమంపర్ల. కృష్ణరావుపంతులవారు గ్రామసవానీ సత్వమును వహించిరి. ఈ సభవారు గ్రామ పౌరులకు మొదలగు విషయములను సంకెను గ్రామములయందలి జనులకు బోధించుట అత్యవశ్యకమనియు, అట్టి కార్యమునకు యీ సమాజమువారు పూనుకొనినయెవల తాము డిస్ట్రిక్టుబోర్డువారికి సిఫార్సుచేసి ఆ విషయములను బోధించుటకుగాను మ్యాజిస్ట్రేటులంటురను, దానికి కావలసిన చిత్రపుటద్దములు మొదలగువి యిచ్చునట్లు చేసెదమనియు నెలనిచ్చిరి. సభ్యులు గ్రామపారిశుధ్యతను గుతించి సయితము ఉపన్యాసములిచ్చుట కొప్పుకొనిరి.

నాగరపువస్త్రప్రదర్శనశాలయం
గొప్పగొప్పవారిచేజనవేల

దీయ్యబడినపతకము.
యోగ్యతాపత్రములుపొందిన

అమృతాంజనము అన్ని నెమ్మలకు పరమామృతము

అమృతాంజనముకు

అమృతాంజనము

అమృతశబ్దమాదినిగల

మాయమందుగాదు.

వీరియొంటినుండ దగిలె.

వేలకువేలు సీసాలు విక్రయము.

అమృతాంజనమును పొందవచ్చును.

పంజాబీ చీటి చూచి

కొనిన మోసముగలుగదు

అమృతాంజనము

అంజనశబ్దమంతమునగల

చక్కలుమందుగాదు.

తలకొప్పులు, వాయువునొప్పులు, పార్శ్వ

పుకొప్పులు, కీళ్ళపొట్టు, పక్షవాతము,

చాపులు, గాయములు, పుండ్లు, దగ్గు

వీని కన్నిటికి అమృతమువంటిది.

చక్కని డబ్బితో సహా

సీసానికి 8 అణాలు.

వాడని వారుండగు.

అమృతాంజనము దీపావారి ఔషధముల ప్రకటన.

దంతచూర్ణము

దంతచూర్ణముకు మంచిపొదుము. ముఖానన
కలిగియుండును. వెల స్వల్పము.

డబ్బీ 1-కి వెల 0-2-0 మాత్రమే.

దంతశూలహరి.

నొప్పిగలచోట చూచిని మందులోతిడి

పెట్టిన నొప్పినివెంటనేమాన్పును.

సీసా 1కి వెల 0-8-0 మాత్రమే.

జీర్ణరసాయనము

అకలితేకపోవుట, అగ్నిమాంద్యము,
మలబద్ధము మొదలగువానికి మంచిమందు.

25 మాత్రలుగల డబ్బీ 1కి వెల 1-4-0

గజ్జికీతైలము

చిన్నపిల్లలకు మంచిమందు. ఈతైలము
నాలుగుపూటలు రాచినతప్పుకపనిచేయును.

డబ్బీ 1కి వెల 0-3-0 అణాలు.

పగుళ్ళకు తైలము

అటకాళ్ళు, అటచేతులు, చర్మము,
కారకమువలనను శీతగాలివలనను పగిలిపిరు

కారుటయు, జలపుట్టుటయు సంభవించును.

ఈతైలమును రాచిన పగుళ్లమాని వెల

పోయి మంచివర్ధమాన రాగలదు. పగుళ్ళ

నొప్పియు నయమగును. స్వల్పక్రయము.

వెల డబ్బీ 1-కి రు. 0-6-0. వి. పి. తో 0-12-0.

మోహినీ తైలము

మెదడుకు, కండ్లకు చలువజేయును. మె
దడుకులు నునుపుచేయును. కురులు పెరుగును.

5 తులముల నూనెగల సీసా వెల 0-12-0.

మూలశంకకు తైలము

మూలశంకవలన ఆసనమువద్ద చర్మము
లావుబారి మొలలుపర్చడి యమిత బాధగలు

గును. డబ్బీ 1-కి వెల 0-12-0 మాత్రమే.

కలరా మూత్రము

కలరాతగిలినవెంటనే మందుతీసుట అవ
శ్యకము. కలరాకు బహుశ్రేష్ఠమైనది.

12 మాత్రలు డబ్బీ 1-కి వెల 0-6-0.

తేలు మందు

ఈ మందును కుట్టినచోటరాచిన బాధ
మాయమగును. ప్రతియింట నుండదగినది.

సీసా 1-కి వెల 0-8-0 అణాలు మాత్రమే.

వజ్రగుళికలు

ధాతుపుష్టికి, బలమునకు, రక్తవృద్ధికి,
శక్తికి, వజ్రాయుధము.

20 మాత్రలుగలడబ్బీ 1కి వెల 1-0-0.

రోమహరి.

ఈభస్మమును సీటితో గట్టిగా కలిపి
కుట్టించిన, రోమములు తెండు నిమిషముల

లో మొదలంటి రాలిపోవును. దీనివలన

చర్మము నలుపెక్కినది. మంటయుండదు.

డబ్బీ 1-కి రు. 0-8-0. వి. పి. తో 0-12-0.

శామర తైలము

తామర, తీట, ఏనుగుగడ్డ, దురద, రసి
కారుట మొదలగువాటికి మంచిమందు.

డబ్బీ 1-కి వెల 6 అణాలు మాత్రమే.

జ్వరహరి

చలిజ్వరము, విడుపుజ్వరము, మన్యజ్వరము
మొదలగునవి జ్వరములకుదివ్యౌషధము

సీసా 1కి వెల 0-12-0 అణాలు.

కర్ణశూలహరి

5, 6 బొట్లను చెవిలోపొసిన బాధతగును.
మంటయుండదు. త్వరలో మాన్పును.

సీసా 1కి వెల 0-6-0 అణాలు మాత్రమే.

సుఖబోగి మూత్రము.

కొండుకు సవామేహములకు ఈమూత్రము
బాగుగ పనిచేయును. వీనిని తినుచువుంటు

పడినచోట సుఖబోగి తైలమును రాయవల
యును. ఇవి రక్తశుద్ధికి మేహకారక బా

ధ్యములకు కూడ చాల ఉపయోగకారి.

20 మాత్రలుగల డబ్బీ 1-కి వెల రు. 1-0-0.

సుఖబోగి తైలము

డబ్బీ 1-కి రు. 1-0-0. వి. పి. తో 1-4-0

విధములనున్న ప్రణామములకును, కొండు

పుండ్లకును ఈ తైలము ఉపయోగించును.

ఈతైలముకు రాచిన పుండ్లు పోగును.

చోపలికి మూత్రము తీసవలయును.

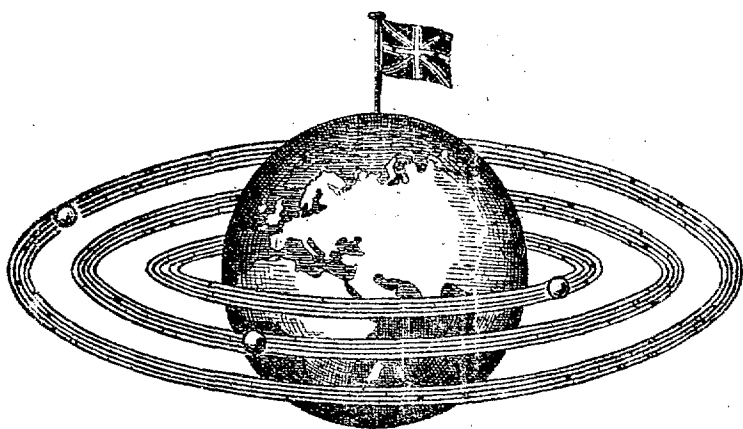
ఇది అమృతాంజనము దీపా, ఇ

గం. ప్రేరిరోడ్డు, పోర్టు బొంబాయి.

ఈ 1, 2, తంబుళ్ళట్టి వీధి, జార్జిటౌను, మద్రాసు.

ప్రపంచ యుద్ధము.

మనమార సంగ్రామము!

చిత్రరూపము !!

యోధా గ్రణుల భావ చిత్రము !!!

మూల విఖండమందెల్లను, అల్లకల్లోలముచేసి రక్తప్రవాహమునే భారలాడుచుండు జగత్ ప్రళయ స్వరూపముగా పామోత్ కాలభైరవునివలె వినబడియుండు అతిభయంకర యుద్ధనాయకులనున్న, ఆయా దేశపు రాజాధిరాజులనున్న, చక్రవర్తులనున్న, ప్రత్యక్షముగా జూచి నట్లు కనబడ సూర్యమై భావచిత్రములు, ప్రకాశించునట్టి నునువైన కాగితములపై ముద్దుగా ముద్రించి విక్రయమునకు సిద్ధముగనున్నవి.

త్యర జేయుడు! స్వల్ప మే ప్రతులు!!

ఈ సమకాలికులైన మర్కటమువలె అక్కడిక్కడికి తిరుగుచు వ్యాపారనావలనున్న, యుద్ధనావలనున్న హతము జేసి తునకు మూడింపబడి సముద్రపాతమునకు పోతువైన ఎమ్మడనను జూచియుందురా? దానియొక్క నాయకుని తెలుసునా? అది పుదాసును ముట్టడించి జేసిన అనాగతములను జూచియుందురా? తుదకు దానిని గతిజూపిన నీడ్చియును నావయును దానియొక్క నాయకునిని జూచియుంటిరా?

పంచపాండవులవలెయుండు ఇంగ్లాండ్, రష్యా, ఫ్రాన్స్, బెల్జియం, జపాన్ చక్రవర్తులనున్న దుర్యోధన దుశ్శాసనులవలె కాలాగ్నికి పోతున్న యుండెడి జర్మని ఆస్ట్రీయా, తుర్కీ, చక్రవర్తులను జూచియుందురా? ఆయా రాష్ట్రముయొక్క సేనా నాయకులనున్న నాకానాను కులనున్న, వాయువిమాన నాయకులనున్న జూచియుందురా? లేనియెడల మావద్ద విక్రయమునకు సిద్ధముగనుండు చిత్రపటమును తెప్పించి జూడుడు! చిత్రపటమువలన యుద్ధసంగతులు మనసునకు సులభముగా బోధపడుటకు సందియములేదు. దీనినెల. | రూపాయ.

షరా.—యుద్ధమారంభమైనతోడనే రణరంగమునందు సూతనముగా యెత్తబడిన పోటోలను తెప్పించి ముద్రింపియున్నాము ప్రతియొక్క వటునును మౌనికట్టల జాట్టి నలగక భద్రముగా జేరునట్లు కంపెదము. నటికే వ్రాయండి!

విలాసము :— గురుబసవ కంపెని మద్రాసు.

మంచిసభ్యులను! వేసవలు ఖర్చుపడినవి!! వేసవ కొరతవు!
ఈపంచలు కొనువారికి, పంచ 1-కి అత్తలారాటను
కోర్కని కోడంద్రవలూపము అను గ్రంథముకటి ఇశాను

మేలైన జపాక పట్టుపంచలు.

అనేక పంచలు కర్చుపడినవి!! వేసవ కొరతవు!!
వస్తుతం ఖరలు తగించియున్నాము.
వాచకులారా! కృంగారమాన్య
సాగరికతయున్నుగల మేలైన జపాక
పట్టుపంచలు పండుగదినముల ఆ
దముకోరకు తెప్పించి విక్రయించిన
పోగా మిగతొద్ది పంచలెముకరక
యున్నది. ఇందులో ఎరువు, కచ్చ

ఆకడవు, రోహ, మేనున్నం ఇత్యదిరంగులు గలవి. కచ్చ
పించునెనవి, త్వరపడుడు.
రీతి మారనిదిగిన్ని 2 1/2 మార పెడలగుల పట్టుపంచ 15-2-0.
పంచ 1-కి అపాలఖర్చులు 0-0-0
దీటా రెండుపంచలు కొనువారికి తపాలఖర్చులు ఇశాం.

జి. సీతారామ మొదలియార్,
డి, కందప్ప మొదలిపిడి, తిరువల్లిక్కేణి, మదరాస్

తేలు మందు

విల సీసా 1-కి 0-8-0, వి. పి. సహా 0-1-0.

తేలుకాటువలన అపాయములేదు గాని విశేష
బాధగలదు. విషము నెత్తురులో తేలుకాటున
ప్రవేశించదు. బాధనరములవెంట పెద్దనరముద్దగం
నుండి లాగుట ప్రారంభించును. కుట్టినచోటును
మొద్దుగునటుల చేసిన బాధ తగ్గును. ఈ ద్రావ
కము వనేకులు పరిశీలించిరి. ఇది మిగుల ఘాటు
గలిగి నీటివలె నుండును. చెడకుండుటకు గాను
రెబ్బరు విరడాగల సీసాలో మందు పోయబడినది.
కుట్టినచోట కొంచెము మందుపోసిన బాధమూలను
మగును. ముగును గలిగియున్న కాము బాధపడక
నిలయుటకు పూర్వము గట్టుకొనవచ్చును.

అమ్మతంజనము: డిపో, } 109, ఫ్రేకోడ్డు, బొంబాయి
} 6,7 తంబుశెట్టిపిడి, మదరాస్

22-వ నెల గల (సవరము) బంగారు.
(ఇదుకు పూచీపడగలము)

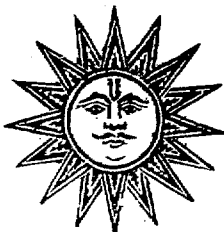
గెజల్ నాగర

1 1/2 సవరము యెత్తు
వెల రు. 30-8-0

మతియునిధిధములగు బంగారుగల, వెండిగల, రాళ్లు
చెక్కినగల, మున్నగునవి ఈకింద పేర్కొన్న వర్తకులవద్ద
కొరకును. కొనువారికి క్యాటలాగులు ఉచితముగ పంపబడును.
సదరక ఇండియా జానలరి హ్యూనుఫాక్టరీ కంపెని,
487, టంకనాలపిడి, సామూకారుపేట, మదరాసు.

The Southern India.
Jewellery Manufacturing Co.,
437, Sowcarpet, Madra

ఆంధ్ర వార్త

సౌఖ్యము

స్వచ్ఛమును నిర్మలము నగు కుంకుమపువ్వు
మావద్ద దొరకును. కొనువారు సూర్యమా
స్కను గమనింపుడు.
వలయువారు:—

ఎస్. నారాయణ అండు కంపెని,
21, హమ్మనపిడి, బొంబాయి.

దంతచూరము

డబ్బీ 1-కి 0-2-0 12-కి రూ. 1-2-0.
కంటిసెట్టులకు దివ్యవధము.
సువాసగిరగి ఉండును.

ఈ దంతచూర
ములో పండ్లు త్రా
ముటవలన చిగుళ్లు
గట్టిపడును. చిగుళ్లు
నుండి రక్తము ప్ర
వించకుండును. నో
టిదుర్గంధము లేక
యుండును. పండ్లు
ముత్యముల వలె
తెల్లగా నుండును.

అమ్మతంజనము డిపో, తంబుశెట్టిపిడి, మద్రాసు.

శుక్లనష్టము

గుణమీయనిచో
సొమ్ము తిరుగ నీయబడును.
100 మాత్రలు గల సీసా రు. 2-0-0.
బోస్టుఖర్చులు వగయిరా ప్రత్యేకము.
నష్టకమునుప మందులు యింకను కలవు.
తేటాగు ఉచితముగ పంపబడును.

టవర్ అండ్ కో.,
(1-12-14) విలూరు, కృష్ణాజిల్లా